

U S T A W A

z dnia

o cmentarzach i chowaniu zmarłych

DZIAŁ I

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zasady stwierdzania i dokumentowania zgonu;
- 2) zasady ustalania przyczyny zgonu oraz przeprowadzania badania pośmiertnego;
- 3) zasady nabywania i utraty prawa do wykonywania czynności koronera;
- 4) zasady sporządzania karty zgonu oraz karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- 5) zasady finansowania zadań związanych ze stwierdzaniem i dokumentowaniem zgonu;
- 6) podmioty uprawnione do zorganizowania pochówku zwłok, szczątków i prochów ludzkich oraz podmioty zobowiązane do zorganizowania pochówku zwłok, szczątków i prochów ludzkich;
- 7) zakres prawa do grobu;
- 8) zasady postępowania ze zwłokami, szczątkami i prochami ludzkimi;
- 9) zasady międzynarodowego przewozu zwłok, szczątków i prochów ludzkich;
- 10) zasady zakładania, rozszerzania, utrzymywania, i zarządzania cmentarzami oraz ich likwidacji;
- 11) zasady lokalizacji krematoriów, domów pogrzebowych, grobów, katakumb i kolumbariów;
- 12) wymagania, jakim powinny odpowiadać cmentarze, krematoria, kostnice, domy pogrzebowe, groby, ossaria, krypty, katakumby i kolumbaria;
- 13) zasady dokumentowania czynności związanych z pochówkiem;
- 14) zasady sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 15) zasady i warunki przeprowadzania ekshumacji;
- 16) zasady prowadzenia działalności przedsiębiorców pogrzebowych.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) balsamowanie – zabieg konserwujący, mający na celu zabezpieczenie zwłok przed rozkładem, wykonywany techniką drenażu naczyń krwionośnych lub jam ciała ;
- 2) biologiczny czynnik chorobotwórczy – biologiczny czynnik chorobotwórczy w rozumieniu ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2021 r. poz. 2069, 2120 oraz z 2022 r. poz. 64, 655 i 974);
- 3) budynek kultu religijnego - budynek użyteczności publicznej przeznaczony na potrzeby kultu religijnego, z wyłączeniem domów pogrzebowych i krematoriów; 4) choroba szczególnie niebezpieczna i wysoce zakaźna - chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną, w rozumieniu ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- 4) cmentarz – teren, na którym w zorganizowany sposób dokonano lub na którym można dokonywać pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, z wyłączeniem budynków kultu religijnego;
- 5) cmentarz komunalny – cmentarz będący własnością gminy lub związku międzygminnego;
- 6) cmentarz wojenny – cmentarz przeznaczony do pochowania zwłok osób wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2337);
- 7) cmentarz wyznaniowy – cmentarz będący własnością albo znajdujący się na gruncie będącym w użytkowaniu wieczystym kościoła lub innego związku wyznaniowego albo ich osób prawnych;
- 8) dochowanie - pochowanie w grobie, w którym już znajdują się zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie;
- 9) dokument przewozowy dla zwłok – dokument wydany przez właściwy organ potwierdzający tożsamość osoby zmarłej i umożliwiający wywóz z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przywóz na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwłok, szczątków lub prochów ludzkich;
- 10) dom pogrzebowy – budynek albo wydzieloną część budynku przeznaczone do czasowego przechowywania, przygotowywania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich do pogrzebu oraz wystawiania trumien ze zwłokami lub szczątkami lub urn z prochami ludzkimi, w

którym mogą być odprawiane uroczystości pogrzebowe przy zachowaniu warunków sanitarnohigienicznych wskazanych w ustawie;

- 11) ekshumacja – wydobywanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich i z grobu lub miejsca spoczynku;
- 12) grób – wyodrębnione miejsce przeznaczone do złożenia, zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w tym dół w ziemi, nisza w katakumbach lub kolumbariach;
- 13) grób osób odznaczonych – groby osób odznaczonych Orderem Orła Białego, Orderem Wojennym Virtuti Militari, Orderem Odrodzenia Polski, Orderem Krzyża Wojskowego, Orderem Krzyża Niepodległości, Orderem Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej i Krzyżem Walecznych;
- 14) grób wojenny – groby oraz inne miejsca spoczynku, w których są pochowane wyłącznie osoby wymienione w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych;
- 15) grób weteranów walk o wolność i niepodległość Polski – groby:
 - a) osób, które walczyły o odzyskanie niepodległości Polski lub w obronie niepodległości i granic suwerennej Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc udział w wojnach, działaniach zbrojnych i niepodległościowych oraz powstaniach narodowych w okresie od 1768 r. do 1963 r.,
 - b) Żołnierzy Wojska Polskiego, Korpusu Ochrony Pogranicza, funkcjonariuszy Policji Państwowej, Policji Województwa Śląskiego, Straży Celnej, Straży Granicznej oraz innych formacji porządkowych i granicznych, którzy stracili życie w latach 1918-1939 podczas pełnienia służby w obronie granic i bezpieczeństwa Rzeczypospolitej,
 - c) funkcjonariuszy cywilnych władz powstań narodowych, administracji podziemnego Państwa Polskiego w okresie wojny 1939-1945, członków władz i Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie w latach 1939-1990, a także podziemnych niepodległościowych organizacji cywilnych w latach 1945-1956,
 - d) osób wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, pochowanych z osobami innymi, niż określone w tym przepisie

- wpisane do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- 16) grób osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej- grób osób, w szczególności:
 - a) osób odznaczonych,

- b) osób mających zasługi dla rozwoju kultury, sztuki, nauki, techniki lub dla służby publicznej,
- c) działaczy opozycji antykomunistycznej w rozumieniu ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1255),
- d) osób represjonowanych z powodów politycznych przez reżimy nazistowski lub komunistyczny,
- e) za groby osób zasłużonych wobec Rzeczypospolitej nie mogą zostać uznane groby, w których zostały pochowane osoby (o ile nie są to groby również innych osób, które spełniają przesłanki uznania za osoby zasłużone wobec RP i które nie spełniają negatywnych przesłanek), które w latach 1944–1989 inicjowały, kierowały, prowadziły lub publicznie pochwały działania wymierzone w osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Rzeczpospolitą Polską niepodległości i suwerenności lub respektowania praw człowieka, w tym:
 - pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 723¹⁾) lub współpracowały z tymi służbami w charakterze osobowego źródła informacji, w szczególności jako tajny współpracownik, kontakt operacyjny, kontakt poufny, dysponent lokalu kontaktowego lub konsultant,
 - były zatrudnione w organach bezpieczeństwa państwa lub w jednostkach Służby Bezpieczeństwa, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2021 r. poz. 177 oraz z 2022 r. poz. 375) lub współpracowały z tymi organami lub jednostkami,

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 2320, z 2021 r. poz. 233, 2448 i 2490 oraz z 2022 r. poz. 115

- były funkcjonariuszami państwa komunistycznego w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Można dokonać wpisu do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej grobu osoby, o której mowa w pkt 5, jeżeli po zaprzestaniu przez nią działań wymierzonych w osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Rzeczpospolitą Polską niepodległości i suwerenności lub respektowania praw człowieka podjęła ona w latach 1944–1989 działalność na rzecz tych wartości oraz przemawiają za tym inne szczególne względy.

- 17) grób zbiorowy – grób przeznaczony do pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich przynajmniej dwóch osób, w którym pochowanie następuje przy ograniczeniu prawa do grobu osób uprawnionych, w szczególnych przypadkach określonych w ustawie;
- 18) katakumby – budowlę podziemną lub naziemną posiadającą nisze służące do pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w trumnach lub urnach;
- 19) kolumbarium – budowlę wyposażoną w nisze przeznaczoną do pochowania przez składanie urn z prochami ludzkimi;
- 20) konserwowanie – poddawanie zwłok zabiegom spowalniającym rozwój zmian pośmiertnych;
- 21) koroner – lekarza wykonującego czynności na podstawie umowy, o których mowa w art. 27 ust. 5;
- 22) kostnica –; budynek, wydzielona część budynku lub pomieszczenie służące do przechowywania zwłok lub szczątków ludzkich do czasu pogrzebu lub spopielenia, posiadające chłodnie lub urządzenia chłodnicze zapewniające temperaturę przechowywania zwłok lub szczątków ludzkich nie wyższą niż 4oC;
- 23) krematorium – budynek albo część budynku przeznaczone wyłącznie do spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich, wyposażone co najmniej w kostnicę, instalacje i urządzenia służące do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich oraz rozwiązania techniczno-organizacyjne służące do umieszczenia prochów ludzkich w urnach;
- 24) krypta - pomieszczenie mieszczące groby, znajdujące się pod posadzką budynku, służące do pochowania zwłok, szczątków h lub prochów ludzkich w trumnach lub urnach;

- 25) kwatera wojenna – wydzieloną część cmentarza lub jednostkę podziału cmentarza, nie będącego cmentarzem wojennym, w której są zgrupowane groby wojenne;
- 26) likwidacja cmentarza – likwidacja wszystkich grobów znajdujących się na cmentarzu oraz zmiana przeznaczenia terenu cmentarza na inny cel;
- 27) likwidacja grobu – opróżnienie grobu przez ekshumację i przeniesienie z grobu wszystkich szczątków lub prochów ludzkich do innego grobu;
- 28) miejsce pochówku – miejsce przeznaczone na grób albo istniejący pusty grób;
- 29) miejsce spoczynku – miejsce niebędące grobem, w którym znajdują się szczątki lub prochy ludzkie;
- 30) międzynarodowy przewóz zwłok – przewóz zwłok, szczątków lub prochów ludzkich z państwa, w którym nastąpił zgon, do państwa przeznaczenia;
- 31) ossarium - odrębny grób, w którym są umieszczane szczątki lub prochy ludzkie ekshumowane i przenoszone z likwidowanych grobów;
- 32) pochowanie – złożenie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich do grobu;
- 33) podmiot – osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę nieposiadającą osobowości prawnej;
- 34) podmiot leczniczy – podmiot leczniczy, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 633, 655, 694 i 1079);
- 35) podmiot wykonujący działalność leczniczą – podmiot wykonujący działalność leczniczą, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- 36) powierzchnia grzebalna – powierzchnię cmentarza przeznaczoną do chowania osób zmarłych przez złożenie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich do grobu;
- 37) preparat anatomiczny – zwłoki lub szczątki ludzkie trwale zakonserwowane przeciw rozkładowi, wykorzystywane do celów naukowych lub dydaktycznych w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu;
- 38) Prezes Instytutu – Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
- 39) prochy ludzkie – prochy powstałe w wyniku spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich;
- 40) stan epidemii – stan epidemii, w rozumieniu ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;

- 41) stan zagrożenia epidemicznego – stan zagrożenia epidemicznego, w rozumieniu ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi;
- 42) szczątki – pozostałości lub fragmenty zwłok;
- 43) szpital – szpital, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- 44) uczelnia medyczna - uczelnia medyczna lub uczelnia prowadząca działalność naukową lub dydaktyczną w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu;
- 45) urna – zamykane naczynie przeznaczone do umieszczenia prochów ludzkich;
- 46) właściciel cmentarza – podmiot posiadający prawo własności albo użytkowania wieczystego gruntu, na którym znajduje się cmentarz;
- 47) zwłoki – ciało osoby zmarłej lub części ciała pozwalające na jej identyfikację, w tym dzieci martwo urodzone bez względu na czas trwania ciąży.

Art. 3. 1. Cmentarze, krematoria, kostnice i domy pogrzebowe są zakładane, utrzymywane i zarządzane z poszanowaniem godności i czci należnej osobom zmarłym.

2. Ze zwłokami, szczątkami lub prochami ludzkimi postępuje się z poszanowaniem godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 4. Przepisów ustawy dotyczących stwierdzania zgonów nie stosuje się w przypadku zgonu pacjenta w podmiocie wykonującym działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, w zakresie uregulowanym w art. 28, art. 28a, art. 28b, art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej oraz jeżeli przepisy odrębne stanowią inaczej.

Art. 5. Przy prowadzeniu postępowań administracyjnych na podstawie ustawy stosuje się przepisy art. 36 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 195 oraz z 2022 r. poz. 655), z wyjątkiem postępowań administracyjnych, o których mowa w art. 80, art. 83 ust. 3, art. 89 ust. 1 i art. 146 ust. 1.

Art. 6. 1. Przepisów ustawy dotyczących przechowywania, ekshumacji, przewożenia oraz obowiązku pochowania nie stosuje się do zwłok, szczątków i prochów ludzkich pochodzących z badań archeologicznych i znalezisk archeologicznych, relikwii oraz zwłok, szczątków i prochów ludzkich przechowywanych w muzeach oraz podmiotach, o których mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022

r. poz. 574 z późn. zm.²⁾), związanych z archeologią i ochroną dziedzictwa, z zastrzeżeniem art. 3 ust. 2.

2. Przepisów ustawy dotyczących ekshumacji nie stosuje się w przypadku prowadzenia przez Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwany dalej „Instytutem”, prac archeologiczno – ekshumacyjnych w miejscach spoczynku osób, o których mowa w art. 53b ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej.

DZIAŁ II

Rozdział 1

Stwierdzanie zgonu oraz sporządzanie dokumentacji zgonu

Art. 7. 1. Zgon stwierdza się w miejscu znalezienia zwłok, po wykonaniu czynności obejmujących:

- 1) zebranie informacji o okolicznościach zdarzenia, w wyniku którego doszło do zgonu lub poprzedzającego zgon oraz przeprowadzenie badania przedmiotowego z ustaleniem ewentualnych obrażeń ciała;
- 2) dokonanie ustaleń dotyczących czasu zgonu;
- 3) ustalenie tożsamości osoby zmarłej i zapoznanie się z dokumentami dotyczącymi stanu zdrowia w okresie poprzedzającym zgon, jeżeli jest to możliwe.

2. Zgon stwierdzają oraz czynności, o których mowa w ust. 1, wykonują:

- 1) lekarz podstawowej opieki zdrowotnej udzielający świadczeń opieki zdrowotnej u świadczeniodawcy, u którego osoba, której zgon ma być stwierdzony złożyła deklarację wyboru, o której mowa w art. 10 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1050 i 655), w przypadku, w którym ujawnienie zwłok nastąpiło w miejscu udzielania świadczeń przez tego świadczeniodawcę określonym w umowie o udzielanie świadczeń gwarantowanych w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna i zgłoszenie ich znalezienia nastąpiło w czasie udzielania tych świadczeń przez tego świadczeniodawcę, określonym w tej umowie;
- 2) lekarz udzielający świadczeń zdrowotnych w podmiocie wykonującym działalność leczniczą w rodzaju ambulatoryjne świadczenia zdrowotne, w którym zgon osoby ma być stwierdzony;

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 583, 655, 682, 1010 i 1079

- 3) lekarz udzielający świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w ramach hospicjum domowego albo zespołu długoterminowej opieki domowej dla dorosłych, dzieci i młodzieży wentylowanych mechanicznie;
- 4) lekarz udzielający świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej w ramach nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej w przypadku, gdy zgon nastąpił w miejscu i w czasie udzielania tych świadczeń lub zgłoszenie znalezienia zwłok dotyczy miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, które znajduje się na obszarze działania i w czasie działania podmiotu realizującego świadczenia określone w umowie o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej ;
- 5) lekarz udzielający świadczeń opieki zdrowotnej na rzecz podmiotu niewykonującego działalności leczniczej w przypadku, gdy zgon nastąpił w tym podmiocie;
- 6) kierownik zespołu ratownictwa medycznego, o którym mowa w art. 36 ust. 4 i 5 oraz art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 2053, 2459 oraz z 2022 r. poz. 974), albo lekarz systemu, ratownik medyczny, albo pielęgniarka systemu, o których mowa w art. 37 ust. 1 i art. 37a tej ustawy,

w przypadku:

- a) odstąpienia od prowadzenia medycznych czynności ratunkowych w sytuacji stwierdzenia znamion śmierci u ratowanej osoby w trakcie prowadzenia tych czynności,
 - b) stwierdzenia po przybyciu na miejsce zdarzenia znamion śmierci u osoby, wobec której miały być podjęte medyczne czynności ratunkowe;
- 7) koroner, w przypadkach innych niż określone w pkt 1-6 oraz w sytuacji, gdy osoby, o których mowa w pkt 1-6, mają wątpliwości, co do określenia przyczyny zgonu, a także w przypadku, o którym mowa w art. 44a ust. 2 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym.

Art. 8. 1. Koroner jest obowiązany niezwłocznie podjąć postępowanie w miejscu znalezienia zwłok na wezwanie:

- 1) lekarza, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1-5 gdy lekarz ten ma wątpliwości, co do określenia przyczyny zgonu;
- 2) dyspozytora medycznego, o którym mowa w art. 26 ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, jeżeli osoba, o której mowa w art. 7 ust. 2 pkt 6, zgłosi zaistnienie takiej potrzeby;

- 3) Policji;
- 4) Żandarmerii Wojskowej;
- 5) Straży gminnej;
- 6) prokuratora;
- 7) Państwowej Straży Pożarnej;
- 8) Służby Więziennej;
- 9) Straży Granicznej;
- 10) osoby kierującej domem pomocy społecznej lub inną placówką wsparcia z miejscami całodobowego pobytu, a także kierownika osoby kierującej schroniskiem dla osób bezdomnych, schroniskiem dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegownią oraz ogrzewalnią, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 i 2270 oraz z 2022 r. poz. 1, 66 i 1079);
- 11) Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa, o której mowa w ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. z 2022 r. poz. 515).

2. Koroner jest obowiązany nie później niż w czasie 4 godzin od chwili przyjęcia wezwania, oprócz czynności, o których mowa w art. 7 ust. 1, dokonać oględzin ciała i badań pośmiertnych możliwych do przeprowadzenia, oraz w przypadku badania zwłok o nieustalonej tożsamości podjąć działania mające na celu ustalenie tożsamości osoby zmarłej, uwzględniając:

- 1) sporządzenie dokumentacji fotograficznej, archiwizowanej elektronicznie, ułożenia zwłok i ich otoczenia oraz widocznych obrażeń ciała i ich opisu, jeżeli istnienie takich zostało stwierdzone;
- 2) przeprowadzenie wywiadu na temat okoliczności zgonu z osobami obecnymi na miejscu znalezienia zwłok;
- 3) sporządzenie charakterystyki miejsca znalezienia zwłok;
- 4) sporządzenie rysopisu i opisu cech identyfikacyjnych osoby zmarłej.

3. W przypadku wątpliwości, co do okoliczności lub przyczyny zgonu koroner może, konsultować się z lekarzem specjalistą w dziedzinie medycyny sądowej, w tym przy wykorzystaniu systemów teleinformatycznych, środków komunikacji elektronicznej lub publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych.

4. Wykonanie czynności, o których mowa w ust. 2, oraz przeprowadzenie konsultacji, o której mowa w ust. 3, koroner dokumentuje w protokole zgonu, który zawiera, w szczególności:

- 1) dane o osobie nie-okazującej oznak życia istotne dla jej identyfikacji, w tym jeżeli jest to możliwe do ustalenia:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) numer PESEL, a w przypadku jego braku rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2 lub miejsce i datę urodzenia,
 - c) adres miejsca zamieszkania albo adres miejsca pobytu;
- 2) informacje o miejscu, czasie, dacie i godzinie oraz przyczynach zgonu, a także określenie przesłanek pozwalających na ich ustalenie albo jeżeli nie są znane – miejscu, dacie i godzinie znalezienia zwłok;
- 3) w przypadku stwierdzenia zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 14 lub art. 15, ich wskazanie oraz datę i godzinę powiadomienia właściwego prokuratora, najbliższej jednostki Policji lub właściwego powiatowego inspektora sanitarnego, a w przypadkach wymienionych w art. 22a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej powiadomienia najbliższej jednostki organizacyjnej Żandarmerii Wojskowej lub wojskowego inspektora sanitarnego właściwego terytorialnie wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej;
- 4) informację o:
 - a) wystawieniu karty zgonu i wydaniu zwłok podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku albo
 - b) wnioskowaniu o przeprowadzenie badań pośmiertnych i miejscu ich wykonania;
- 5) imię i nazwisko osoby, która ujawniła ciało lub osoby powiadamiającej o ujawnieniu ciała oraz numer telefonu tej osoby, jeżeli jest to możliwe do ustalenia;
- 6) datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia czynności, o których mowa w art. 8 ust. 2;
- 7) informację o wcześniej podjętych czynnościach przez osoby, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1-6, jeżeli dotyczy;
- 8) imię (imiona) i nazwisko, numer prawa wykonywania zawodu oraz podpis coronera.

5. Koroner sporządza protokół zgonu w czasie nie dłuższym niż 4 godziny od chwili wezwania, o którym mowa w art. 8 ust. 1, i przyjęcia zgłoszenia, jednak nie wcześniej niż po

upływie 2 godzin od podanej godziny zgonu, według wzoru określonego w przepisach wydanych na podstawie ust. 6.

6. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres informacji objętych protokołem zgonu, w tym pytania dotyczące wywiadu na temat okoliczności zgonu, oraz wzór protokołu zgonu, uwzględniając konieczność potwierdzenia wykonania określonych czynności i podjętych decyzji oraz zamieszczenia ustaleń lub ocen istotnych w zakresie informacji objętych protokołem zgonu.

7. Do protokołu zgonu, w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się przepisy rozdziału 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2020 r. poz. 849 oraz z 2022 r. poz. 64 i 974), z zastrzeżeniem ust. 8.

8. Za przechowywanie i udostępnianie protokołów zgonu odpowiada wojewoda w przypadku, o którym mowa w art. 27 ust. 5 pkt 1 albo podmiot, o którym mowa w art. 27 ust. 5 pkt 2 i 3. Miejsce przechowywania protokołów zgonu określa umowa, o której mowa w art. 27 ust. 8. Obowiązki i prawa podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych, o których mowa w przepisach wskazanych w ust. 7, należą do obowiązków i praw wojewody albo podmiotu, o którym mowa w art. 27 ust. 5 pkt 2 i 3.

Art. 9. 1. Stwierdzenie zgonu dokumentuje się kartą zgonu, a martwe urodzenie, bez względu na czas trwania ciąży, kartą urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, które stanowią elektroniczną dokumentację medyczną, w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia (Dz. U. z 2021 r. poz. 666 i 1292 oraz z 2022 r. poz. 830, 655 i 974).

2. Do karty zgonu oraz karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie nieuregulowanym w ustawie, stosuje się przepisy rozdziału 7 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta z zastrzeżeniem ust. 3 i 4.

3. W przypadku gdy karta zgonu została wystawiona przez coronera obowiązki i prawa podmiotu udzielającego świadczeń zdrowotnych, o których mowa w przepisach wskazanych w ust. 2, należą do obowiązków i praw coronera.

4. Karty zgonu wystawione przez coronera, z którym została rozwiązana umowa, o której mowa art. 27 ust. 8, są przechowywane przez jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, właściwą w zakresie systemów informacyjnych ochrony zdrowia i udostępniane przez tę jednostkę na wniosek ministra właściwego do spraw zdrowia.

Art. 10. 1. Osoba stwierdzająca zgon wystawia kartę zgonu niezwłocznie po stwierdzeniu zgonu` kiedy możliwe jest wydanie zwłok podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku i przekazuje tym podmiotom unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

2. Osoba stwierdzająca zgon ma prawo przetwarzać dane osobowe podmiotów, o których mowa w ust. 1, w celu przekazania tym podmiotom unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu.

3. W przypadku karty zgonu niezawierającej numeru PESEL osoba wystawiająca kartę zgonu informuje podmiot, o którym mowa w ust. 1, o konieczności dokonania zgłoszenia zgonu w urzędzie stanu cywilnego właściwym ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok.

4. Osoba stwierdzająca zgon odstępuje od wystawienia karty zgonu, jeżeli wzywa koronera albo wnioskuje o przeprowadzenie badań pośmiertnych, w przypadku gdy ma uzasadnione wątpliwości w kwestii przyczyny zgonu lub rozbieżności w ocenie czasu i okoliczności zgonu.

5. W celu przeprowadzenia badań pośmiertnych zwłoki przewozi się do zakładu medycyny sądowej uczelni medycznej, a w razie jego braku na obszarze województwa – do prosektorium szpitala wskazanego przez osobę, o której mowa w ust. 4, i jeżeli to możliwe najbliższego miejscu wydania zwłok podmiotowi uprawnionemu do organizacji pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku.

6. Zorganizowanie oraz finansowanie przewozu zwłok w przypadku, o którym mowa w ust. 5, należy do zadań własnych powiatu. Przewozu zwłok dokonuje się niezwłocznie po zakończeniu czynności stwierdzania zgonu.

7. Przewozu zwłok oraz ich przyjęcia do podmiotu, o którym mowa w ust. 5, dokonuje się na podstawie zlecenia przewozu zwłok do wskazanego podmiotu, sporządzonego przez osobę stwierdzającą zgon, zawierającego:

- 1) nazwę i adres podmiotu wskazanego do przeprowadzenia badań pośmiertnych;
- 2) datę i godzinę przekazania zwłok do przewozu;
- 3) miejsce, datę i godzinę zgonu albo miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 4) imię i nazwisko osoby zmarłej oraz numer PESEL, a w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania – jeżeli jest znany, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2 .

8. Podmiot, o którym mowa w ust. 5, jest obowiązany przyjąć zwłoki i wykonać czynności takie, jak w przypadku zwłok pacjenta, którego zgon nastąpił w podmiocie leczniczym wykonującym działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, o których mowa w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, w tym przeprowadzenie badań pośmiertnych, i nie później niż w czasie 120 godzin od przyjęcia zwłok wystawić kartę zgonu i przekazać podmiotowi, o którym mowa w ust. 1, unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

9. Koszty związane z wykonaniem czynności, o których mowa w ust. 8, są pokrywane ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest wojewoda właściwy dla podmiotu, o którym mowa w ust. 5.

10. Sposób finansowania oraz tryb przekazywania środków z tytułu wykonania czynności, o których mowa w ust. 8, określa umowa zawarta pomiędzy wojewodą a podmiotem, o którym mowa w ust. 5.

11. Przepisów ust. 1–10 nie stosuje się w przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 i 1023 oraz z 2022 r. poz. 655 i 958).

Art. 11. 1. Lekarz obowiązany do wystawienia karty zgonu, który wykonuje zawód w podmiocie wykonującym działalność leczniczą, może udzielić upoważnienia do wystawiania karty zgonu na podstawie protokołu zgonu lub danych zawartych w dokumentacji medycznej dotyczących stwierdzenia zgonu, zwanego dalej „upoważnieniem do wystawienia karty zgonu”, w jego imieniu, osobie wykonującej:

- 1) zawód medyczny w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- 2) czynności pomocnicze przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych, o których mowa w art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

2. Osoby upoważnione do wystawienia karty zgonu są obowiązane do zachowania poufności wszelkich danych i informacji uzyskanych w związku z wystawieniem karty zgonu, w tym zawartych w karcie zgonu, protokole zgonu oraz w dokumentacji medycznej, o której mowa w ust. 1.

3. Osoby upoważnione do wystawienia karty zgonu są obowiązane do zapewnienia zgodności danych zamieszczonych w karcie zgonu z danymi zawartymi w protokole zgonu oraz w dokumentacji medycznej, o której mowa w ust. 1.

4. Osoby upoważnione do wystawienia karty zgonu mogą być dopuszczone do przetwarzania danych osobowych zawartych w karcie zgonu, protokole zgonu oraz w dokumentacji medycznej, o której mowa w ust. 1, po wydaniu im przez podmiot wykonujący działalność leczniczą upoważnienia do przetwarzania danych osobowych.

5. Upoważnienie do wystawienia karty zgonu może być udzielone na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, przy czym po upływie tego okresu można udzielać kolejnych upoważnień na okresy nie dłuższe niż 12 miesięcy. Upoważnienie do wystawienia karty zgonu może być w każdym czasie cofnięte przez osobę obowiązaną do wystawienia karty zgonu, o której mowa w ust. 1 lub podmiot wykonujący działalność leczniczą. Cofnięcie upoważnienia do wystawiania karty zgonu przez podmiot wykonujący działalność leczniczą następuje po uprzednim uzgodnieniu z osobą obowiązaną do wystawienia karty zgonu, o której mowa w ust. 1.

6. Udzielanie upoważnienia do wystawienia karty zgonu następuje za pośrednictwem Rejestru Asystentów Medycznych, o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia, na zasadach określonych w tej ustawie.

Art. 12. 1. W przypadku zgonu w specjalistycznym środku transportu sanitarnego zespołu ratownictwa medycznego albo zespołu transportu sanitarnego, zwłoki przewozi się do zakładu medycyny sądowej uczelni medycznej albo do prosektorium szpitala wskazanego przez dyspozytora medycznego albo wojewódzkiego koordynatora ratownictwa medycznego, o których mowa w ustawie z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, zwanych dalej „dyspozytorem” i „koordynatorem”.

2. W przypadku martwego urodzenia w specjalistycznym środku transportu sanitarnego zespołu ratownictwa medycznego albo zespołu transportu sanitarnego, zwłoki martwo urodzonego dziecka przewozi się do najbliższego pod względem czasu dotarcia szpitala udzielającego świadczeń zdrowotnych w zakresie położnictwa albo do szpitala wskazanego przez dyspozytora albo koordynatora.

3. W przypadku zgonu albo martwego urodzenia w środku lotniczego zespołu ratownictwa medycznego, albo w innym statku powietrznym będącym na wyposażeniu podmiotu leczniczego, w tym lotniczego zespołu transportu sanitarnego, lądowanie następuje w miejscu określonym przez dowódcę statku powietrznego, który informuje o tym koordynatora.

4. W przypadku, o którym mowa ust. 3, koordynator uzgadnia transport zwłok z najbliższym miejscu lądowania zakładem medycyny sądowej uczelni medycznej, a w razie jego braku z najbliższym miejscu lądowania prosektorium szpitala, a w przypadku martwego urodzenia z najbliższym pod względem czasu dotarcia szpitalem udzielającym świadczeń zdrowotnych w zakresie położnictwa.

5. Przewozu zwłok, o którym mowa w ust. 1, 2 i 4, dokonuje się środkiem transportu:

1) w którym nastąpił zgon albo martwe urodzenie – w przypadku, o którym mowa w ust. 1 i 2;

2) zapewnionym przez powiat właściwy dla miejsca lądowania – w przypadku, o którym mowa w ust. 4.

6. Przewozu zwłok, o którym mowa w ust. 1, 2 i 4 oraz ich przyjęcia do zakładu medycyny sądowej uczelni medycznej albo prosektorium szpitala, albo szpitala udzielającego świadczeń zdrowotnych w zakresie położnictwa dokonuje się niezwłocznie, uwzględniając odpowiednio przepisy art. 10 ust. 7-11.

7. Zorganizowanie oraz finansowanie przewozu, o którym mowa w ust. 4, należy do zadań własnych powiatu właściwego dla miejsca lądowania.

8. W przypadku zgonu w środku transportu użytego do ewakuacji albo transportu sanitarnego zespołu ratownictwa medycznego będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej podmiot właściwy do przyjęcia zwłok oraz miejsca lądowania wskazuje właściwy dowódca odpowiedzialny za organizację ewakuacji medycznej lub transportu sanitarnego.

Art. 13. Badania pośmiertne mogą być przeprowadzone także na zlecenie opiekuna faktycznego lub osoby bliskiej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta albo innego upoważnionego podmiotu na podstawie umowy zawartej z podmiotem przeprowadzającym badanie. Koszty transportu zwłok oraz przeprowadzenia czynności, o których mowa w art. 10 ust. 8, w tym przeprowadzenia badań pośmiertnych, ponosi podmiot zlecający.

Art. 14. W przypadku gdy osoba stwierdzająca zgon albo martwe urodzenie podejrzewa, że:

1) do zgonu mogła przyczynić się osoba trzecia lub zgon był wynikiem nieszczęśliwego wypadku albo samobójstwa – niezwłocznie powiadamia o tym właściwego dla miejsca znalezienia zwłok prokuratora lub najbliższą jednostkę Policji, a w przypadkach zwłok

znajdujących się na terenie jednostek wymienionych w art. 22a ust. 1 oraz osób, o których mowa w art. 22a ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, powiadamia także najbliższą jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej;

- 2) zgon nastąpił w przebiegu choroby zakaźnej stanowiącej szczególne zagrożenie dla zdrowia publicznego, w tym choroby szczególnie niebezpiecznej i wysoce zakaźnej albo istnieje takie podejrzenie niezwłocznie podejmuje działania, o których mowa w art. 28a ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, a w przypadkach zwłok znajdujących się na terenie jednostek wymienionych w art. 22a ust. 1 oraz osób, o których mowa w art. 22a ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, powiadamia także wojskowego inspektora sanitarnego właściwego terytorialnie wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej.

Art. 15. Osoba stwierdzająca zgon powiadamia również najbliższą jednostkę Policji w przypadku braku możliwości jednoznacznej identyfikacji tożsamości osoby, której ciało jest poddawane oględzinom.

Art. 16. 1. W przypadku znalezienia zwłok w stanie lub w okolicznościach uniemożliwiających ich identyfikację, po wystawieniu karty zgonu, prokurator, Policja, Żandarmeria Wojskowa lub Straż Gminna zawiadamia o tym gminę właściwą ze względu na miejsce znalezienia zwłok.

2. W przypadku zgonu osoby o nieustalonej tożsamości przebywającej w podmiocie leczniczym albo w jednostce organizacyjnej pomocy społecznej, po wystawieniu karty zgonu, kierownik podmiotu lub jednostki zawiadamia o tym gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu.

3. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 i 2, jest sporządzane na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej i zawiera opis zewnętrznego wyglądu zwłok, odzieży oraz innych przedmiotów znalezionych przy osobie zmarłej, okoliczności znalezienia zwłok a także unikalny numer identyfikujący kartę zgonu.

4. Właściwy organ gminy przekazuje do kierownika urzędu stanu cywilnego, właściwego ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok, zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 i 2.

Art. 17. Osoba stwierdzająca zgon albo martwe urodzenie jest obowiązana udzielać informacji opiekunowi faktycznemu lub osobie bliskiej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia

6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta osoby zmarłej w zakresie wykonywanych przez siebie czynności i podejmowanych decyzji.

Art. 18. Podmiot wykonujący działalność leczniczą oraz osoba wystawiająca kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu są obowiązani udzielić na żądanie właściwych organów wyjaśnień odnoszących się do faktu zgonu i jego przyczyny, które mogą być wykorzystywane tylko dla potrzeb statystyki publicznej oraz w postępowaniu przygotowawczym lub sądowym. Jeżeli zmarły pozostawał podczas ostatniej choroby pod opieką lekarską, wyjaśnienia mogą również dotyczyć przebiegu tej choroby. Wyjaśnienia te stanowią tajemnicę prawnie chronioną.

Art. 19. 1. Karta zgonu zawiera, jeżeli są znane:

- 1) numer PESEL, a w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2;
- 2) informację o miejscu, dacie i godzinie zgonu albo jeżeli nie są one znane miejscu, dacie i godzinie znalezienia zwłok;
- 3) informację o rodzaju miejsca zgonu;
- 4) informację o przyczynie zgonu (bezpośrednią, wtórną i wyjściową) (opis słowny oraz kod zgodne z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych oraz inne istotne okoliczności przyczyniające się do zgonu) i rodzaju zgonu (naturalny czy gwałtowny, a w przypadku zgonu gwałtownego rozróżnienie na: zabójstwo, samobójstwo, wypadek), a także przybliżonym odstępem czasu między wystąpieniem przyczyny zgonu a zgonem (lata, miesiące, godziny);
- 5) informację o zleceniu badań pośmiertnych;
- 6) informację, czy karta zgonu uwzględnia wyniki badań pośmiertnych, wraz z informacją o osobie wykonującej badania pośmiertne, obejmującą dane, o których mowa w pkt 8 lit a-c;
- 7) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu;
- 8) informację o wystawcy karty zgonu, obejmującą:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) tytuł zawodowy - nie dotyczy osoby upoważnionej, o której mowa w art. 31b ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia,
 - c) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL,

- d) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, jeżeli dane te nie zostały wskazane na podstawie pkt 9 lit. g,
 - e) podpis wystawcy karty zgonu albo osoby upoważnionej do wystawienia karty zgonu, o którym mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia;
- 9) oznaczenie podmiotu wykonującego działalność leczniczą – jeżeli dotyczy, obejmujące:
- a) nazwę podmiotu,
 - b) numer księgi rejestrowej w rejestrze podmiotów wykonujących działalność leczniczą stanowiący część I kodu resortowego z systemu resortowych kodów identyfikacyjnych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 105 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
 - c) numer księgi rejestrowej w rejestrze podmiotów wykonujących działalność leczniczą w części prowadzonej przez okręgową radę lekarską, okręgową radę pielęgniarek i położnych wraz z kodem właściwego organu prowadzącego rejestr - w przypadku praktyki zawodowej, o której mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
 - d) identyfikator miejsca udzielania świadczenia opieki zdrowotnej, o którym mowa w art. 17c ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia,
 - e) niepowtarzalny kod identyfikujący jednostkę organizacyjną zakładu leczniczego w strukturze organizacyjnej podmiotu leczniczego stanowiący część V systemu resortowych kodów identyfikacyjnych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 105 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej - w przypadku podmiotu leczniczego, w którego strukturze organizacyjnej wyodrębniono jednostki organizacyjne,
 - f) niepowtarzalny kod identyfikujący komórkę organizacyjną zakładu leczniczego podmiotu leczniczego w strukturze organizacyjnej podmiotu leczniczego stanowiący część VII systemu resortowych kodów identyfikacyjnych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 105 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej - w przypadku podmiotu leczniczego, w którego strukturze organizacyjnej wyodrębniono komórki organizacyjne,
 - g) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej;
- 10) płeć osoby zmarłej;

- 11) nazwisko osoby zmarłej;
- 12) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 13) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 14) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej, a w przypadku osoby o nieustalonej tożsamości – przypuszczalny wiek osoby zmarłej;
- 15) obywatelstwo osoby zmarłej;
- 16) adres miejsca zamieszkania osoby zmarłego;
- 17) stan cywilny osoby zmarłej;
- 18) informację, że zgon nastąpił w przebiegu choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 27 ust. 9 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 19) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 20) w przypadku kobiety informację o ciąży, jeżeli dotyczy, (zgon nastąpił w okresie ciąży, zgon nastąpił do 42 dni po okresie ciąży, zgon nastąpił między 42 dniami a 1 rokiem po okresie ciąży);
- 21) dodatkowo - w przypadku dziecka do roku życia:
 - a) godzinę i minutę urodzenia,
 - b) informację, czy dziecko pochodziło z porodu pojedynczego czy mnogiego,
 - c) kolejność urodzenia dziecka,
 - d) ciężar i długość ciała dziecka przy urodzeniu,
 - e) liczbę dzieci urodzonych przez matkę,
 - f) okres trwania ciąży,
 - g) punkty w skali Apgar;
- 22) datę wystawienia karty zgonu.

2. Unikalny numer identyfikujący kartę zgonu nadaje się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 21 pkt 1. Numer ten przekazuje się, na wniosek, podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku.

3. W przypadku braku możliwości wystawienia karty zgonu w postaci elektronicznej, wystawca sporządza, w postaci papierowej, zaświadczenie o stwierdzeniu zgonu obejmujące następujące dane:

- 1) imię (imiona) i nazwisko osoby zmarłej;
- 2) numer PESEL, a w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL – rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2;
- 3) wiek i płeć osoby zmarłej;
- 4) datę i godzinę zgonu;
- 5) informacje o wystawcy zaświadczenia o stwierdzeniu zgonu, obejmujące:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) tytuł zawodowy,
 - c) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL,
 - d) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej – oraz opatruje je własnoręcznym podpisem.

4. Kartę zgonu wystawia się w postaci elektronicznej niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 2 godzin od odzyskania możliwości jej wystawienia.

5. Wystawiający kartę zgonu lub zaświadczenie, o którym mowa w ust. 3, weryfikuje tożsamość osoby zmarłej na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość, jeżeli jest to możliwe.

Art. 20. 1. Karta urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu zawiera, jeżeli są znane:

- 1) numer PESEL matki dziecka, a w przypadku matki dziecka, której nie nadano numeru PESEL – rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku matki dziecka o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2;
- 2) miejsce i datę urodzenia dziecka;
- 3) godzinę i minutę urodzenia dziecka;
- 4) płeć dziecka albo wskazanie, że ustalenie płci nie jest możliwe;
- 5) ciężar i długość ciała dziecka przy urodzeniu;
- 6) okres trwania ciąży;
- 7) informację czy dziecko pochodziło z porodu pojedynczego czy mnogiego;
- 8) rodzaj miejsca porodu;
- 9) kolejność urodzenia dziecka w ramach porodu;

- 10) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- 11) informacje o wystawcy karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, obejmujące:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) tytuł zawodowy,
 - c) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL,
 - d) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej jeżeli dane te nie zostały wskazane na podstawie pkt 12 lit. g,
 - e) podpis wystawcy karty, o którym mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia;
- 12) oznaczenie podmiotu wykonującego działalność leczniczą - jeżeli dotyczy, obejmujące:
 - a) nazwę podmiotu,
 - b) numer księgi rejestrowej w rejestrze podmiotów wykonujących działalność leczniczą stanowiący część I kodu resortowego z systemu resortowych kodów identyfikacyjnych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 105 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
 - c) numer księgi rejestrowej w rejestrze podmiotów wykonujących działalność leczniczą w części prowadzonej przez okręgową radę lekarską, okręgową radę pielęgniarek i położnych wraz z kodem właściwego organu prowadzącego rejestr - w przypadku praktyki zawodowej, o której mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
 - d) identyfikator miejsca udzielania świadczenia opieki zdrowotnej, o którym mowa w art. 17c ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r. o systemie informacji w ochronie zdrowia,
 - e) niepowtarzalny kod identyfikujący jednostkę organizacyjną zakładu leczniczego w strukturze organizacyjnej podmiotu leczniczego stanowiący część V systemu resortowych kodów identyfikacyjnych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 105 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej - w przypadku podmiotu leczniczego, w którego strukturze organizacyjnej wyodrębniono jednostki organizacyjne,
 - f) niepowtarzalny kod identyfikujący komórkę organizacyjną zakładu leczniczego podmiotu leczniczego w strukturze organizacyjnej podmiotu leczniczego stanowiący część VII systemu resortowych kodów identyfikacyjnych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 105 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r.

o działalności leczniczej - w przypadku podmiotu leczniczego, w którego strukturze organizacyjnej wyodrębniono komórki organizacyjne,

- g) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej;
- 13) nazwisko matki dziecka;
- 14) imię (imiona) matki dziecka;
- 15) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 16) datę i miejsce urodzenia matki dziecka;
- 17) adres miejsca zamieszkania matki dziecka;
- 18) liczbę dzieci urodzonych przez matkę (łącznie z aktualnie urodzonym), w tym żywo urodzonych;
- 19) informację o poprzednim porodzie:
 - a) data poprzedniego porodu,
 - b) żywotność ostatniego dziecka z poprzedniego porodu;
- 20) adnotację, że dziecko urodziło się martwe;
- 21) czas zgonu (przed porodem, w trakcie, nie ustalono);
- 22) informację o przyczynie zgonu;
- 23) informację, że zgon nastąpił w przebiegu choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 27 ust. 9 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – albo jest takie podejrzenie;
- 24) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – albo jest takie podejrzenie;
- 25) datę wystawienia karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu.

2. Unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu nadaje się w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 21 pkt 1. Numer ten przekazuje się, na wniosek, podmiotowi uprawnionemu do zorganizowania pochówku albo podmiotowi zobowiązanemu do zorganizowania pochówku, a także podmiotowi uprawnionemu do zgłoszenia urodzenia, o którym mowa w art. 57 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego.

3. W przypadku braku możliwości wystawienia karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w postaci elektronicznej, wystawca sporządza, w postaci papierowej, zaświadczenie o martwym urodzeniu obejmujące następujące dane:

- 1) imię i nazwisko matki dziecka;
- 2) numer PESEL matki dziecka, a w przypadku matki dziecka, której nie nadano numeru PESEL – rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego jej tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2;
- 3) miejsce, datę, godzinę i minutę urodzenia dziecka;
- 4) informacje o wystawcy zaświadczenia, obejmujące:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) tytuł zawodowy,
 - c) numer prawa wykonywania zawodu, a jeżeli nie został nadany - numer PESEL,
 - d) dane teleadresowe obejmujące numer telefonu lub adres poczty elektronicznej– oraz opatruje je własnoręcznym podpisem.

4. Kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu wystawia się w postaci elektronicznej niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 2 godzin od odzyskania możliwości jej wystawienia.

Art. 21. Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, sposób:

- 1) nadawania unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu oraz unikalnego numeru identyfikującego kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, uwzględniający algorytm stosowany do nadania tym dokumentom unikalnego numeru identyfikującego,
- 2) budowy identyfikatorów osoby zmarłej o nieustalonej tożsamości albo matki dziecka martwo urodzonego, której tożsamość jest nieustalona,
- 3) przekazywania unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu oraz unikalnego numeru identyfikującego kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu podmiotom, o których mowa w ustawie

- mając na względzie zapewnienie niepowtarzalności tych numerów i tych identyfikatorów oraz bezpieczeństwo danych objętych tymi dokumentami.

Art. 22. 1. Dane objęte kartą zgonu i kartą urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu są przetwarzane w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 2011 r o systemie informacji w ochronie zdrowia, zwanym dalej „Systemem P1”.

2. Treść dokumentów, o których mowa w ust. 1, zapisana w Systemie P1 nie może być zmieniana.

3. W przypadku błędu dotyczącego:

- 1) wystawienia karty zgonu dla niewłaściwej osoby,
- 2) zamieszczenia w karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu danych kobiety, która nie urodziła dziecka, dla którego karta została wystawiona,
- 3) wystawienia karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu zamiast karty urodzenia,
- 4) zamieszczenia w karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu płci dziecka, zamiast wskazania, że „ustalenie płci nie jest możliwe”

- wystawca karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu przekazuje, za pośrednictwem Systemu P1, podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w systemie teleinformatycznym udostępnianym bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych podmiotom, o których mowa w art. 23, sporządzony na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej dokument anulowania karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu.

4. W przypadku stwierdzenia błędnego zamieszczenia w karcie zgonu danych, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 2 albo karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu danych, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 2, 4 lub dokonania nowych ustaleń co do tych danych, z zastrzeżeniem art. 22 ust. 3 pkt 4, wystawca karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu przekazuje, za pośrednictwem Systemu P1, podmiotom, o których mowa w art. 23 ust. 1, podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym, podpisem osobistym albo z wykorzystaniem sposobu potwierdzania pochodzenia oraz integralności danych dostępnego w systemie teleinformatycznym udostępnianym bezpłatnie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokument korekty sporządzony w postaci elektronicznej, zawierający prawidłowe dane, a kierownikowi urzędu stanu cywilnego na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej dokument korekty zawierający prawidłowe dane, o których mowa w art. 23 ust. 2 pkt 2 lit. a i b, opatrzony pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia wraz z unikalnymi numerami identyfikującymi ten dokument i unikalnymi numerami identyfikującymi kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, których dotyczy korekta.

5. Do dokumentu korekty, o którym mowa w ust. 4, stosuje się odpowiednio art. 23, z zastrzeżeniem ust. 6 i 7.

6. Dokument korekty karty zgonu lub karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu jest przekazany do kierownika urzędu stanu cywilnego w celu sprostowania aktu stanu cywilnego, jego sporządzenia albo unieważnienia.

7. W przypadku gdy dokument korekty, o którym mowa w ust. 4, dotyczy dokonania nowych ustaleń co do płci dziecka, dla którego uprzednio wystawiono kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu bez ustalonej płci, dokument korekty jest przekazywany do kierownika urzędu stanu cywilnego w celu sporządzenia aktu urodzenia z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe.

8. Jeżeli dokument korekty, o którym mowa w ust. 4, dotyczy:

- 1) miejsca zgonu albo miejsca znalezienia zwłok,
- 2) miejsca urodzenia

- i wpływa na zmianę właściwości kierownika urzędu stanu cywilnego, dokument korekty jest przekazywany do kierownika urzędu stanu cywilnego, który sporządził dotychczasowy akt zgonu albo akt urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu oraz do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu. Do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego do sporządzenia aktu zgonu albo aktu urodzenia, że dziecko urodziło się martwe urodzeniu przekazuje się również unikalny numer identyfikujący kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, których dotyczy korekta.

9. Karty zgonu i karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, dokumenty anulowania kart, o których mowa w ust. 3 oraz dokumenty korekty, o których mowa w ust. 4, są przechowywane w Systemie P1 przez okres 30 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym zostały wystawione odpowiednio te karty albo te dokumenty.

Art. 23. 1. Karta zgonu i karta urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu z Systemu P1 są przekazywane:

- 1) Prezesowi Głównego Urzędu Statystycznego;
- 2) Dyrektorowi Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego PZH – Państwowego Instytutu Badawczego.

2. Dane zawarte w karcie zgonu i karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu są przekazywane z Systemu P1 niezwłocznie:

- 1) do rejestru przypadków zakażeń i zachorowań na chorobę zakaźną, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w zakresie danych określonych:

- a) w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-19,
- b) w art. 20 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 10-17, 20, 22-24

– w przypadku gdy zgon nastąpił z powodu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 27 ust. 9 oraz art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – albo jest takie podejrzenie albo to zakażenie lub choroba zakaźna została wskazana jako okoliczność zgonu, z uwzględnieniem zasady określonej w art. 41 tej ustawy;

2) do kierownika urzędu stanu cywilnego w postaci dokumentu elektronicznego zawierającego część danych pochodzących z karty zgonu i karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, jeżeli jest ustalona płeć dziecka opatrzonego pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia:

- a) w celu sporządzenia aktu zgonu, jako dokument utrwalony w postaci elektronicznej, obejmujący dane określone w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2, 7-15, 17 i 22,
- b) w celu sporządzenia aktu urodzenia z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe, jako dokument utrwalony w postaci elektronicznej, obejmujący dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 1, 2, 4, 10-16, 20 i 25 - dokumentu nie przekazuje się, jeżeli nie jest możliwe ustalenie płci dziecka,
- c) w celu wydania odpisu karty zgonu albo odpisu karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczonej do pochówku, o których mowa w art. 24;

3) do ministra właściwego do spraw informatyzacji:

- a) w postaci dokumentu elektronicznego zawierającego dane, o których mowa w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2, 7, 8-15, 17, 19 i 22, opatrzonego pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia, w celu udostępniania usługi elektronicznej umożliwiającej, na potrzeby pochówku, pobranie tego dokumentu na zasadach określonych w art. 25,
- b) w zakresie danych określonych w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2, 7, 8-15, 17, 19 i 22 oraz w art. 20 ust. 1 pkt 2-4, 9, 10, 11-16, 20, 24 i 25 w celu przekazywania tych danych, na potrzeby pochówku, przedsiębiorcom wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie prowadzenia krematoriów i właścicielom cmentarzy ,
- c) w postaci dokumentu elektronicznego zawierającego dane, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 2-4, 9, 10, 11-16, 20, 24 i 25 opatrzonego pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia, w celu udostępniania usługi elektronicznej

umożliwiającej, na potrzeby pochówku, pobranie tego dokumentu na zasadach określonych w art. 25;

4) do innych podmiotów uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów i w zakresie wskazanym w tych przepisach.

3. Dane, o których mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a, są przekazywane do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok, zaś dane o których mowa w ust. 2 pkt 2 lit. b, są przekazywane do kierownika urzędu stanu cywilnego właściwego ze względu na miejsce urodzenia.

Art. 24. 1. Kierownik urzędu stanu cywilnego, na wniosek osoby uprawnionej lub podmiotu zobowiązanego do zorganizowania pochówku, wydaje nieodpłatnie odpis karty zgonu lub, jeżeli jest znana płeć dziecka, odpis karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczony do pochówku. Wniosek o wydanie odpisu składa się do wybranego kierownika urzędu stanu cywilnego, podając unikalny numer karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, jeżeli są znane lub inne dane umożliwiające identyfikację osoby zmarłej lub dziecka, które urodziło się martwe.

2. Odpis karty zgonu w części przeznaczony do pochówku zawiera dane określone w art. 19 ust. 1 pkt 1, 2, 7, 8-15, 17, 19 i 22.

3. Odpis karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczony do pochówku zawiera dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 2-4, 9, 10, 11-16, 20, 24 i 25.

4. Odpisy, o których mowa w ust. 2 i 3 w części przeznaczony do pochówku wydaje się, w zależności od żądania wnioskodawcy, na piśmie utrwalonym:

- 1) w postaci papierowej - potwierdzony przez kierownika urzędu stanu cywilnego własnoręcznym podpisem za zgodność z dokumentem elektronicznym otrzymanym z Systemu P1, lub
- 2) w postaci elektronicznej - opatrzony pieczęcią elektroniczną ministra właściwego do spraw zdrowia.

5. Odpisy, o których mowa w ust. 2 i 3 w części przeznaczony do pochówku zawiera także:

- 1) dane, o których mowa w odpowiednio w art. 19 ust. 1 pkt 8-9 albo art. 20 ust. 1 pkt 11-12;
- 2) pouczenie o możliwości wykorzystania odpowiednio odpisu, o którym mowa w ust. 2 albo 3;

3) wyjaśnienia co do możliwości weryfikacji danych na podstawie unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu z wykorzystaniem usługi o której mowa w art. 25 ust. 1.

6. Kierownik urzędu stanu cywilnego przetwarza dokument o którym mowa w ust. 1 z wykorzystaniem funkcjonalności rejestru stanu cywilnego, o którym mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego, wyłącznie w celu realizacji wniosku i do czasu wydania dokumentu.

Art. 25. 1. Pobranie dokumentu, o którym mowa w art. 23 ust. 2 pkt 3 lit. a jest możliwe z wykorzystaniem usługi udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu się w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, na podstawie unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu.

2. Pobranie przez przedsiębiorcę z branży pogrzebowej zarejestrowanego w Rejestrze o którym mowa w Art.152 ust.1, dokumentu o którym mowa w art. 23 ust. 2 pkt 3 lit. c jest możliwe z wykorzystaniem usługi udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji, po uwierzytelnieniu się w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, na podstawie unikalnego numeru identyfikującego kartę z adnotacją o martwym urodzeniu.

3. Z dokumentu mogą być sporządzane wydruki zawierające w szczególności:

- 1) datę wykonania wydruku;
- 2) informację, że dokument został wydany w postaci dokumentu elektronicznego i opatrzony pieczęcią ministra zdrowia;
- 3) pouczenie, że wydruk dokumentu można zweryfikować na podstawie unikalnego numeru identyfikującego kartę zgonu;
- 4) pouczenie co do możliwości wykorzystania dokumentu.

4. Wydruk dokumentu, o którym mowa w ust. 2 stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w dokumencie wydanym w postaci dokumentu elektronicznego.

Art. 26. 1. Przyczynie zgonu określonej w karcie zgonu oraz karcie urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu nadaje się kody zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych, w szczególności kody wyjściowej przyczyny zgonu.

2. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego zapewnia nadawanie kodów, o których mowa w ust. 1, przez osoby spełniające kryteria określone w ust. 3, zwane dalej „koderem”.

3. Koderem może być osoba, która:

- 1) ukończyła studia w uczelni medycznej;
- 2) posiada co najmniej 5-letni staż pracy w podmiocie wykonującym działalność leczniczą;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego ani umyślne przestępstwo skarbowe.

4. Przy określaniu kodów koder bierze pod uwagę opis słowny przyczyny zgonu. W przypadku braku możliwości weryfikacji informacji w zakresie przyczyny zgonu koder nadaje kod, o którym mowa w ust. 1, zgodnie z aktualną wiedzą w dziedzinie medycyny oraz posiadanymi kwalifikacjami zawodowymi.

5. W celu nadania kodu przyczyny zgonu, o którym mowa w ust. 1:

- 1) koder ma dostęp do danych osobowych lub jednostkowych danych medycznych osób zmarłych przetwarzanych w Systemie P1;
- 2) koderowi przysługuje dostęp do dokumentacji medycznej osób zmarłych na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 listopada 2008 r. – o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta;
- 3) osoby wystawiające kartę zgonu albo kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu udzielają na żądanie koderowi wyjaśnień odnoszących się do faktu zgonu i jego przyczyny, a jeżeli zmarły pozostawał podczas ostatniej choroby pod opieką lekarską, wyjaśnienia te mogą również dotyczyć przebiegu tej choroby.

6. Koder jest obowiązany do zachowania w tajemnicy informacji uzyskanych w związku z wykonywaniem czynności, o których mowa w ust. 1.

7. Prezes Głównego Urzędu Statystycznego przekazuje do Systemu P1, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, nie rzadziej niż raz w miesiącu zbiorczą informację o nadanych kodach, o których mowa w ust. 1, dla każdej karty zgonu oraz karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu. Kody te są przypisywane w Systemie P1 do właściwej karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu.

Rozdział 2

Nabywanie i utrata prawa do wykonywania czynności koronera

Art. 27. 1. Koronerem może być lekarz, który spełnia następujące warunki:

- 1) ma prawo wykonywania zawodu lekarza na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 3) nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub umyślne przestępstwo skarbowe;

4) posiada:

- a) specjalizację w dziedzinie medycyny sądowej, patomorfologii, anestezjologii i intensywnej terapii lub medycyny ratunkowej albo
- b) co najmniej 3-letni staż pracy w zawodzie lekarza oraz odbył szkolenie w zakładzie medycyny sądowej uczelni medycznej; do 3-letniego stażu pracy w zawodzie nie wlicza się czasu odbywania stażu podyplomowego.

2. Koronerem może być również lekarz, który spełnia wymagania określone w ust. 1 pkt 1–3 będący w trakcie specjalizacji w dziedzinie medycyny sądowej, patomorfologii anestezjologii i intensywnej terapii lub medycyny ratunkowej, po ukończeniu 2 roku szkolenia specjalizacyjnego i uzyskaniu zgody kierownika specjalizacji.

3. Szkolenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 lit. b, prowadzi lekarz posiadający specjalizację w dziedzinie medycyny sądowej na podstawie programu szkolenia obejmującego co najmniej 30 godzin, opracowanego na podstawie ramowego programu szkolenia przez kierownika zakładu medycyny sądowej uczelni medycznej zatrudniającej tego lekarza, zatwierdzonego przez konsultanta krajowego w dziedzinie medycyny sądowej.

4. Odbycie szkolenia potwierdza zaświadczenie o nabyciu umiejętności do wykonywania czynności koronera wydane przez kierownika zakładu medycyny sądowej, w którym lekarz odbył szkolenie. Zaświadczenie wydaje się na podstawie opinii dokumentującej, nabycie takich umiejętności, sporządzonej przez lekarza prowadzącego szkolenie, wydanej po przeprowadzeniu praktycznego sprawdzianu weryfikującego wiedzę i umiejętności lekarza do wykonywania czynności koronera.

5. Lekarz spełniający wymagania, o których mowa w ust. 1 i 2, może wykonywać czynności koronera na podstawie umowy zawartej przez wojewodę:

- 1) z tym lekarzem;
- 2) z podmiotem wykonującym działalność leczniczą, w którym lekarz ten wykonuje zawód lekarza;
- 3) uczelnią medyczną posiadającą w swojej strukturze organizacyjnej zakład medycyny sądowej, w którym lekarz ten jest zatrudniony.

6. Wojewoda ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej województwa, a również jeżeli jest to możliwe w inny sposób zwyczajowo przyjęty na obszarze województwa komunikat o zamiarze zawarcia umów o wykonywanie czynności koronera. Komunikat zawiera co najmniej sposób oraz termin zgłaszania się podmiotów zainteresowanych zawarciem umowy o wykonywanie czynności koronera oraz sposób

potwierdzenia przez lekarzy, o których mowa w ust. 5, spełniania wymagań określonych w ust. 1-2 oraz ich gotowości do wykonywania czynności koronera.

7. Zawarcie umowy poprzedzają negocjacje z podmiotami, które zgłosiły zainteresowanie jej zawarciem. Przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1129, z późn.zm.³⁾) nie stosuje się.

8. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii konsultanta wojewódzkiego w dziedzinie medycyny sądowej, zawiera umowę o wykonywanie czynności koronera na danym obszarze z podmiotami dającymi rękojmię należytego wykonywania tych czynności, z uwzględnieniem wskazanych przez wojewodę warunków. Umowa ta uwzględnia, w szczególności: sposób ponoszenia kosztów dojazdu do miejsca wezwania koronera, wskazanie miejsca przechowywania sporządzanych przez koronera protokołów zgonu, sposób pełnienia zastępstw, w przypadku przerwy w wykonywaniu przez danego lekarza czynności koronera, oraz może uwzględniać posiadanie przez koronera narzędzi do elektronicznego dokumentowania i rejestrowania zgonu. W przypadku umowy zawieranej z podmiotami, o których mowa w ust. 5 pkt 2 i 3, do umowy załącza się wykaz lekarzy, którzy będą wykonywać czynności koronera na podstawie tej umowy, obejmujący dane, o których mowa w art. 28 ust. 3 pkt 1.

9. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, ramowy program szkolenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 lit. b, uwzględniając zakres wiedzy i umiejętności niezbędne do wykonywania czynności koronera.

Art. 28. 1. Wojewoda prowadzi wykaz koronerów, zwany dalej „wykazem”, oraz aktualizuje dane i informacje w nim zamieszczone.

2. Wojewoda udostępnia wykaz w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej.

3. W wykazie zamieszcza się:

- 1) dane koronera:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) numer prawa wykonywania zawodu lekarza,
 - c) adres poczty elektronicznej i numer telefonu;

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1598, 2054 i 2269 oraz z 2022 r. poz. 25, 872 i 1079

- 2) oznaczenie podmiotu leczniczego albo uczelni medycznej, obejmujące: nazwę, adres siedziby, oraz adres poczty elektronicznej i numer telefonu - w przypadku, o którym mowa w art. 27 ust. 5 pkt 2 i 3;
- 3) określenie obszaru wezwania koronera;
- 4) termin rozpoczęcia wykonywania czynności koronera;
- 5) informację o zastępstwie, w przypadku przerwy w wykonywaniu czynności koronera;
- 6) termin zakończenia wykonywania czynności koronera;
- 7) informację o rozwiązaniu umowy o wykonywanie czynności koronera.

Art. 29. 1. Podmiot, z którym wojewoda zawarł umowę o wykonywanie czynności koronera jest obowiązany niezwłocznie zgłosić wojewodzie zmiany danych zamieszczonych w wykazie.

2. Podmiot, z którym wojewoda zawarł umowę o wykonywanie czynności koronera jest obowiązany niezwłocznie poinformować wojewodę o zaprzestaniu spełniania warunków, o których mowa w art. 27 ust. 1, 2 i 5 pkt 2 i 3.

3. Okręgowa rada lekarska oraz podmioty, o których mowa w art. 27 ust. 5 pkt 2 i 3, są obowiązane niezwłocznie przekazać wojewodzie posiadane przez nich informacje, które mogą mieć wpływ na wykonywanie czynności koronera przez lekarza objętego wykazem.

Art. 30. Koroner podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków koronera korzysta z ochrony przewidzianej w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138) dla funkcjonariuszy publicznych.

Art. 31. 1. W przypadku uzyskania informacji, o których mowa w art. 29 ust. 2 i 3, świadczących o niespełnieniu warunków, o których mowa w art. 27 ust. 1, 2 i 5 pkt 2 i 3, wojewoda rozwiązuje umowę o wykonywanie czynności koronera ze skutkiem natychmiastowym.

2. W przypadku wygaśnięcia albo rozwiązania umowy o wykonywanie czynności koronera wojewoda niezwłocznie usuwa z wykazu dane i informacje udostępnione na podstawie tej umowy.

Rozdział 3

Finansowanie czynności związanych ze stwierdzaniem i dokumentowaniem zgonów

Art. 32. 1. Wydatki związane z wykonywaniem czynności stwierdzania zgonu i wystawienia karty zgonu przez osoby, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1-5 są finansowane ze środków przeznaczonych na finansowanie ochrony zdrowia, o których mowa w art. 131c

ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285, z późn.zm⁴⁾).

2. Lekarzowi, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1-5, przysługuje wynagrodzenie za każdorazowe stwierdzenie zgonu w wysokości 1,41% kwoty przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku kalendarzowym poprzedzającym przeprowadzenie tej czynności, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 504), zwane dalej „przeciętnym wynagrodzeniem”, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 137 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, a w przypadku, gdy lekarz wystawił również kartę zgonu – w wysokości 2,82% kwoty przeciętnego wynagrodzenia.

Art. 33. 1. Koronerowi przysługuje za stwierdzenie każdego zgonu oraz sporządzenie protokołu zgonu i karty zgonu wynagrodzenie, a także w przypadku wezwania do martwego urodzenia i sporządzenie karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, które wynosi 15% kwoty przeciętnego wynagrodzenia, a w przypadku odstąpienia od sporządzenia karty zgonu albo karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu – 10% kwoty przeciętnego wynagrodzenia.

2. Lekarzowi specjaliście w dziedzinie medycyny sądowej, o którym mowa w art. 8 ust. 3, przysługuje wynagrodzenie za pozostawanie w gotowości do konsultacji, w tym z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych, środków komunikacji elektronicznej lub publicznie dostępnych usług telekomunikacyjnych – 2% kwoty przeciętnego wynagrodzenia za dobę, oraz dodatkowo za każdą przeprowadzoną konsultację – 5% kwoty przeciętnego wynagrodzenia. Środki na wynagrodzenie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, uwzględnia się w umowie, o której mowa w art. 10 ust. 10.

3. Wynagrodzenie koronera i koszty dojazdu, o których mowa w art. 27 ust. 8 oraz wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2 są finansowane z budżetu państwa, z części której dysponentem jest właściwy wojewoda.

4. Wynagrodzenie koronera i zwrot kosztów dojazdu, o których mowa w art. 27 ust. 8 nie przysługuje, jeżeli koroner dokonał oględzin lub sekcji zwłok na zlecenie sądu lub prokuratora.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1292, 1559, 1773, 1834, 1981, 2105, 2120, 2217 i 2232 oraz z 2022 r. poz. 64, 91, 526, 583, 655, 807, 974, 1002 i 1079

Art. 34. Wojewoda wstrzymuje wypłatę wynagrodzenia, o którym mowa art. 33 ust. 1, w przypadku uzyskania informacji uzasadniających wątpliwości co do rzetelności danych zawartych w karcie zgonu do czasu wyjaśnienia przyczyny wystąpienia tych wątpliwości.

DZIAŁ III

Pochówek

Rozdział 1

Prawo do organizacji pochówku

Art. 35. Prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, obejmujące w szczególności organizację pogrzebu, zapewnienie lub wybór miejsca pochówku oraz decyzję co do kremacji, mają kolejno:

- 1) podmiot wskazany do organizacji pochówku w testamencie osoby zmarłej;
- 2) najbliższa rodzina osoby zmarłej w kolejności:
 - a) pozostały małżonek,
 - b) zstępni,
 - c) wstępni,
 - d) krewni boczni do czwartego stopnia pokrewieństwa,
 - e) powinowaci w linii prostej do pierwszego stopnia.

Art. 36. Prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich przysługuje podmiotowi, który do tego dobrowolnie się zobowiąże.

Art. 37. Prawo do organizacji pochówku:

- 1) zwłok, szczątków lub prochów żołnierzy zmarłych w czynnej służbie wojskowej,
- 2) zwłok, szczątków lub prochów żołnierzy, którzy polegli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku działań o charakterze zbrojnym, w tym żołnierzy wojsk obcych, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 września 1999 r. o zasadach pobytu wojsk obcych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zasadach ich przemieszczania się przez to terytorium oraz zasadach udzielania pomocy wojskom sojusznicznym oraz organizacjom międzynarodowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2110 oraz z 2022 r. poz. 655)

- przysługuje właściwym organom wojskowym, jeżeli wykonanie prawa osób wymienionych w art. 35 nie może być zrealizowane lub jest znacząco utrudnione.

Art. 38. Prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35, ma pierwszeństwo przed prawem, o którym mowa w art. 36 i art. 37.

Art. 39. 1. Pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich osób zasłużonych wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa, może być sfinansowane w całości albo części ze środków budżetu państwa (pogrzeb państwowy).

2. Pogrzeb państwowy może być zorganizowany z zachowaniem ceremoniału państwowego obejmującego, w szczególności odegranie hymnu państwowego lub ustawienie posterunku honorowego lub oddanie salwy honorowej.

3. Minister Obrony Narodowej decyduje o zasadach i formie udziału w pogrzebie państwowym wojskowej asysty honorowej oraz udziału w nim żołnierzy Wojska Polskiego.

4. Zgodę na organizację pogrzebu państwowego wyraża Prezes Rady Ministrów, albo działający z jego upoważnienia Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów lub inna upoważniona osoba będąca pracownikiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

5. Z wnioskiem o wyrażenie zgody na organizację pogrzebu państwowego mogą wystąpić:

- 1) minister kierujący działem administracji rządowej;
- 2) Szef Kancelarii Sejmu;
- 3) Szef Kancelarii Senatu;
- 4) kierownik urzędu centralnego;
- 5) wojewoda.

6. Wnioskodawca, przed wystąpieniem z wnioskiem, o którym mowa w ust. 5, zobowiązany jest uzyskać zgodę podmiotu posiadającego prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35, na organizację pogrzebu państwowego.

7. Wniosek, o którym mowa w ust. 5, powinien zawierać dane osoby zmarłej, informację o zgodzie podmiotu posiadającego prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35, na organizację pogrzebu państwowego, wskazanie terminu i miejsca pogrzebu (jeżeli są znane) oraz uzasadnienie zawierające w szczególności informację o zasługach osoby zmarłej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa.

8. Jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 5, zawiera braki formalne, wnioskodawca jest wzywany do niezwłocznego ich uzupełnienia.

9. Koszty organizacji pogrzebu państwowego są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest wnioskodawca.

10. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej może z własnej inicjatywy postanowić o organizacji pogrzebu państwowego. W takim przypadku Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej informuje Prezesa Rady Ministrów o podjęciu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej decyzji o organizacji pogrzebu państwowego oraz o uzyskaniu zgody podmiotu posiadającego prawo do organizacji pochówku, przekazując jednocześnie pozostałe informacje, o których mowa w ust. 7.

11. Prezes Rady Ministrów może z własnej inicjatywy postanowić o organizacji pogrzebu państwowego. W tym przypadku konieczne jest uzyskanie zgody podmiotu posiadającego prawo do organizacji pochówku, o którym mowa w art. 35.

12. W przypadku, o którym mowa w ust. 10, koszty organizacji pogrzebu państwowego są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

13. W przypadku, o którym mowa w ust. 11, koszty organizacji pogrzebu państwowego są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest Szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

14. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku, o którym mowa w ust. 5, mając na względzie ujednoczenie formy składanych wniosków.

Art. 40. 1. Zwłoki ludzkie niepochowane przez podmioty określone w art. 35, art. 36 i art. 37 mogą być przekazane do celów naukowych lub dydaktycznych, w tym sporządzania preparatów anatomicznych, podmiotom określonym w art. 7 ust. 1 pkt 1-7 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym, prowadzącym działalność naukową lub dydaktyczną w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu.

2. Decyzję administracyjną w sprawie przekazania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych wydaje, na wniosek podmiotu, o którym mowa w ust. 1, starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby zmarłej.

3. Zwłoki do celów naukowych lub dydaktycznych mogą być również przekazane podmiotowi, o którym mowa w ust. 1, na podstawie pisemnego oświadczenia osoby, która pragnie przekazać swoje zwłoki tej uczelni, w formach przewidzianych dla sporządzenia testamentu.

4. W przypadku przekazania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych podmiot, o którym mowa w ust. 1 jest obowiązany pochować zwłoki lub szczątki ludzkie powstałe w wyniku wykorzystania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych na swój koszt.

5. Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez podmiot określony w ust. 1, zgodnie z wyznaniem zmarłego, o ile jest znane.

6. Oznaczenie grobu zawiera informacje umożliwiające identyfikację pochowanego, w szczególności imię i nazwisko pochowanego, o ile są znane.

7. Na wniosek:

- 1) pozostałego małżonka,
- 2) zstępnych,
- 3) wstępnych,
- 4) rodzeństwa

- osoby zmarłej powiadamia je się o miejscu i terminie pogrzebu osoby zmarłej, o ile podmiot określony w ust. 1 posiada dane umożliwiające kontakt z tymi osobami, przekazane dobrowolnie przez te osoby. Podmiot, o którym mowa w ust. 1, przechowuje dane tych osób w terminie do roku od momentu sprawienia pogrzebu.

8. Pochowanie może nastąpić w grobie zbiorowym.

9. Koszty transportu zwłok w przypadkach, o których mowa w ust. 1, 3 i 4, ponosi podmiot, o którym mowa w ust. 1.

Art. 41. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki przekazywania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych,
- 2) sposób postępowania ze zwłokami przekazanymi do celów naukowych lub dydaktycznych,
- 3) sposób postępowania ze szczątkami ludzkimi powstałymi w wyniku wykorzystania zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych

– mając na względzie wspieranie świadomej donacji zwłok do celów naukowych lub dydaktycznych oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

Art. 42. 1. Zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie niepochowane przez podmioty określone w art. 35-37 albo nieprzekazane, podmiotom o których mowa w art. 40 ust. 1, są chowane przez gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok. Pochowanie może nastąpić w grobie zbiorowym

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych i ministrem właściwym do spraw administracji publicznej określi, w drodze rozporządzenia, sposób postępowania ze zwłokami, szczątkami lub prochami ludzkimi, o których mowa w ust. 1, w tym sposób powiadamiania podmiotów posiadających

prawo do zorganizowania pochówku oraz tryb organizacji pochówku, tryb postępowania ze zwłokami, które nie zostaną pochowane przez podmioty określone w art. 35, art. 36 i art. 37 albo nie zostaną przekazane uczelni, o której mowa w art. 40 ust. 1, kierując się koniecznością zapewnienia szybkości i skuteczności przekazywania informacji oraz poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

3. Sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego., o ile jest znane

4. Oznaczenie grobu zawiera informacje umożliwiające identyfikację pochowanego, w szczególności imię i nazwisko pochowanego, o ile są znane.

5. Gmina, o której mowa w ust. 1, powiadamia niezwłocznie:

- 1) pozostałego małżonka,
- 2) zstępnych,
- 3) wstępnych,
- 4) rodzeństwo

- osoby zmarłej o możliwości pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, o których mowa w ust. 1, o ile posiada dane umożliwiające kontakt z tymi osobami.

6. Podmiot, który zawiadamia gminę o niepochowaniu, przekazuje o ile posiada, dane osoby, która była powiadomiona o zgonie, umożliwiające z nią kontakt.

7. Gmina powiadamia, osoby o których mowa w ust. 5, niezwłocznie po jej zawiadomieniu o niepochowaniu, bezpośrednio przy użyciu środków łączności telefonicznej, faksu, środków komunikacji elektronicznej lub w inny sposób stosownie do okoliczności.

8. Gmina ustala dane osób, o których mowa w ust. 5 oraz dane umożliwiające kontakt z tymi osobami na podstawie posiadanych przez gminę ewidencji, rejestrów lub innych danych lub rejestrów publicznych posiadanych przez inne podmioty publiczne, do których gmina ma dostęp w drodze elektronicznej na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2070 oraz z 2022 r. poz. 1087 i 2294).

9. W powiadomieniu przekazuje się informację o konieczności poinformowania gminy w terminie 3 dni od otrzymania powiadomienia o zamiarze pochówku.

10. W przypadku bezskutecznego upływu terminu, o którym mowa w ust. 9, uznaje się, że osoba powiadomiona nie wyraża zamiaru pochówku.

11. Na wniosek osób, o których mowa w ust. 5 powiadamia je się o miejscu i terminie pogrzebu osoby zmarłej.

Art. 43. 1. W przypadku osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych lub aresztach śledczych, zwłoki, szczątki ludzkie lub prochy ludzkie niepochowane przez podmioty określone w art. 35 i art. 36 albo zwłoki nieprzekazane podmiotowi, o którym mowa w art. 40 ust. 1 są chowane przez ten zakład karny lub areszt śledczy, z wyjątkiem zwłok, szczątków lub prochów ludzkich osób, które uwolniły się z zakładu karnego lub aresztu śledczego, oraz osób, które w czasie zgonu przebywały poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego, w szczególności w trakcie korzystania z zezwolenia na czasowe opuszczenie tego zakładu lub aresztu bez dozoru lub asysty funkcjonariusza Służby Więziennej, które są chowane przez gminę właściwą ze względu na miejsce zgonu.

2. Zakład karny lub areszt śledczy jest obowiązany pochować również zwłoki, szczątki ludzkie lub prochy ludzkie osób, które, będąc pozbawione wolności w zakładzie karnym, zmarły, przebywając poza terenem zakładu karnego w związku z udziałem w czynnościach procesowych, umieszczeniem w pomieszczeniu wymienionym w art. 223b § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53 z późn. zm.⁵⁾), wykonywaniem pracy lub konwojowaniem.

3. W przypadku zgonu osoby pozbawionej wolności zmarłej w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że przyczyną zgonu było przestępstwo, pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich następuje po wydaniu zgody przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie, którego przedmiotem jest wyjaśnienie okoliczności śmierci osoby pozbawionej wolności, albo prokuratora prowadzącego lub nadzorującego czynności w trybie art. 308 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego.

4. Przepisów ust. 3 nie stosuje się do zgonu osoby, która uwolniła się z zakładu karnego lub aresztu śledczego, oraz osoby, która przebywała poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego, w szczególności w trakcie korzystania z zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu lub aresztu bez dozoru lub asysty funkcjonariusza Służby Więziennej.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 472, 1236, 2054 oraz z 2022 r. poz. 22 i 655

Art. 44. 1 Koszty pochowania osób, o których mowa w art. 43 pokrywa się ze środków tej osoby, a gdy ich nie posiada lub są one niewystarczające - ze środków budżetowych zakładu karnego albo aresztu, który zlecił pochówek.

Art. 45. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób postępowania ze zwłokami osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w tym sposób powiadamiania podmiotów posiadających prawo do zorganizowania pochówku o zgonie, tryb wydawania zgody na pochowanie, tryb postępowania ze zwłokami, które nie zostaną pochowane przez podmioty określone w art. 35, art. 36 i art. 37 albo nie zostaną przekazane podmiotowi, o którym mowa w art. 40 ust. 1, kierując się koniecznością poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym i zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

Art. 46. 1. Kierownik strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusz odpowiedzialny za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców zleca zakładowi pogrzebowemu pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców, w przypadku gdy zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie nie zostaną pochowane przez podmiot, o którym mowa w art. 35 i art. 36, albo zwłoki nie zostaną przekazane podmiotowi, o którym mowa w art. 40 ust. 1.

2. Kierownik strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusz odpowiedzialny za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców powiadamia niezwłocznie podmiot, o którym mowa w art. 35, o zgonie cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców.

3. Jeżeli powiadomienie podmiotu, o którym mowa w art. 35, nie jest możliwe z powodu nieustalenia obywatelstwa zmarłego cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców lub braku informacji o adresach lub numerach telefonów tego podmiotu albo gdy podmiot ten nie zorganizuje pochówku na własny koszt, zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie mogą być wydane podmiotowi, o którym mowa w art. 36.

4. Podmiot, o którym mowa w art. 35 i art. 36, realizujący prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich ma prawo do:

- 1) odebrania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w terminie 14 dni od dnia zgonu;
- 2) zorganizowania pochówku na własny koszt.

5. W przypadku, o którym mowa w ust. 4 pkt 2, podmiot realizujący prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, nie później niż w terminie 14 dni od dnia

zgonu przekazuje kierownikowi strzeżonego ośrodka lub funkcjonariuszowi odpowiedzialnemu za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców informację o zorganizowaniu pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich na własny koszt.

6. W przypadku pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich zleconego przez kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców podmioty, o których mowa w art. 35 i art. 36, mogą złożyć wniosek o powiadomienie o miejscu i terminie pogrzebu zmarłego cudzoziemca.

7. Wniosek, o którym mowa w ust. 6, składa się do kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców, nie później niż przed upływem 14 dni od dnia zgonu cudzoziemca.

8. W przypadku zgonu cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich następuje po wydaniu przez prokuratora, o którym mowa w art. 43 ust. 3 zgody na ich pochowanie.

9. Zgodę, o której mowa w ust. 8, wydaje na wniosek kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców, prokurator rejonowy właściwy ze względu na miejsce zgonu cudzoziemca.

10. Koszty pochówku zleconego przez kierownika strzeżonego ośrodka lub funkcjonariusza odpowiedzialnego za funkcjonowanie aresztu dla cudzoziemców, poniesione przez zakład pogrzebowy, pokrywa się ze środków zmarłego cudzoziemca, a gdy ich nie posiada lub są one niewystarczające, koszty te są pokrywane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw wewnętrznych, ze środków będących w dyspozycji Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Art. 47. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób powiadamiania podmiotów posiadających prawo do organizacji pochówku zwłok, szczątków lub prochów ludzkich o zgonie cudzoziemca umieszczonego w strzeżonym ośrodku lub przebywającego w areszcie dla cudzoziemców oraz zakres informacji zawartych w powiadomieniu, kierując się koniecznością zapewnienia szybkości i skuteczności przekazywania informacji oraz poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 48. 1. Jeżeli doszło do martwego urodzenia gmina właściwa miejscowo dla miejsca martwego urodzenia jest obowiązana do organizacji pochówku jeżeli w terminie 6 miesięcy od

dnia martwego urodzenia podmioty określone w art. 35 i art. 36 nie dokonały pochówku albo nie przekazano zwłok podmiotowi, o którym mowa w art. 40 ust.

2. W przypadku określonym w ust. 1 można pochować zwłoki w grobie zbiorowym

Rozdział 2

Prawo do grobu

Art. 49. 1. Prawo do grobu stanowi zespół uprawnień określonych w art. 52 ust. 4, który przysługuje podmiotom określonym w art. 52 ust. 3 z momentem pochowania pierwszej osoby w danym grobie.

2. Osoba fizyczna, która rezerwuje miejsce pochówku (fundator grobu), wnosi opłatę za rezerwację miejsca pochówku.

3. Rezerwacja miejsca pochówku wygasa po upływie 20 lat od dnia wniesienia opłaty, chyba że regulamin cmentarza przewiduje dłuższy okres.

4. Opłata za rezerwację miejsca pochówku obejmuje również opłatę za pierwsze udostępnienie grobu do pochowania.

5. Osoba, której w momencie śmierci przysługiwało prawo do grobu, może być pochowana w tym grobie jeżeli po jej śmierci nie będzie podmiotów, którym przysługiwałoby prawo do tego grobu.

6. Właściciel cmentarza, w regulaminie cmentarza, określa maksymalną liczbę miejsc pochówku, w odniesieniu do których jednej osobie może przysługiwać prawo do rezerwacji.

7. Właściciel cmentarza wyznaniowego może nie pobierać opłaty, o której mowa w ust. 1. W takim przypadku termin na jaki przysługuje prawo rezerwacji miejsca pochówku określa regulamin cmentarza.

8. Opłat, o których mowa w ust. 2-4 nie pobiera się od grobów wojennych.

Art. 50. 1. Rezerwacja miejsca pochówku uprawnia fundatora grobu do:

- 1) decydowania o tym, kto może być pochowany w danym grobie;
- 2) przeniesienia, na podstawie umowy, tego prawa na inną osobę;
- 3) budowy nagrobków, grobowców oraz innych kompozycji architektonicznych, zgodnie z regulaminem cmentarza.

2. Uprawnienia fundatora grobu są niepodzielne.

3. Jeżeli w chwili śmierci zmarłemu przysługiwało prawo rezerwacji miejsca pochówku, podmioty, którym przysługuje prawo lub są zobowiązane do organizacji pochówku, mogą pochować zwłoki fundatora grobu w tym miejscu pochówku. Pochowanie nie wymaga

uzyskania zgody podmiotu, który nabył prawo rezerwacji miejsca pochówku w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku i jest możliwe przed zakończeniem tego postępowania.

4. W przypadku, w którym prawo rezerwacji miejsca pochówku uległo przekształceniu na mocy art. 52 ust. 1 w prawo do grobu, podmioty, którym przysługuje prawo organizacji pochówku mogą dochować zwłoki, szczątki lub prochy fundatora grobu do tego grobu, jeżeli spełnione są warunki, o których mowa w art. 54. Dochowanie nie wymaga uzyskania zgody podmiotów, którym przysługuje prawo do grobu.

Art. 51. 1. Umowa przeniesienia prawa rezerwacji miejsca pochówku, o której mowa w art. 50 ust. 1 pkt 2, powinna być sporządzona w formie pisemnej, w obecności właściciela cmentarza lub osoby przez niego upoważnionej.

2. Możliwe jest zawarcie umowy, o której mowa w ust. 1 przez pełnomocnika, pod warunkiem udzielenia mu notarialnego pełnomocnictwa do zawarcia tej umowy.

3. Kopia umowy przekazywana jest właścicielowi cmentarza.

4. Właściciel cmentarza prowadzi ewidencję zarezerwowanych miejsc pochówku na cmentarzu. W ewidencji tej zamieszcza się dane fundatora grobu, obejmujące jego nazwisko, imię (imiona) i numer PESEL, w przypadku jego braku – rodzaj i numer dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, datę wniesienia opłaty, czas rezerwacji oraz lokalizację miejsca pochówku.

Art. 52. 1. Od dnia pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w danym grobie rezerwacja miejsca pochówku ulega przekształceniu z mocy prawa w prawo do grobu.

2. Prawo do grobu wygasa po 20 latach od dnia pochowania ostatnich zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w danym grobie.

3. Prawo do grobu przysługuje na równi:

1) osobie, która:

a) wniosła opłatę za pierwsze udostępnienie grobu do pochowania w tym fundatorowi grobu, a także każde kolejne udostępnienia danego grobu do pochowania

b) wniosła sprzeciw wobec likwidacji grobu, zgodnie z art. 114;

2) osobom w następującej kolejności:

a) osobie fizycznej wskazanej jako osoba, której ma przysługiwać prawo do grobu, w testamencie osoby pochowanej w grobie,

b) małżonkowi i zstępnym osoby pochowanej w grobie,

- c) wstępnym i krewnym bocznym do czwartego stopnia pokrewieństwa osoby pochowanej w grobie,
- d) powinowatym w linii prostej do pierwszego stopnia osoby pochowanej w grobie.

4. Prawo do grobu przysługuje wobec każdej osoby zmarłej pochowanej w danym grobie.

5. Prawo do grobu jest wykonywane wspólnie przez wszystkie podmioty, o których mowa w ust. 3, z poszanowaniem praw oraz dóbr osobistych innych osób.

6. Prawo do grobu nie podlega dziedziczeniu.

7. Prawo do grobu obejmuje:

- 1) decydowanie o tym, kto może być dochowany do grobu, zgodnie z regulaminem cmentarza, z zastrzeżeniem ust. 12;
- 2) możliwość budowy nagrobków, grobowców oraz innych kompozycji architektonicznych, zgodnie z regulaminem cmentarza;
- 3) możliwość przeprowadzenia ekshumacji;
- 4) dokonywanie zmian w nagrobku, grobowcu lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej w miejscu pochówku oraz decyzji o sposobie jego dekoracji, zgodnie z regulaminem cmentarza;
- 5) decydowanie o sposobie sprawowania kultu pamięci po osobie zmarłej;
- 6) decyzje o sposobie opieki nad grobem.

8. Prawo do grobu osoby, o której mowa w ust. 3 pkt 1 lit. b nie obejmuje:

- 1) decydowania o tym, kto może być dochowany do grobu, zgodnie z regulaminem cmentarza, z zastrzeżeniem ust. 12;
- 2) możliwości wnioskowania o przeprowadzenie ekshumacji.

9. Ograniczenie, o którym mowa w ust. 8 nie dotyczy osób, o których mowa w ust. 3 pkt 1 lit. a i pkt 2.

10. Prawo do grobu może być odnawiane przez wniesienie opłaty określonej w regulaminie cmentarza. Wniesienie opłaty przed wygaśnięciem prawa do grobu powoduje odnowienie prawa do grobu na kolejne 20 lat od dnia upływu terminu, o którym mowa w ust. 2.

11. Kościół lub inny związek wyznaniowy albo ich osoba prawna może nie pobierać opłaty, o której mowa w ust. 10 lub określić inny okres, niż określony w ust. 5. W takim przypadku termin na jaki przysługuje prawo do grobu określa regulamin cmentarza, jednakże nie może być to okres krótszy niż 20 lat. Złożenie sprzeciwu, o którym mowa w art. 114 ust. 1, jest równoznaczne z odnowieniem prawa do grobu na okres wynikający z regulaminu.

12. Dochowanie wiąże się z koniecznością wniesienia opłaty zgodnie z regulaminem cmentarza. W takiej sytuacji prawo do grobu ulega przedłużeniu o 20 lat od dnia dokonania dochowania.

13. Jeżeli grób nie uległ likwidacji pomimo upływu terminu, o którym mowa w ust. 2, opłata może zostać wniesiona także po wygaśnięciu prawa do grobu. W takiej sytuacji prawo do grobu wygasa po upływie 20 lat od dnia wniesienia opłaty.

Art. 53. Z chwilą zgłoszenia sprzeciwu wobec likwidacji przez:

- 1) wojewodę, w odniesieniu do grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej i grobów osób odznaczonych,
- 2) Prezesa Instytutu, w odniesieniu do grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski

- przysługuje im w stosunku do tych grobów wyłączne prawo do grobu. Wojewoda oraz Prezes Instytutu wnoszą opłatę, o której mowa w art. 52 ust. 10, o ile przewiduje to regulamin cmentarza.

Art. 54. 1. Dochowanie do grobu jest możliwe, o ile są spełnione warunki techniczne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 103, oraz z uwzględnieniem regulaminu cmentarza.

2. Dochowanie do grobu kolejnych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w sytuacji gdy poprzedni pochówek dotyczył osoby zmarłej w przebiegu choroby zakaźnej określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo osoby podejrzanej o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę zakaźną, wymaga uzyskania zgody państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, chyba że w grobie są pochowane wyłącznie prochy ludzkie osoby zmarłej na chorobę zakaźną albo osoby podejrzanej o zakażenie tą chorobą.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydaje zgodę, o której mowa w ust. 2 kierując się względami zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny odmawia udzielenia zgody w drodze decyzji administracyjnej.

4. Wniosek o wydanie zgody na dochowanie do grobu kolejnych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich składa podmiot, o którym mowa w art. 35, art. 36, art. 37 lub art. 40.

5. Wniosek o wydanie zgody na dochowanie do grobu kolejnych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich obejmuje informacje o:

- 1) spełnieniu warunków technicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 103, umożliwiających dochowanie do grobu;
- 2) liczbie osób zmarłych, których zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie zostały pochowane w grobie, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 3) datach pochowania wszystkich zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w grobie, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 4) formie pochowania zwłok lub szczątków ludzkich w grobie, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 5) dacie pochowania osoby zmarłej w przebiegu choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 stawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo osoby podejrzanej o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę zakaźną oraz oznaczenie tej choroby, o ile jest to możliwe do ustalenia;
- 6) dacie poprzedniego pochówku.

Rozdział 3

Postępowanie ze zwłokami, szczątkami i prochami ludzkimi

Art. 55. 1. Zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie muszą zostać pochowane.

2. Przed pochowaniem zwłoki lub szczątki mogą zostać spopielone wyłącznie w krematorium.

3. Zakazane jest zbiorowe spopielanie zwłok lub szczątków z zastrzeżeniem przepisów szczególnych.

4. Przed pochowaniem zwłoki mogą zostać poddane balsamowaniu lub konserwowaniu.

5. Pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w grobie dokonuje się w trumnach albo urnach.

Art. 56. 1. Pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich może odbyć się jedynie w grobie na cmentarzu lub w miejscu, o którym mowa w art. 57 lub art. 58.

2. Zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie znajdujące się w miejscu spoczynku ekshumuje się w celu przeniesienia do grobu, chyba że miejsce spoczynku jest grobem wojennym lub jest objęte jedną z form ochrony wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie

zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840) lub włączone jest do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.

3. Właściwy miejscowo powiatowy inspektor sanitarny, po uzgodnieniu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków, może w drodze decyzji, nakazać właścicielowi terenu, na którym znajduje się miejsce spoczynku stosowanie części lub wszystkich przepisów odnoszących się do cmentarzy, jeżeli jest to uzasadnione względami ochrony bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego lub koniecznością zachowania szacunku dla szczątków ludzkich.

Art. 57. 1. Po uzyskaniu wiążącej pozytywnej opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich może odbyć się w budynku kultu religijnego lub na terenie przynależnym do budynku kultu religijnego niebędącym cmentarzem.

2. Opinię, o której mowa w ust. 1, dotyczącą budynku kultu religijnego lub terenu przynależnego do budynku kultu religijnego niebędącego cmentarzem, będących własnością Skarbu Państwa, w zarządzie jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej wydaje wojskowy inspektor sanitarny.

3. Z wnioskiem o wyrażenie opinii o pochowaniu w budynku kultu religijnego lub na terenie przynależnym do budynku kultu religijnego niebędącym cmentarzem może wystąpić kościół, inny związek wyznaniowy albo ich osoba prawna.

4. Do prawa rezerwacji miejsca pochówku, prawa do grobu oraz prawa organizacji pochówku w miejscu, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o cmentarzach wyznaniowych.

Art. 58. 1. Po uzyskaniu wiążącej pozytywnej opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego pochowanie zwłok, szczątków lub prochów osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa może odbyć się poza cmentarzem i poza budynkiem kultu religijnego lub terenem przynależnym do budynku kultu religijnego.

2. Z wnioskiem o wyrażenie opinii o pochowaniu w miejscu przeznaczonym na grób osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa może wystąpić wojewoda właściwy ze względu na miejsce pochowania.

3. O pochowaniu zwłok, szczątków lub prochów osoby zasłużonej wobec Rzeczypospolitej Polskiej lub społeczeństwa w miejscu, o którym mowa w ust. 1, rozstrzyga wojewoda właściwy ze względu na miejsce pochówku. Do rozstrzygnięcia nie mają

zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, 1491 i 2052).

4. Przed pochowaniem zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w miejscu, o którym mowa w ust. 1, wojewoda jest zobowiązany do uzyskania zgody podmiotu posiadającego prawo do zorganizowania pochówku osoby zmarłej.

Art. 59. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny, przed wydaniem wiążącej opinii, o której mowa w art. 57 i 58, może zwrócić się o przekazanie dodatkowych informacji i dokumentów dotyczących spełniania wymogów technicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 103.

Art. 60. 1. Wniosek, o którym mowa w art. 57 ust. 2 i art. 58 ust. 2, o wyrażenie opinii o możliwości pochowania:

- 1) w budynku zawiera informacje o liczbie planowanych pochowań, grobów oraz formach pochówku, a także wskazanie, czy dotyczy kolumbarium, katakumby, czy krypty;
- 2) poza budynkiem zawiera informacje:
 - a) o liczbie planowanych pochowań, grobów oraz formach pochówku,
 - b) o odległości od ujęcia wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
 - c) czy planowana lokalizacja nie znajduje się na terenie ochrony pośredniej ujęcia wody,
 - d) czy teren w bezpośrednim sąsiedztwie posiada instalację wodociągową i kanalizacyjną,
 - e) o odległości najbliższych budynków mieszkalnych, budynków użyteczności publicznej i budynków zamieszkania zbiorowego, zakładu produkującego lub przechowującego środki spożywcze, zakładu żywienia zbiorowego.

2. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1, o wyrażenie opinii o możliwości pochowania:

- 1) w budynku dołącza się:
 - a) zgodę właściciela nieruchomości, na której ma być zlokalizowane miejsce pochówku, o ile wnioskodawca nie jest właścicielem tej nieruchomości, wraz z dokumentami potwierdzającymi prawo własności,
 - b) opis techniczny miejsca pochówku, w tym w szczególności jego wymiary,
 - c) oświadczenie, że pochówki będą dokonywane zgodnie z warunkami, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 101;

- 2) poza budynkiem dołącza się:
 - a) zgodę właściciela nieruchomości, na której ma być zlokalizowane miejsce pochówku, o ile wnioskodawca nie jest właścicielem tej nieruchomości, wraz z dokumentami potwierdzającymi prawo własności,
 - b) charakterystykę terenu, w tym odległości od budynków,
 - c) oświadczenie, że pochówki będą dokonywane zgodnie z warunkami, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 101;
- 3) dołącza się opinię Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie wskazującą, że ww. miejsce nie znajduje się na obszarach szczególnie zagrożonych powodzią, o których mowa w art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.⁶⁾) lub decyzję, o której mowa w art. 77 ust. 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wyraża opinię o możliwości pochowania w miejscach, o których mowa w art. 57 i art. 58 w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku, określając liczbę możliwych pochowań oraz grobów.

4. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny może odmówić wydania pozytywnej opinii o pochowaniu w miejscach, o których mowa w art. 57 i art. 58, ze względów bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego oraz mając na względzie konieczność zapewnienia poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 61. 1. Do miejsc, o których mowa w art. 57 i art. 58 stosuje się odpowiednio przepisy o cmentarzach, chyba że przepisy stanowią inaczej.

2. Do miejsc spoczynku stosuje się odpowiednio przepisy o grobach oraz o prawie do grobu.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny kontroluje tereny i miejsca, o których mowa w ust. 1 i 2. Zakres kontroli obejmuje spełnianie warunków zapewniających bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne oraz zapewnienie poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

4. W przypadku budynków oraz miejsc, o których mowa w art. 57, będących własnością Skarbu Państwa, w zarządzie jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Obrony Narodowej, kontrole prowadzone są przez wojskowego inspektora sanitarnego właściwego

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 236 oraz z 2022 r. poz. 88, 258, 855 i 1079

terytorialnie wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej. O planowanej kontroli powiadamia się państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

5. W przypadku stwierdzenia naruszenia warunków przewidzianych dla miejsca pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, państwowy powiatowy inspektor sanitarny nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej, usunięcie w określonym terminie stwierdzonych uchybień.

6. W przypadku nieusunięcia stwierdzonych uchybień w terminie określonym w decyzji, o której mowa w ust. 5, państwowy powiatowy inspektor sanitarny, w drodze decyzji administracyjnej, nakazuje właścicielowi nieruchomości, na terenie której jest zlokalizowane miejsce pochowania, likwidację grobu lub miejsca spoczynku i przeniesienie zwłok, szczątków lub prochów na cmentarz na jego koszt. Decyzji można nadać rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli okoliczności, w tym warunki atmosferyczne, pozwalają na ekshumację.

Art. 62. 1. W przypadkach określonych w ustawie, zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie mogą zostać pochowane w grobie zbiorowym lub ossarium.

2. Do grobów zbiorowych i ossariów stosuje się przepisy o grobach, chyba że ustawa stanowi inaczej.

3. Do grobów zbiorowych i ossariów nie stosuje się przepisów o prawie rezerwacji miejsca pochówku, prawie do grobu oraz prawie zgłoszenia sprzeciwu wobec likwidacji grobu.

Art. 63. 1. Jeżeli w wyniku prowadzonych przez Instytut prac poszukiwawczych ustalono lub powzięto podejrzenie, że pod istniejącym grobem znajduje się miejsce spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r., i na podstawie zarządzenia prokuratora właściwej miejscowo oddziałowej komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dokonano ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich z istniejącego grobu i nie ma możliwości ponownego pochowania zwłok i szczątków w tym samym grobie, wojewoda właściwy ze względu na miejsce położenia grobu, na wniosek Prezesa Instytutu, wydaje decyzję o ponownym pochowaniu zwłok i szczątków z istniejącego grobu w innym grobie, zwanym dalej „ponownym pochowaniem”.

2. Wniosek o ponowne pochowanie zawiera:

- 1) dane osób pochowanych w grobie oraz określenie miejsca usytuowania grobu wynikające z planu zagospodarowania cmentarza;
- 2) przesłanki uzasadniające potrzebę ponownego pochowania;

3) uzasadnienie.

3. W przypadku braku możliwości ponownego pochowania zwłok i szczątków w innym grobie na tym samym cmentarzu z uwagi na brak miejsca lub zamknięcie cmentarza, zwłoki i szczątki mogą zostać ponownie pochowane na innym cmentarzu.

4. Stronami postępowania w sprawie ponownego pochowania są:

1) Prezes Instytutu;

2) podmioty, którym przysługuje prawo do grobu.

5. Jeżeli na podstawie danych uzyskanych z rejestrów i ewidencji publicznych nie ma możliwości ustalenia podmiotów, o których mowa w ust. 4 pkt 2, wojewoda ogłasza w sposób zwyczajowo przyjęty oraz w Biuletynie Informacji Publicznej o wszczęciu postępowania w sprawie ponownego pochowania.

6. Wydanie decyzji o ponownym pochowaniu wojewoda poprzedza trwającymi nie dłużej niż 3 miesiące rokowaniami z podmiotami, o których mowa w ust. 4 pkt 2, co do nowego miejsca pochówku lub budowy albo odtworzenia nagrobka. Z rokowań sporządza się protokół.

7. Jeżeli w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia, o którym mowa w ust. 5, nie zgłosi się żaden z podmiotów, o których mowa w ust. 4 pkt 2, wojewoda określa nowe miejsce pochówku lub budowy albo odtworzenia nagrobka.

8. Koszt ponownego pochowania, w tym przeniesienia zwłok i szczątków, wykupu nowego miejsca pochówku oraz budowy albo odtworzenia nagrobka, odpowiadającego dotychczasowemu, ponosi Instytut.

9. Odwołanie od decyzji wojewody o ponownym pochowaniu przysługuje do ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

Art. 64. 1. Przyjęcie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich do pochowania na cmentarz następuje na podstawie:

- 1) karty zgonu w zakresie danych udostępnionych w systemie albo odpisu karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku, a także jeżeli doszło do kremacji, na podstawie protokołu spopielenia;
- 2) jeżeli jest znana płeć dziecka martwo urodzonego - karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie danych udostępnionych w systemie, albo odpisu karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczonej do pochówku, albo wyciągu z karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku, zawierającego dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 2-3, 10, 13-16, 20 i 24, o którym mowa w art. 27b ust 4 i 4a ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności

lecniczej, a także jeżeli doszło do kremacji, na podstawie protokołu spopielenia; właściciel cmentarza może wymagać przedłożenia odpisu skróconego aktu urodzenia również po dokonaniu pochówku;

- 3) dokumentu uzyskanego na zasadach określonych w art. 25;
- 4) jeżeli nie jest znana płeć dziecka martwo urodzonego - karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie danych udostępnionych w systemie albo wyciągu z karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku, zawierającego dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 2-4, 9, 10, 13-16, 20, 24 i 25, o którym mowa w art. 27b ust. ... ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, a także jeżeli doszło do kremacji, na podstawie protokołu spopielenia;
- 5) dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok.

2. Przyjęcie na cmentarz ekshumowanych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich następuje na podstawie wypisu z ksiąg cmentarnych, sporządzonego przez właściciela cmentarza, z którego ekshumowano zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie, a także innych dokumentów wydanych przez władze publiczne, stanowiących podstawę dokonania pochówku w tym decyzji Prezesa IPN lub postanowienia prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

3. Wypis, o którym mowa w ust. 2 zawiera dane dotyczące osoby zmarłej, określone w księdze osób pochowanych oraz dane grobu, z którego nastąpiła ekshumacja - z księgi grobów i miejsc spoczynku.

Art. 65. Prowadzący krematorium przyjmuje zwłoki lub szczątki ludzkie do spopielenia wyłącznie na podstawie:

- 1) karty zgonu w zakresie danych udostępnionych w systemie albo odpisu karty zgonu w części przeznaczonej do pochówku;
- 2) jeżeli jest znana płeć dziecka martwo urodzonego - karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie danych udostępnionych w systemie, albo odpisu karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczonej do pochówku, albo wyciągu z karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku, zawierającego dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 2-3, 10, 13-16, 20 i 24, o którym mowa w art. 27b ust 4 i 4a ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej; prowadzący krematorium może wymagać przedłożenia odpisu skróconego aktu urodzenia również po dokonaniu kremacji;
- 3) dokumentu uzyskanego na zasadach określonych w art. 25;

- 4) jeżeli nie jest znana płeć dziecka martwo urodzonego - karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w zakresie danych udostępnionych w systemie albo wyciągu z karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku, zawierającego dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 2-4, 9, 10, 13-16, 20, 24 i 25, o którym mowa w art. 27b ust 4 i 4a ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- 5) dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok.

Art. 66. 1. Prowadzący krematorium prowadzi ewidencję zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia w systemie teleinformatycznym, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji.

2. Ewidencja zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko osoby zmarłej;
- 2) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 3) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 4) płeć osoby zmarłej;
- 5) obywatelstwo osoby zmarłej;
- 6) stan cywilny osoby zmarłej;
- 7) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- 8) miejsce, datę i godzinę zgonu albo jeżeli nie są one znane miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 9) numer PESEL, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2;
- 10) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 12) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 13) imię i nazwisko lub nazwę podmiotu realizującego prawo do organizacji pochówku, adres zamieszkania lub siedziby oraz adres do doręczeń elektronicznych w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 569 i 1002), jeżeli podmiot uprawniony taki adres posiada;

- 14) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 15) datę spopielenia;
- 16) datę wezwania do odbioru urny i datę wydania lub odesłania urny oraz imię, nazwisko lub nazwę i adres jej odbiorcy, a jeżeli urna nie została odebrana – datę i miejsce przekazania gminie prochów ludzkich przez prowadzącego krematorium.

3. W przypadku dzieci martwo urodzonych ewidencja zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko dziecka, o ile jest znane;
- 2) nazwisko rodowe dziecka, o ile jest znane;
- 3) imię (imiona) dziecka, o ile jest znane;
- 4) płeć dziecka, o ile jest znana;
- 5) datę oraz miejsce urodzenia dziecka;
- 6) nazwisko matki dziecka;
- 7) imię (imiona) matki dziecka;
- 8) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 9) datę i miejsce urodzenia matki dziecka;
- 10) nazwisko ojca dziecka, o ile jest znane;
- 11) imię (imiona) ojca dziecka, o ile jest znane;
- 12) oznaczenie aktu urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane- o ile są znane;
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 14) adnotacja, że spopielenie dotyczy dziecka martwo urodzonego;
- 15) informację, czy zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo podejrzenia o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę;
- 16) imię i nazwisko lub nazwę podmiotu realizującego prawo do organizacji pochówku, adres zamieszkania lub siedziby oraz adres do doręczeń elektronicznych w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, jeżeli podmiot uprawniony taki adres posiada;

- 17) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 18) datę spopielenia;
- 19) datę wezwania do odbioru urny i datę wydania lub odesłania urny oraz imię, nazwisko lub nazwę i adres jej odbiorcy, a jeżeli urna nie została odebrana – datę i miejsce przekazania gminie prochów ludzkich przez prowadzącego krematorium.

5. Dane osób, o których mowa w ust. 2 pkt 13 oraz ust. 3 pkt 16, są przetwarzane w ewidencji, o której mowa ust. 1 przez prowadzącego krematorium lub pracowników upoważnionych:

- 1) w celu wezwania do odbioru urny albo przekazania gminie do pochowania;
- 2) nie dłużej niż 1 miesiąc od daty odbioru albo przekazania gminie urny z prochami przez prowadzącego krematorium, a jeżeli urna nie została wydana osobie uprawnionej – nie dłużej niż 1 rok od daty wydania urny z prochami.

6. Dane, o których mowa w ust. 3 pkt 6-9, są przetwarzane w ewidencji, o której mowa ust. 1, przez prowadzącego krematorium lub pracowników upoważnionych nie dłużej niż 1 rok od daty wydania urny z prochami.

7. Prowadzący krematorium oraz upoważnieni pracownicy mają dostęp do danych osoby zmarłej lub dziecka martwo urodzonego wymienionych w ewidencji, o której mowa ust. 1, przez 20 lat od daty spopielenia zwłok danej osoby.

Art. 67. 1. Prowadzący krematorium opatruje trumnę ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi przed umieszczeniem w piecu krematoryjnym ogniotrwałym znakiem zawierającym numer ewidencyjny spopielanym zwłok lub szczątków ludzkich przypisany im w ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do spopielenia.

2. Prowadzący krematorium wzywa podmiot, o którym mowa odpowiednio w art. 66 ust. 2 pkt 13 albo ust. 3 pkt 16, do odbioru urny z prochami ludzkimi i przekazuje mu urnę, w sposób zwyczajowo przyjęty, w terminie 7 dni od dnia spopielenia.

3. Jeżeli podmiot, o którym mowa odpowiednio w art. 66 ust. 2 pkt 13 albo ust. 3 pkt 16, nie odbierze urny w okresie 6 miesięcy od dnia wezwania, prowadzący krematorium przekazuje prochy ludzkie gminie właściwej ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok, w celu pochowania.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3, jeżeli opłata za spopielenie zwłok nie została wniesiona przez podmiot, o którym mowa odpowiednio w art. 66 ust. 2 pkt 13 albo ust. 3 pkt 16, koszt kremacji pokrywa krematorium.

5. Krematorium może dochodzić zwrotu poniesionych kosztów od podmiotu, o którym mowa odpowiednio w art. 66 ust. 2 pkt 13 albo ust. 3 pkt 16.

Art. 68. 1. Prowadzący krematorium sporządza na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, protokół spopielenia i opatruje go kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym. Protokół, na wniosek osoby uprawnionej do odebrania prochów, wydawany jest na piśmie utrwalonym w postaci papierowej.

2. Protokół spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko osoby zmarłej;
- 2) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 3) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 4) płeć osoby zmarłej;
- 5) obywatelstwo osoby zmarłej;
- 6) stan cywilny osoby zmarłej;
- 7) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- 8) miejsce, datę i godzinę zgonu albo jeżeli nie są one znane miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 9) numer PESEL, a w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2;
- 10) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 11) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 12) datę spopielenia.

3. W przypadku dziecka martwo urodzonego protokół spopielenia zawiera:

- 1) nazwisko dziecka, o ile jest znane;
- 2) nazwisko rodowe dziecka, o ile jest znane;
- 3) imię (imiona) dziecka, o ile jest znane;
- 4) płeć dziecka, o ile jest znana;
- 5) datę oraz miejsce urodzenia dziecka;
- 6) nazwisko matki dziecka;
- 7) imię (imiona) matki dziecka;

- 8) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 9) datę i miejsce urodzenia matki dziecka;
- 10) nazwisko ojca dziecka, o ile jest znane;
- 11) imię (imiona) ojca dziecka, o ile jest znane;
- 12) oznaczenie aktu urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane- o ile są znane;
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 14) adnotacja, że spopielenie dotyczy dziecka martwo urodzonego;
- 15) datę przyjęcia zwłok lub szczątków ludzkich do spopielenia oraz przypisany im numer ewidencyjny;
- 16) datę spopielenia.

Art. 69. Krematorium zapewnia całkowite spopielenie zwłok i szczątków ludzkich w procesie spopielenia.

Art. 70. Minister właściwy do spraw zdrowia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, wymagania dotyczące dokumentowania spopielenia zwłok i szczątków w krematorium, w tym:

- 1) wzór protokołu spopielenia,
- 2) sposób przechowywania i prowadzenia dokumentacji oraz sposób przekazywania danych i informacji do systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji

– kierując się koniecznością zapewnienia przejrzystości, kompletności i rzetelności prowadzenia ewidencji oraz sporządzanych protokołów spopielenia zwłok i szczątków ludzkich przekazanych do krematorium.

Art. 71. 1. Prowadzący instalację służącą do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków jest obowiązany do:

- 1) dotrzymywania granicznych wielkości emisji, z uwzględnieniem dopuszczalnego odstępstwa od tych wielkości;
- 2) stosowania i prawidłowej eksploatacji urządzeń ochronnych ograniczających emisję substancji do powietrza mających na celu zapewnienie dotrzymywania granicznych

wielkości emisji, jeżeli rozwiązania techniczne i technologiczne zastosowane w instalacji nie zapewniają dotrzymywania granicznych wielkości emisji;

- 3) zainstalowania stanowisk do pomiaru wielkości emisji w zakresie substancji wprowadzanych z instalacji do powietrza;
- 4) wykonania pomiarów wielkości emisji w zakresie substancji wprowadzanych z instalacji do powietrza.

2. Wymagania, o których mowa w ust. 1-3, uwzględnia się przy wydawaniu i zmianie pozwolenia, o którym mowa w art. 181 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, z późn. zm.⁷⁾) oraz przy dokonywaniu zgłoszenia, o którym mowa w art. 152 ust. 1 tej ustawy; przepisy art. 152 ust. 4a pkt 1 i art. 186 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska stosuje się odpowiednio w przypadku przekroczenia granicznych wielkości emisji.

Art. 72. 1. Graniczne wielkości emisji dla instalacji służącej do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków, rozumiane jako stężenia substancji w gazach odlotowych wyrażone w miligramach substancji na metr sześcienny gazów odlotowych odniesiony do warunków umownych temperatury 273,15 K, ciśnienia 101,3 kPa i do gazu suchego, oznaczanych jako mg/m³, przy zawartości tlenu w gazach odlotowych wynoszącej od 11% do 15%, obejmują pył, tlenek węgla i rtęć i wynoszą w zakresie:

- 1) pyłu - 10 mg/m³;
- 2) tlenku węgla - 50 mg/m³;
- 3) rtęci - 0,1 mg/m³.

2. W przypadku emisji tlenku węgla dopuszcza się odstępstwo od granicznej wielkości emisji polegające na zwiększeniu wielkości emisji tego gazu w czasie kremacji do 500 mg/m³ w ciągu maksymalnie dwóch minut.

Art. 73. 1. Prowadzący nowo zbudowaną lub rozbudowaną instalację służącą do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków jest obowiązany do wykonania pomiarów wielkości emisji w zakresie substancji wprowadzanych z instalacji do powietrza w terminie 3 miesięcy od dnia oddania instalacji do użytkowania.

2. Pomiary, o których mowa w ust. 1, obejmują trzy pomiary wielkości emisji, z których każdy jest wykonywany w czasie jednej kremacji.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. poz. 1718, 2269 oraz z 2022 r. poz. 960, 1079 i 2127

3. Pomiary, o których mowa w ust. 1, obejmują substancje, dla których są określone graniczne wielkości emisji, oraz zawartość tlenu w gazach odlotowych.

4. W przypadku gdy zmierzona zawartość tlenu w gazach odlotowych jest inna niż określona w art. 72 ust. 1 we wprowadzeniu do wyliczenia:

- 1) stężenie substancji przelicza się z uwzględnieniem zawartości tlenu wynoszącej 11%, jeżeli zmierzona zawartość tlenu jest mniejsza niż 11%;
- 2) stężenie substancji przelicza się z uwzględnieniem zawartości tlenu wynoszącej 15%, jeżeli zmierzona zawartość tlenu jest większa niż 15%.

5. Pomiary, o których mowa w ust. 1, są wykonywane przy zastosowaniu następujących metod pomiarowych:

- 1) pył - technika dowolna wzorcowana metodą grawimetryczną;
- 2) tlenek węgla - absorpcja promieniowania IR (promieniowanie podczerwone);
- 3) rtęć - metoda zgodna z normą PN-EN 13211 lub metoda instrumentalna zgodna z normą PN-EN 14884 rozszerzona o oznaczenie Hg w fazie stałej zgodnie z normą PN-EN 13211;
- 4) tlen - metoda paramagnetyczna, celi cyrkonowej lub inna elektrochemiczna gwarantująca niepewność pomiaru nie większą niż 1,0% obj. tlenu, przy czym niepewność pomiaru oznacza niepewność rozszerzoną ze współczynnikiem rozszerzenia $A=2$, co odpowiada przedziałowi ufności 95%.

Art. 74. 1. Trumnę składaną do grobu wykonuje się z materiałów umożliwiających mineralizację zwłok lub szczątków ludzkich.

2. Trumna przeznaczona do spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich musi być palna w całości; podczas palenia nie mogą powstawać substancje szkodliwe dla zdrowia lub życia ludzi lub zagrażające środowisku.

3. Zakazuje się stosowania w trumnach i urnach materiałów lub substancji, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko w okresie użytkowania trumny i urny i w czasie spopielenia zwłok lub szczątków, w szczególności w trumnach przeznaczonych do spopielenia zwłok lub szczątków - powłok, impregnatów i spoiw zawierających rozpuszczalniki organiczne, związki chlorowcoorganiczne lub metale ciężkie oraz elementów metalowych lub z tworzyw sztucznych.

4. Urna musi:

- 1) być przeznaczona wyłącznie do przechowywania prochów ludzkich i zabezpieczona przed ich rozsypaniem;

2) mieć rozmiary zapewniające pomieszczenie całości prochów ludzkich powstałych w procesie spopielenia zwłok lub szczątków.

Art. 75. 1. Zwłoki i szczątki osób zmarłych nie mogą być spopielone ani pochowane przed upływem 24 godzin od stwierdzenia zgonu, z uwzględnieniem ust. 5.

2. Zwłoki lub szczątki przenosi się lub przewozi w trumnie, na specjalnie przeznaczonych do tego noszach lub w służącej do tego kapsule z zachowaniem zasad poszanowania zwłok, środków ostrożności, w tym zapewnieniu środków ochrony indywidualnej oraz wymagań sanitarnych i technicznych.

3. Zwłoki i szczątki ludzkie usuwa się z miejsca, w którym nastąpił zgon, celem pochowania lub w razie odroczenia terminu pochowania – składa się w domu pogrzebowym lub kostnicy do czasu pochowania, nie później niż po upływie 72 godzin od stwierdzenia zgonu.

4. Przenoszenie lub przewożenie zwłok lub szczątków w otwartych trumnach jest zabronione.

5. Zwłoki lub szczątki osób zmarłych, które były zakażone lub podejrzane o zakażenie biologicznym czynnikiem chorobotwórczym wywołującym choroby zakaźne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, usuwa się niezwłocznie z miejsca, w którym nastąpił zgon w sposób uniemożliwiający szerzenie się zakażenia na inne osoby, w celu ustalenia albo weryfikacji przyczyny zgonu, a następnie spopielenia lub pochowania w inny sposób zapobiegający szerzeniu się choroby zakaźnej na zasadach określonych w tej ustawie.

6. Zwłoki do czasu pochowania przechowuje się w taki sposób, aby nie mogły powodować szkodliwego wpływu na otoczenie.

Art. 76. 1. W zakresie realizacji przez Instytut obowiązków związanych z poszukiwaniem, ekshumacją i identyfikacją szczątków ofiar zbrodni przeciwko narodowi polskiemu, kostnica lub pomieszczenie, w których przechowywane są zmineralizowane szczątki ludzkie mogą być zlokalizowane na nieruchomości stanowiącej własność Instytutu lub będącej przedmiotem użytkowania wieczystego lub dzierżawy, w miejscu zapewniającym brak narażenia osób trzecich i niezainteresowanych na bezpośrednią obserwację prowadzonej w nich działalności w zakresie transportu, wyładunku, przechowywania, dokonywania oględzin antropologicznych i sądowo- medycznych oraz przygotowywania szczątków ludzkich do pochówku, pod warunkiem, że dla tej kostnicy lub pomieszczenia są opracowane w konsultacji

z lekarzem specjalistą w dziedzinie medycyny sądowej i wdrożone procedury dotyczące sposobu postępowania z tymi szczątkami.

2. Prezes Instytutu niezwłocznie powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o przeniesieniu szczątków ludzkich do kostnicy lub pomieszczenia, o których mowa w ust. 1.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny kontroluje spełnienie warunków przechowywania szczątków ludzkich w kostnicy lub pomieszczeniu, o których mowa w ust. 1. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydaje, w drodze decyzji, nakaz przeniesienia szczątków ludzkich, jeżeli jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

Art. 77. W przypadku działań wojennych, masowej katastrofy lub klęski żywiołowej zwłoki albo szczątki mogą zostać zbiorowo spopielone oraz zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie mogą zostać pochowane w grobach zbiorowych, jeżeli względy sanitarne przemawiają za niezwłocznym ich pochowaniem.

Art. 78. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinny odpowiadać miejsca przechowywania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w tym warunki i sposób przechowywania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich,
 - 2) sposób postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi, w tym warunki sanitarne przeprowadzania balsamowania i konserwowania,
 - 3) warunki i sposób pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich,
 - 4) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinien odpowiadać przewóz zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w tym warunki i sposób ich transportu
- mając na względzie konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego, bezpieczeństwa zdrowotnego osób mających styczność ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi w aspekcie zagrożeń i uciążliwości zdrowotnych.

Art. 79. 1. Ze zwłokami, szczątkami i prochami ludzkimi, skażonymi promieniotwórczo, postępuje się tak, żeby ograniczyć do minimum narażenie osób uczestniczących w tym postępowaniu oraz z zachowaniem zasady, o której mowa w art. 3 ust. 2.

2. W przypadku skażenia promieniotwórczego zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w wyniku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego, wojewoda w porozumieniu z państwowym

wojewódzkim inspektorem sanitarnym może nakazać, w drodze decyzji administracyjnej, ich szczególny sposób i tryb transportu, przechowywania, pochowania lub ekshumacji.

3. W przypadku wystąpienia zdarzenia radiacyjnego, w przypadku skażenia radioaktywnego zwłok, szczątków lub prochów ludzkich osób, o których mowa w art. 22a ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wojewoda wydaje decyzję administracyjną w porozumieniu z wojskowym inspektorem sanitarnym właściwego terytorialnie wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej w zakresie szczególnego sposobu i trybu ich transportu oraz przechowywania i pochowania.

4. Decyzja, o której mowa w ust. 2 i 3, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Art. 80. 1. W celu zapobieżenia szerzeniu się zakażeń lub chorób zakaźnych państwowy powiatowy inspektor sanitarny lub państwowy graniczny inspektor sanitarny, przy uzasadnionym podejrzeniu, że osoba zmarła była zakażona biologicznym czynnikiem chorobotwórczym powodującym chorobę szczególnie niebezpieczną i wysoce zakaźną, może nakazać, w drodze decyzji administracyjnej, szczególny sposób i tryb transportu, przechowywania, pochowania lub ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich.

2. Decyzję, o której mowa w ust. 1, dotyczącą terenów lub osób, o których mowa w art. 22a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie szczególnego sposobu i trybu transportu, przechowywania, pochowania zwłok lub szczątków ludzkich wydaje wojskowy inspektor sanitarny właściwego terytorialnie, ze względu na miejsce zgonu, wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej. 3. Decyzja, o której mowa w ust. 1 i 2, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Art. 81. 1. Pogrzebu na morzu dokonuje się przez zatopienie w morzu zwłok osób, które umarły na jednostkach pływających o polskiej przynależności będących na pełnym morzu, jeżeli nie istnieje możliwość przekazania zwłok na ląd w terminie 48 godzin od czasu zgonu i jednostka pływająca nie posiada odpowiednich urządzeń pozwalających na powstrzymanie lub spowolnienie rozkładu zwłok do chwili wejścia do portu, z uwzględnieniem strefy klimatycznej, w której znajduje się jednostka pływająca.

2. Pogrzeb na morzu dokumentuje się w dzienniku pokładowym jednostki pływającej, z której został dokonany, odnotowując następujące informacje dotyczące osoby zmarłej:

- 1) nazwisko i imię (imiona);
- 2) nazwisko rodowe;
- 3) stan cywilny;

- 4) datę i miejsce urodzenia;
- 5) datę i miejsce zgonu;
- 6) imiona i nazwiska matki i ojca;
- 7) datę pochowania;
- 8) miejsce (współrzędne geograficzne) pochowania.
- 9) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu, jeżeli karta zgonu została sporządzona.

3. Informacje, o których mowa w ust. 2, z wyjątkiem danych o których mowa w ust. 2 pkt 6, oraz oznaczenie jednostki pływającej, z której został dokonany pogrzeb są przekazywane, na piśmie w postaci elektronicznej, do rejestru grobów i miejsc spoczynku.

Art. 82. 1. O znalezieniu zwłok lub szczątków ludzkich w polskich obszarach morskich powiadamia się Morską Służbę Poszukiwania i Ratownictwa lub właściwego dyrektora urzędu morskiego oraz Policję, a w przypadku znalezienia zwłok lub szczątków ludzkich na terenach wojskowych lub w obiektach jednostek wojskowych znajdujących się na obszarach morskich lub zwłok lub szczątków żołnierza, powiadamia się również Żandarmerię Wojskową.

2. O znalezieniu zwłok lub szczątków ludzkich w wodach śródlądowych powiadamia się Policję oraz, w przypadku znalezienia zwłok lub szczątków ludzkich na terenach lub w obiektach jednostek wojskowych lub zwłok lub szczątków żołnierza, Żandarmerię Wojskową, a w przypadku ich znalezienia w wodach granicznych także Straż Graniczną.

3. Wydobycie zwłok lub szczątków ludzkich z wody oraz ich transport na ląd wykonują:

- 1) Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa – w przypadku zwłok lub szczątków ludzkich znajdujących się w polskich obszarach morskich;
- 2) Policja lub Państwowa Straż Pożarna - w przypadku zwłok lub szczątków ludzkich znalezionych na wodach śródlądowych.

4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 1, jednostki podległe lub nadzorowane przez Ministra Obrony Narodowej, Państwowa Straż Pożarna, Policja lub Straż Graniczna udzielają, na zasadach określonych w rozporządzeniu, wydanym na podstawie ust. 6, niezbędnej pomocy Morskiej Służbie Poszukiwania i Ratownictwa, jeżeli wydobycie z wody lub transport zwłok lub szczątków ludzkich na ląd są technicznie możliwe oraz w szczególności, jeżeli do wydobycia zwłok lub szczątków ludzkich na powierzchnię niezbędne jest użycie sprzętu nurkowego.

5. Wydobycie i transport zwłok lub szczątków ludzkich na ląd jednostki wymienione w ust. 3 wykonują we współpracy z Policją, Żandarmerią Wojskową, Prokuraturą i Państwową Inspekcją Sanitarną.

6. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe warunki i sposoby wydobywania zwłok i szczątków ludzkich z wody oraz ich transportu na ląd,
- 2) zasady i procedury współpracy i udzielania pomocy przez jednostki wymienione w ust. 3 - 5 w zakresie wydobywania zwłok i szczątków ludzkich z wody oraz ich transportu na ląd

– mając na uwadze konieczność zapewnienia poszanowania zwłok i szczątków ludzkich, bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne oraz siły, środki i główne zadania jednostek wymienionych w ust. 3-5.

Rozdział 4

Międzynarodowy przewóz zwłok, szczątków i prochów ludzkich

Art. 83. 1. Zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie mogą zostać sprowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu pochowania, spopielenia i pochowania albo w przypadku, o którym mowa w art. 40 ust. 3, albo w celu przeprowadzenia dowodu, o którym mowa w art. 209 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego.

2. Pozwolenie na sprowadzenie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce, w którym zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie mają być pochowane albo ze względu na siedzibę podmiotu, o którym mowa w art. 40 ust. 1.

3. W przypadku zwłok lub szczątków ludzkich pozwolenie, o którym mowa w ust. 2, jest wydawane przez starostę po uzyskaniu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, właściwego ze względu na miejsce, w którym zwłoki lub szczątki ludzkie mają być pochowane albo ze względu na siedzibę podmiotu, o którym mowa w art. 40 ust. 1.

4. Starosta występuje o opinię, o której mowa w ust. 3, do państwowego powiatowego inspektora niezwłocznie, jednak nie później niż w następnym dniu roboczym, od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w ust. 11, dołączając:

- 1) odpis aktu zgonu albo inny dokument urzędowy stwierdzający zgon z urzędowym tłumaczeniem na język polski dokonany przez podmioty, o których mowa art. 31 ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 709 i 1978);
- 2) pełnomocnictwo udzielone organizatorowi przewozu zwłok lub szczątków ludzkich, jeżeli zostało udzielone;

- 3) kopię wniosku, o którym mowa w ust. 11;
- 4) kopię dokumentu przewozowego, o którym mowa w ust. 5 lub 6.

5. Zwłokom, szczątkom lub prochom ludzkim towarzyszy dokument przewozowy dla zwłok wydany przez właściwy organ państwa, z którego są sprowadzane zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie.

6. Dokument przewozowy dla zwłok, szczątków żołnierzy, funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego i pracowników wojska, kierowanych do służby i pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w ramach Polskich Kontyngentów Wojskowych wydaje dowódca Polskiego Kontyngentu Wojskowego, po zasięgnięciu opinii wojskowego inspektora sanitarnego właściwego wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej.

7. Dokument przewozowy dla zwłok zawiera w szczególności:

- 1) informacje dotyczące osoby zmarłej:
 - a) nazwisko i imię (imiona),
 - b) datę i miejsce urodzenia, jeżeli są znane,
 - c) datę i miejsce zgonu, a jeżeli nie są znane - datę i miejsce znalezienia zwłok,
 - d) informację, że osoba nie zmarła na chorobę wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi lub przyczynę zgonu określoną za pomocą kodu Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), jeżeli jest znana;
- 2) wskazanie:
 - a) środka lub środków transportu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich,
 - b) miejsca, z którego zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie są transportowane,
 - c) miejsca przeznaczenia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich,
 - d) punktów etapowych, jeżeli występują.

8. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wyraża opinię, o której mowa w ust. 3, w zakresie potencjalnego zagrożenia sanitarno-epidemicznego, a w przypadku wątpliwości, co do dokumentu, o którym mowa w ust. 5, w tym przyczyny zgonu, zwraca się z zapytaniem do właściwego konsula o weryfikację autentyczności dokumentu.

9. Konsul udziela odpowiedzi bezpośrednio właściwemu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu, najpóźniej następnego dnia roboczego po dniu, w którym otrzymał zapytanie, o którym mowa w ust. 8.

10. Natychmiast po otrzymaniu odpowiedzi, o której mowa w ust. 9, państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydaje opinię, o której mowa w ust. 3.

11. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 2, jest wydawane na wniosek podmiotu realizującego prawo organizowania pochówku, niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni roboczych od dnia złożenia wniosku o wydanie pozwolenia.

12. Wniosek, o którym mowa w ust. 11 z zastrzeżeniem ust. 13, zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy;
- 2) adres miejsca zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy oraz adres do korespondencji, jeżeli jest inny;
- 3) informacje, o których mowa w ust. 7 pkt 1;
- 4) określenie miejsca, w którym zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie mają być pochowane;
- 5) określenie planowanego terminu przywozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich;
- 6) określenie danych identyfikujących środek transportu, którym nastąpi przywóz zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, jeżeli to możliwe.

13. Wniosek o sprowadzenie szczątków ludzkich w celu, o którym mowa w art. 40 ust. 1, zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy;
adres miejsca zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy oraz adres do korespondencji, jeżeli jest inny;
- 2) jeżeli nie jest możliwe podanie danych, o których mowa w ust. 7 pkt 1 - oświadczenie, że sprowadzane zwłoki lub szczątki ludzkie nie stwarzają zagrożenia sanitarno-epidemiologicznego;
- 3) określenie planowanego terminu przywozu zwłok lub szczątków ludzkich;
- 4) określenie danych identyfikujących środek transportu, którym nastąpi przywóz zwłok, szczątków ludzkich lub popiołów prochów ludzkich, jeżeli to możliwe.

14. Jeżeli określenie danych, o których mowa w ust. 13 pkt 6, nie było możliwe we wniosku, o którym mowa w ust. 11, organizator przewozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich przekazuje staroście, właściwemu do wydania pozwolenia, o którym mowa w ust.2 dane identyfikujące środek transportu, którym będą przewożone zwłoki, szczątki i prochy ludzkie, nie później niż na dwa dni przed planowanym terminem przewozu. Starosta informuje państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w terminie 24 godzin o przekazanych danych.

15. Do wniosku, o którym mowa w ust. 11, należy dołączyć:

- 1) odpis aktu zgonu albo inny dokument urzędowy stwierdzający zgon z urzędowym tłumaczeniem na język polski dokonany przez podmioty, o których mowa w art. 31 ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku – Prawo o aktach stanu cywilnego;
- 2) kopię dokumentu przewozowego, o którym mowa w ust. 5 lub 6;
- 3) pełnomocnictwo udzielone organizatorowi przewozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, jeżeli zostało udzielone;
- 4) zaświadczenie wydane przez właściciela cmentarza, na którym zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie mają być pochowane o tym, że zostaną one pochowane w grobie na tym cmentarzu.

Art. 84. Jeżeli osoba zmarła poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na chorobę wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą zostać sprowadzone wyłącznie jej prochy. Zastrzeżenie to zamieszcza powiatowy inspektor sanitarny w swojej opinii, a następnie starosta w treści pozwolenia.

Art. 85. 1. Trumnę ze zwłokami lub szczątkami sprowadzanymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą otworzyć jedynie w kostnicy, domu pogrzebowym, krematorium, prosektorium, zakładzie lub pracowni patomorfologii i medycyny sądowej, osoby uprawnione przez właściciela kostnicy, domu pogrzebowego, prowadzącego krematorium, prosektorium, zakład lub pracownię patomorfologii i medycyny sądowej i przeszkolone w tym zakresie.

2. Otwarcia trumny ze zwłokami lub szczątkami ludzkimi sprowadzanymi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej można dokonać wyłącznie do celów:

- 1) sądowych;
- 2) dochodzenia przyczyny zgonu;
- 3) spopielenia;
- 4) identyfikacji osoby zmarłej;
- 5) pochowania w trumnie zapewniającej mineralizację zwłok;
- 6) naukowych lub dydaktycznych, o których mowa w art. 40 ust.3.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w przypadku, o którym mowa w art. 37.

Art. 86. W przypadku sprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwłok lub szczątków żołnierzy, funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego, pracowników wojska kierowanych lub wyznaczanych do służby lub pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej wniosek, o którym mowa w art. 83 ust. 11, składa przełożony zmarłego żołnierza, funkcjonariusza lub pracownika. Wniosek jest opiniowany przez wojskowego inspektora sanitarnego właściwego terytorialnie wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej dla macierzystej jednostki wojskowej osoby zmarłej.

Art. 87. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wzór dokumentu przewozowego dla zwłok, szczątków żołnierzy, funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego i pracowników wojska, kierowanych do służby i pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w ramach Polskich Kontyngentów Wojskowych,
 - 2) szczegółowy sposób organizacji i tryb sprowadzania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zwłok, szczątków żołnierzy, funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego i pracowników wojska, kierowanych do służby i pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w ramach Polskich Kontyngentów Wojskowych,
 - 3) wymagania sanitarne i techniczne, jakim powinien odpowiadać przewóz zwłok, szczątków żołnierzy, funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służby Wywiadu Wojskowego i pracowników wojska, kierowanych do służby i pracy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w ramach Polskich Kontyngentów Wojskowych
- uwzględniając konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego i poszanowania zwłok i szczątków ludzkich, a także wymagania wynikające z wiążących Rzeczpospolitą Polską zobowiązań międzynarodowych.

Art. 88. 1. Przewóz zwłok, szczątków lub prochów ludzkich przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej może nastąpić po przedstawieniu organom lub służbom uprawnionym do kontroli, na podstawie odrębnych przepisów odpisu aktu zgonu albo innego dokumentu urzędowego stwierdzającego zgon z tłumaczeniem przysięgłym na język polski oraz dokumentu przewozowego dla zwłok.

2. Podczas przewozu zwłok lub szczątków przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej otwieranie trumny jest zabronione, w szczególności w celu balsamowania, konserwowania lub spopielenia zwłok lub szczątków .

3. Organizator przewozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany znać wymagania dla sprowadzenia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich określonych przez państwa przeznaczenia i tranzytowe.

4. Jeżeli osoba zmarła na chorobę wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą zostać przewiezione wyłącznie jej prochy.

Art. 89. 1. Wywóz zwłok, szczątków lub prochów ludzkich poza granice Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy zgon nastąpił na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, może nastąpić po uzyskaniu pozwolenia właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego potwierdzającego spełnienie przez trumnę i środek transportu wymagań sanitarnych i technicznych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 78.

2. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:

1) informacje dotyczące osoby zmarłej:

- a) nazwisko i imię (imiona),
- b) nazwisko rodowe,
- c) stan cywilny,
- d) datę i miejsce urodzenia,
- e) datę i miejsce zgonu, a jeżeli nie są znane - datę i miejsce znalezienia zwłok,
- f) przyczynę zgonu określoną za pomocą kodu Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych WHO,
- g) imiona i nazwiska matki i ojca,
- h) wiek;

2) wskazanie:

- a) środka transportu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich__oraz danych pozwalających na identyfikację środka transportu,
- b) miejsca, z którego zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie są transportowane,
- c) miejsca przeznaczenia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich,
- d) punktów etapowych, jeżeli występują,
- e) planowego terminu wywozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich,

f) imienia i nazwiska lub nazwy podmiotu realizującego prawo do organizacji pochówku.

3. Pozwolenie, o którym mowa w ust. 1, jest wydawane na wniosek podmiotu realizującego prawo do organizacji pochówku niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o wydanie pozwolenia.

4. Wraz z pozwoleniem, o którym mowa w ust. 1, na wywóz zwłok lub szczątków wydaje się zaświadczenie o wydaniu tego pozwolenia w innych niż język polski językach zgodnie z art. 91 obejmujące dane wymienione w ust. 2 pkt 1 lit. a,d,e,f, h, a w przypadku martwo urodzonego dziecka, którego ustalenie płci nie jest możliwe – również imię i nazwisko matki” a także dane wymienione w ust. 2 pkt 2 lit. a-d.

5. Wniosek, o którym mowa w ust. 3, zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy;
- 2) adres miejsca zamieszkania albo siedziby;
- 3) informacje, o których mowa w ust 2.

6. Do wniosku, o którym mowa w ust. 3, należy dołączyć:

- 1) odpis skrócony aktu zgonu, a w przypadku martwego urodzenia odpis skrócony aktu urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, albo odpis karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu, w części przeznaczonej do pochówku, albo wyciąg z karty urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu w części przeznaczonej do pochówku, zawierającego dane określone w art. 20 ust. 1 pkt 2-3, 10, 13-16, 20 i 24, o którym mowa w art. 27b ust 4 i 4a ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- 2) w przypadku dokonania spopielenia – protokół spopielenia;
- 3) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu, a w przypadku martwego urodzenia – unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu;
- 4) pełnomocnictwo udzielone organizatorowi przewozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, jeżeli zostało udzielone.

7. Jeżeli osoba zmarła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na chorobę wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, poza granice Rzeczypospolitej Polskiej mogą zostać wywiezione wyłącznie jej prochy.

8. Przepisy ust. 1-7 stosuje się odpowiednio do zwłok, szczątków lub prochów ludzkich osób wskazanych w art. 22a ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z zastrzeżeniem, że zadania właściwego państwowego inspektora sanitarnego

wykonuje wojskowy inspektor sanitarny właściwego terytorialnie wojskowego ośrodka medycyny prewencyjnej.

Art. 90. Przewóz zwłok lub szczątków ludzkich odbywa się w warunkach zapewniających sanitarne i techniczne bezpieczeństwo przewozu, z uwzględnieniem wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art.78 pkt 4.

Art. 91. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia:

1) sposób i tryb wydawania pozwoleń, o których mowa w art. 83 ust. 2 i art. 89 ust. 1, oraz opinii, o której mowa w art. 83 ust. 3, uwzględniając konieczność zapewnienia sprawnej i przejrzystej procedury uzyskiwania pozwoleń na przewóz zwłok, szczątków i prochów ludzkich;

2) wzór zaświadczenia, o którym mowa w art. 89 ust. 4, uwzględniając konieczność czytelności tego dokumentu, zawierający informacje o językach w jakich wydawane jest zaświadczenie.

DZIAŁ IV

Cmentarze

Rozdział 1

Zakładanie, rozszerzanie, utrzymywanie, zarządzanie, zamykanie i likwidacja cmentarzy

Art. 92. 1. Cmentarze mogą być zakładane i rozszerzane przez:

- 1) gminy lub związki międzygminne;
- 2) kościoły lub inne związki wyznaniowe albo ich osoby prawne.

2. Właściciel cmentarza komunalnego pobiera opłaty za usługi związane z pochowaniem zwłok, szczątków lub prochów ludzkich lub utrzymaniem cmentarza, ustalone w oparciu o analizę kosztów wykonywania tych usług i utrzymania cmentarza.

3. Właściciel cmentarza innego niż cmentarz komunalny może pobierać opłaty, o których mowa w ust. 2

4. Nie pobiera się opłat, o których mowa w ust. 2 od grobów wojennych.

5. Właściciel cmentarza opracowuje, regulamin organizacyjny cmentarza określający co najmniej:

- 1) sposób funkcjonowania cmentarza;

2) katalog usług, o których mowa w ust. 2, wraz z wysokością opłat za te usługi.

6. Właściciel cmentarza podaje regulamin organizacyjny cmentarza do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty. Gmina i związek międzygminny umieszczają regulamin cmentarza również w Biuletynie Informacji Publicznej.

7. Regulamin organizacyjny cmentarza może określać lokalizację powierzchni grzebalnej.

8. W przypadku niewskazania powierzchni grzebalnej w regulaminie organizacyjnym, na potrzeby wyznaczania odległości określonych w art. 101 i 102 przyjmuje się, że teren cmentarza stanowi teren powierzchni grzebalnej.

9. Lokalizację punktów wyznaczających granicę cmentarza oraz granicę powierzchni grzebalnej określa się poprzez podanie ich współrzędnych w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1990), oraz przedstawienie ich na mapie zasadniczej lub, w przypadku jej braku, na mapie ewidencyjnej, pochodzących z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

10. Właściciel cmentarza ma obowiązek utrwalić granicę cmentarza poprzez jego ogrodzenie oraz zapewnić geodezyjne wyznaczenie w terenie lokalizacji powierzchni grzebalnej.

11 Gmina lub związek międzygminny opracowuje zgodnie z ust. 5 regulamin organizacyjny cmentarza komunalnego i przyjmuje go w drodze uchwały rady gminy lub związku międzygminnego.

12. Właściciel cmentarza innego niż komunalny opracowuje zgodnie z ust. 5 regulamin organizacyjny cmentarza i podaje go do publicznej wiadomości, w sposób zwyczajowo przyjęty.

13. Właściciel cmentarza może powierzyć zarządzanie cmentarzem innemu podmiotowi.

14. Po uzyskaniu decyzji o założeniu lub rozszerzeniu cmentarza i uzyskaniu wszelkich niezbędnych pozwoleń i opinii przekazywana jest informacja do właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego nie później niż w terminie 14 dni od dnia rozstrzygnięcia o założeniu lub rozszerzeniu cmentarza.

Art. 93. 1. Właściciel cmentarza może założyć lub rozszerzyć cmentarz na nieruchomości będącej jego własnością lub znajdującej się w użytkowaniu wieczystym przez niego.

2. Właściciel cmentarza zobowiązany jest do zapewnienia bezpieczeństwa cmentarza i wzniesionych na jego terenie grobów, nagrobków i grobowców. Obowiązkiem właściciela cmentarza jest w szczególności zapobieganie powstawaniu zniszczeń oraz szkód

spowodowanych warunkami atmosferycznymi i ich bezpośrednimi skutkami, bezprawnym działaniem osób trzecich, robotami i pracami budowlanymi prowadzonymi na cmentarzu.

3. W przypadku gdy stan techniczny nagrobka, grobowca lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej na grobie stwarza bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, właściciel cmentarza dokonuje jego zabezpieczenia i wzywa fundatora grobu lub podmiot posiadający prawo do grobu do jego naprawy lub rozbiórki, wyznaczając maksymalny termin jej dokonania.

4. W przypadku:

- 1) niedokonania przez fundatora grobu lub podmiot posiadający prawo do grobu naprawy lub rozbiórki nagrobka, grobowca lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej na grobie w wyznaczonym terminie,
- 2) braku możliwości dokonania przez właściciela cmentarza wezwania, o którym mowa w ust. 3,
- 3) braku możliwości dokonania zabezpieczenia nagrobka, grobowca lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej na grobie w sposób usuwający bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia

- właściciel cmentarza może dokonać naprawy albo częściowej lub całkowitej rozbiórki nagrobka, grobowca lub innej kompozycji architektonicznej, bez zgody fundatora grobu lub podmiotu dysponującego prawem do grobu.

5. Jeżeli cmentarz, grób, nagrobek, grobowiec lub inna kompozycja architektoniczna objęta jest jedną z form ochrony wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami lub jest włączony do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków, właściciel cmentarza może sprawować nad nim opiekę, o której mowa w art. 5 tej ustawy, z poszanowaniem praw podmiotów posiadających prawo do grobu.

Art. 94. 1 Zakładanie, rozszerzanie, utrzymywanie i likwidowanie cmentarzy komunalnych oraz zarządzanie nimi należy do zadań własnych gminy.

2. Gmina zobowiązana jest do zapewnienia miejsc pochówku. Obowiązek ten może być realizowany przez :

- 1) założenie cmentarza na terenie tej gminy;
- 2) korzystanie z cmentarza wyznaniowego na podstawie umowy zawartej z kościołem, lub związkiem wyznaniowym albo ich osobami prawnymi;
- 3) założenie cmentarza na terenie innej gminy;

4) powierzenie prowadzenia cmentarza innej gminie lub związkowi międzygminnemu.

3. W przypadku cmentarza komunalnego decyzje podejmowane są w drodze uchwały rady gminy lub związku międzygminnego.

Art. 95. 1. Gmina może założyć lub rozszerzyć i utrzymywać cmentarz komunalny poza własnymi granicami.

2. Gmina może założyć lub rozszerzyć cmentarz poza własnymi granicami za zgodą rady gminy, na terenie której znajduje się lub będzie znajdować się cmentarz. Gmina zakładająca lub rozszerzająca cmentarz oraz gmina, na terenie której znajduje się lub będzie się znajdować cmentarz zawierają porozumienie określające wzajemne prawa i obowiązki gmin wynikające z założenia i utrzymywania cmentarza.

3. Rozszerzenie cmentarza o którym mowa w ust. 1 wymaga zgody rady gminy, na terenie której znajduje się cmentarz oraz zawarcia z tą gminą porozumienia

4. Utrzymanie i likwidacja cmentarza, o którym mowa w ust. 1, oraz zarządzanie nim należy do gminy, która go założyła.

5. Gmina może zawrzeć z kościołem lub związkiem wyznaniowym albo ich osobą prawną umowę, w której zobowiąże się do uczestniczenia w kosztach utrzymania cmentarza wyznaniowego. Umowa określa wysokość udziału gminy w kosztach utrzymania cmentarza.

6. Jeżeli na terenie gminy nie ma cmentarzy komunalnych, gmina zawiera porozumienie, o którym mowa w ust. 2 lub zawiera umowę, o której mowa w ust. 5.

7. Jeżeli została zawarta umowa, o której mowa w ust. 5, kościół lub inny związek wyznaniowy albo ich osoba prawna jest obowiązany umożliwić pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich na cmentarzu wyznaniowym będącym jego własnością bez względu na przynależność osoby zmarłej do danego kościoła lub innego związku wyznaniowego.

8. W przypadku, o którym mowa w ust. 7, kościół lub inny związek wyznaniowy albo ich osoba prawna postępuje ze zwłokami, szczątkami lub prochami ludzkimi osób niebędących członkami kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy cmentarz, na równi ze zwłokami, szczątkami lub prochami ludzkimi osób będących członkami kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy cmentarz, w szczególności pod względem wyznaczenia miejsca pochowania, ceremoniału pogrzebowego i wznoszenia nagrobków. Możliwe jest również przeprowadzenie ceremoniału pogrzebowego innego niż właściwego dla kościoła lub innego związku wyznaniowego, do którego należy cmentarz z poszanowaniem powagi miejsca.

Art. 96. 1. Zakładanie, rozszerzanie, utrzymywanie i likwidowanie cmentarzy wyznaniowych oraz zarządzanie nimi należy do kościołów i innych związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych.

2. Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne zakładają, rozszerzają, utrzymują cmentarze wyznaniowe oraz zarządzają nimi w sposób wynikający z przepisów prawa oraz zasad własnej religii.

Art. 97. 1. Jeżeli na terenie gminy, znajduje się cmentarz, którego właściciela nie sposób ustalić, zarządzanie cmentarzem należy do gminy. W takim przypadku wobec gminy stosuje się odpowiednio przepisy o właścicielu cmentarza.

2. Jeżeli właściciel cmentarza uporczywie nie wywiązuje się z obowiązków wynikających z ustawy, gmina zleca ich wykonanie na jego koszt. Do zlecenia wykonania obowiązków na koszt właściciela cmentarza stosuje się odpowiednio przepisy o zastępczym wykonaniu zobowiązania.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się w odniesieniu do cmentarzy wojennych.

Art. 98. 1. Cmentarze mogą być zakładane i rozszerzane wyłącznie na terenach przeznaczonych na ten cel w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego po uzyskaniu pozytywnej opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego przewidujący założenie lub rozszerzenie cmentarza sporządza się co najmniej dla obszaru obejmującego cmentarz wraz z terenem, którego granice wyznacza odległość, o której mowa w art. 101 ust. 1 pkt 1 i 2.

3. Odległości, o których mowa w art. 101 ust. 1 i 2, uwzględnia się przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Odległości te nie stanowią ustalenia planu.

4. Krematorium i dom pogrzebowy mogą być lokalizowane wyłącznie na terenach przeznaczonych na usługi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, chyba że ustalenia planu miejscowego zakazują lokalizacji takich obiektów budowlanych.

Art. 99. 1. Cmentarze nie mogą być zakładane:

- 1) na gruntach pod wodami stojącymi lub płynącymi;
- 2) na obszarach parków narodowych;
- 3) na obszarach rezerwatów przyrody;
- 4) na obszarach ruchów masowych ziemi, o których mowa w art. 3 pkt 32a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska;

- 5) na obszarach osuwisk i zapadlisk terenu, w tym powstałych w wyniku zjawisk krasowych, oraz zagrożonych lawinami;
- 6) na obszarach występowania deformacji powierzchni na skutek szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego;
- 7) na obszarach górniczych utworzonych dla kopalni leczniczych

2. Zakładanie cmentarza na obszarach udokumentowanych złóż kopalni stałych, dla których powszechnie stosowaną metodą wydobycia jest metoda odkrywkowa, wymaga uzyskania zgody:

1) ministra właściwego do spraw środowiska w przypadku złóż kopalni wymienionych w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1072);

2) marszałka województwa w przypadku pozostałych złóż.

3. Krematoria nie mogą być zakładane na obszarach, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3

Art. 100. 1. Na cmentarzu zapewnia się co najmniej:

- 1) dostęp do bieżącej wody, z informacją przy punkcie jej poboru, czy woda nadaje się do spożycia;
- 2) miejsce do gromadzenia odpadów zorganizowane zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 3) ciągi komunikacyjne umożliwiające dotarcie do grobów; 4) ogrodzenie.

2. Na cmentarzu mogą być zlokalizowane:

- 1) budynek kultu religijnego;
- 2) dom pogrzebowy;
- 3) kostnica;
- 4) krematorium;
- 5) ossarium.

3. Do krematoriów, domów pogrzebowych i kostnic, w tym lokalizowanych poza granicami cmentarza, stosuje się wymagania sanitarne i techniczne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 78.

Art. 101. 1. Powierzchnia grzebalna nie może znajdować się w odległości mniejszej niż:

- 1) 150 m od studni, źródeł i strumieni, służących do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i na potrzeby gospodarcze;
- 2) 150 m od zakładu produkującego lub przechowującego środki spożywcze, zakładu żywienia zbiorowego, budynku mieszkalnego, budynku zamieszkania zbiorowego,

budynku użyteczności publicznej, z wyłączeniem budynków kultu religijnego, niepodłączonego do sieci wodociągowej;

- 3) 500 m od ujęć wody przeznaczonych do spożycia przez ludzi na cele zbiorowego zaopatrzenia i na potrzeby budynku zamieszkania zbiorowego, budynku użyteczności publicznej, z wyłączeniem budynków kultu religijnego zakładu żywienia zbiorowego, zakładu produkującego lub przechowującego środki spożywcze.

2. Odległość, o której mowa w ust. 1 pkt 2, może być zmniejszona do 50 m, jeżeli wszystkie obiekty budowlane określone w ust. 1 pkt 2 są podłączone do sieci wodociągowej;

3. Odległość pomiędzy granicą cmentarza a obiektami, o których mowa w ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 nie może być mniejsza niż 25 m.

4. Jeżeli określone w regulaminie organizacyjnym cmentarza granice powierzchni grzebalnej nie pokrywają się z granicami cmentarza, na terenie pomiędzy powierzchnią grzebalną a granicą cmentarza pochowanie może odbywać się tylko w kolumbarium.

5. Przez odległość, o której mowa w ust. 1-3, należy rozumieć najkrótszy odcinek mierzony odpowiednio od granicy powierzchni grzebalnej lub granicy cmentarza do ujęcia wody albo obiektu budowlanego określonego w tych przepisach.

6. W przypadku stwierdzenia naruszenia ust. 4, państwowy powiatowy inspektor sanitarny, w drodze decyzji administracyjnej, nakazuje właścicielowi cmentarza likwidację grobu i przeniesienie zwłok lub szczątków ludzkich do grobu na powierzchni grzebalnej, na koszt właściciela cmentarza.

Art. 102. Do nowej zabudowy, o której mowa w art. 101 ust. 1 pkt 2, stosuje się przepisy art. 101 ust. 1 pkt 2, ust. 2-4, chyba że cmentarz jest cmentarzem zamkniętym.

Art. 103. 1 Minister właściwy do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej, ministrem właściwym do spraw środowiska oraz ministrem właściwym do spraw zdrowia określają, w drodze rozporządzenia, wymagania lokalizacyjne i techniczne dla zagospodarowania terenu cmentarza oraz rodzaje i wymagania techniczne dla grobów, w tym grobów w budynkach kultu religijnego oraz terenach przynależnych do budynku kultu religijnego, w tym:

- 1) wymagania dla infrastruktury cmentarza, wymagania dla gruntów przeznaczonych pod cmentarze i wymagania, jakie musi spełniać
- 2) zagospodarowanie terenu cmentarza,

- 3) warunki występowania zwierciadła wód podziemnych na terenach przeznaczonych pod cmentarze lub groby w budynkach lub na terenie przynależnym do budynku,
- 4) rodzaje grobów oraz wymagania techniczne dla grobu, z uwzględnieniem grobów zbiorowych, krypt, ossariów, katakumb i kolumbariów, w tym w kryptach lub w tym w miejscach, o których mowa w art. 57 lub art. 58,
- 5) wymagania dla infrastruktury zamkniętego cmentarza
- uwzględniając konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ich użytkowania, dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, ochronę środowiska, w tym zdrowia ludzi, przed możliwymi zagrożeniami w warunkach normalnej eksploatacji, w przypadkach klęsk żywiołowych oraz innych sytuacji awaryjnych i kryzysowych, infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, planowanej formy pochówku oraz mając na względzie ochronę wód powierzchniowych i podziemnych w tym lokalizacji względem stref ochronnych ujęć wód i obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych.

Art. 104. Właściciel cmentarza powiadamia niezwłocznie właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz właściwego miejscowo wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o stwierdzonych na cmentarzu zmianach, wskazujących na zaistnienie lub możliwość zaistnienia okoliczności, wskutek których teren cmentarza lub jego część przestanie spełniać wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 103, w szczególności dojdzie do zmiany stosunków hydrologicznych lub hydrogeologicznych.

Art. 105. 1. W przypadku stwierdzenia na cmentarzu zmian wskazujących na zaistnienie lub możliwość zaistnienia okoliczności, wskutek których teren cmentarza lub jego część przestanie spełniać wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 103, w sposób powodujący bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi, w szczególności dojdzie do zmiany stosunków hydrologicznych lub hydrogeologicznych, właściwy miejscowo państwowy powiatowy inspektor sanitarny wyłącza, w drodze decyzji administracyjnej, z dokonywania pochówków teren cmentarza, na którym zaistniały zmiany, lub jego część.

2. Po otrzymaniu decyzji, o której mowa w ust. 1, właściciel cmentarza podejmuje działania zmierzające do usunięcia przyczyny zmian, o których mowa w ust. 1, zapewnia groby odpowiadające wymaganiom określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 103 oraz informuje o tych działaniach i ich skutkach państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, który wydał tę decyzję.

3. Po ustąpieniu okoliczności lub usunięciu przyczyny zmian, o których mowa w ust. 1, państwowy powiatowy inspektor sanitarny, na wniosek właściciela cmentarza, przywraca, w drodze decyzji administracyjnej, możliwość ponownego dokonywania pochówków na cmentarzu lub jego części.

4. Decyzja, o której mowa w ust. 3, jest wydawana po przedstawieniu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu dokumentacji potwierdzającej usunięcie przyczyny zmian, o których mowa w ust. 1, sporządzonej na koszt wnioskodawcy.

Art. 106. 1. Cmentarz uznaje się za zamknięty po upływie 40 lat od dnia ostatniego pochowania.

2. Od chwili zamknięcia, na cmentarzu nie dokonuje się pochowań.

3. Właściciel cmentarza, na wniosek podmiotu, któremu przysługuje prawo do grobu, wyraża zgodę na dochowanie zwłok do istniejącego grobu na zamkniętym cmentarzu, po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa sanitarnego.

4. Właściciel cmentarza, na wniosek fundatora grobu, który wniósł opłatę za rezerwację miejsca pochówku albo na wniosek osoby uprawnionej do pochówku fundatora grobu, w grobie ufundowanym przez fundatora, wyraża zgodę na pochowanie zwłok na zamkniętym cmentarzu, po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w zakresie bezpieczeństwa sanitarnego.

5. Właściciel cmentarza nie wyraża zgody, o której mowa w ust. 3 i 4, w przypadku złożenia wniosku, o którym mowa w art. 108 ust. 10.

6. Opinia, o której mowa w ust. 2 i 3 jest wydawana, przez właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego niezwłocznie, w terminie nie dłuższym niż 14 dni.

7. Wydanie zgody, o której mowa w ust. 3 i 4, oraz pochowanie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich w grobie na podstawie zgody, o której mowa w ust. 3 i 4 nie powoduje otwarcia cmentarza.

8. Jeżeli nie została wydana zgoda, o której mowa w ust. 3 lub 4, opłaty wniesione za okres, których koniec przypada po terminie zamknięcia cmentarza podlegają zwrotowi proporcjonalnie do okresu realizacji rezerwacji miejsca pochówku lub prawa do grobu.

9. Ponowne otwarcie zamkniętego cmentarza wymaga spełnienia wymogów przewidzianych do założenia cmentarza.

10. Przepisów o zamknięciu cmentarzy nie stosuje się do miejsc pochowania, o których mowa w art. 57 i art. 58 oraz miejsc spoczynku.

Art. 107. 1. Adnotacja o zamknięciu cmentarza zostaje umieszczona przez właściciela cmentarza w rejestrze cmentarzy.

2. Do cmentarzy zamkniętych stosuje się przepisy odnoszące się do cmentarzy, o ile ustawa tak stanowi.

3. Do grobów i miejsc pochówku znajdujących się na terenie cmentarza zamkniętego stosuje się przepisy o grobach i miejscach pochówku, chyba że ustawa stanowi inaczej.

4. Do cmentarzy zamkniętych stosuje się przepisy o obowiązku właściciela cmentarza do prowadzenia ksiąg cmentarnych oraz zgłoszenia do rejestru cmentarzy.

5. W przypadku, gdy wynika to ze sposobu użytkowania cmentarza zamkniętego, liczby odwiedzających cmentarz, właściwy miejscowo powiatowy inspektor sanitarny, po uzgodnieniu z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków, może w drodze decyzji nakazać właścicielowi cmentarza zamkniętego stosowanie części lub wszystkich przepisów odnoszących się do cmentarzy, jeżeli jest to uzasadnione względami ochrony bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego lub koniecznością zachowania szacunku dla szczątków ludzkich.

Art. 108. 1. Po zamknięciu cmentarza nie wcześniej jednak niż po upływie co najmniej 40 lat od dnia ostatniego pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich na tym cmentarzu, teren cmentarza może być przeznaczony na inny cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Rada gminy podejmując uchwałę w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rozstrzyga jednocześnie o likwidacji cmentarza.

2. Rozstrzygnięcie, o którym mowa w ust 1, może nastąpić również w stosunku do terenu cmentarza w granicach objętych decyzją dotyczącą lokalizacji:

1) strategicznej inwestycji w zakresie sieci przesyłowej – na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o przygotowaniu i realizacji sieci przesyłowej (Dz.U. z 2022 r. poz. 273),

2) inwestycji w zakresie dróg publicznych – na podstawie ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 176),

3) inwestycji w zakresie terminalu lub inwestycji towarzyszących – na podstawie ustawy z 24 kwietnia 2009 r. o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (Dz.U. z 2021 r. poz. 1836)

- z chwilą kiedy decyzja stanie się ostateczna.

3. Wojewoda dokonując uzgodnienia projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przewidującego likwidację cmentarza, uwzględnia wartości historyczne, krajobrazowe lub kulturowe cmentarza lub znajdujących się na jego terenie grobów oraz może odmówić uzgodnienia projektu planu w przypadku, gdy likwidacja cmentarza wiązałaby się z utratą ważnych ponadlokalnie walorów kulturowych lub historycznych.

4. Wojewoda, odpowiednio wydając lub uzgadniając decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzję o ustaleniu lokalizacji strategicznej inwestycji, decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji w zakresie terminalu lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji towarzyszącej na podstawie przepisów, o których mowa w ust. 2, bierze pod uwagę przesłanki, o których mowa w ust. 3.

5. Jeżeli teren cmentarza jest niezbędny do realizacji istotnych celów publicznych, które nie mogą być zrealizowane w inny sposób, wojewoda, działając na wniosek gminy, na której terenie znajduje się cmentarz, po zasięgnięciu opinii właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, może skrócić termin, o którym mowa w ust.1, w drodze decyzji.

6. Wojewoda w decyzji, o której mowa w ust. 2, określa sposób postępowania ze szczątkami i prochami ludzkimi znajdującymi się na likwidowanym cmentarzu.

7. Przeznaczenie cmentarza, który stanowi lub stanowił uprzednio własność kościoła lub innego związku wyznaniowego albo ich osób prawnych, na inny cel może nastąpić po uzyskaniu pisemnej zgody tego kościoła lub związku wyznaniowego oraz uzgodnieniu sposobu oznaczenia i upamiętnienia terenu pocmentarnego. Zgoda jest wymagana również w przypadkach określonych w ust. 2.

8. W przypadkach uzasadnionych istotnymi celami publicznymi minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych może zwolnić z wymogu uzyskania zgody, o której mowa w ust. 4.

9. Minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, wydaje zwolnienie, o którym mowa w ust. 5, w formie decyzji, kierując się

istotnością celu publicznego, możliwością jego realizacji w inny sposób, zasadą poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym, a także z poszanowaniem prawa kościołów i innych związków wyznaniowych do zakładania, rozszerzania, utrzymywania cmentarzy wyznaniowych oraz zarządzania nimi.

10. Likwidacja cmentarza następuje na wniosek właściciela cmentarza. W przypadku cmentarza komunalnego decyzję o zamiarze likwidacji cmentarza podejmuje gmina lub związek międzygminny, a w przypadku cmentarza wyznaniowego – właściwa władza kościoła lub innego związku wyznaniowego albo ich osób prawnych będącego właścicielem tego cmentarza.

11. Wraz z podjęciem decyzji o zamiarze likwidacji cmentarza właściciel cmentarza sporządza sprawozdanie cmentarza, zawierające informacje o:

- 1) podstawie założenia cmentarza i zarządzania cmentarzem;
- 2) zarządcy cmentarza;
- 3) powierzchni cmentarza;
- 4) stanie zagospodarowania terenu cmentarza;
- 5) wielkości wykorzystanej powierzchni grzebalnej;
- 6) wielkości niewykorzystanej powierzchni grzebalnej;
- 7) dacie ostatniego pochowania na cmentarzu;
- 8) objęciu cmentarza jedną z form ochrony konserwatorskiej, o których mowa w art. 7 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o fakcie włączenia go do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków;
- 9) zgodzie kościoła lub innego związku wyznaniowego na przeznaczenie terenu pocmentarnego na inny cel oraz sposobie upamiętnienia.

12. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 11, zawiera wykaz znajdujących się na terenie cmentarza:

- 1) grobów osób odznaczonych;
- 2) grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski;
- 3) grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) grobów wojennych;
- 5) grobów, nagrobków, grobowców i innych kompozycji architektonicznych wpisanych do rejestru zabytków albo do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.

13. Właściciel cmentarza występuje do rady gminy właściwej ze względu na położenie cmentarza z wnioskiem o sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dołączając sprawozdanie, o którym mowa w ust. 11.

14. Rada gminy w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od daty złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 10 podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

15. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się co najmniej dla obszaru obejmującego cmentarz wraz z terenem, którego granice wyznacza odległość, o której mowa w art. 101 ust. 1 pkt 1 i 2, niezależnie od wydania decyzji, o których mowa w ust. 2

16. Przepisy o likwidacji cmentarza stosuje się odpowiednio do likwidacji części cmentarza.

17. Informację o zamiarze likwidacji grobów wraz ze sprawozdaniem, o którym mowa w ust. 11 oraz rozstrzygnięciem o likwidacji cmentarza, o którym mowa w ust. 1 lub 2 właściciel cmentarza przekazuje wojewodzie najpóźniej na 6 miesięcy przed planowanym rozpoczęciem prac związanych z likwidowaniem grobów.

18. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu, w drodze decyzji, określa sposób postępowania z grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej i grobami wojennymi.

19. Czynności związane z likwidacją grobów można rozpocząć nie wcześniej niż z chwilą wejścia w życie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego rozstrzygającego o likwidacji cmentarza albo kiedy decyzja, o której mowa w ust. 1a stanie się ostateczna. Po zakończeniu likwidacji grobów cmentarz podlega wykreśleniu z rejestru cmentarzy na wniosek właściciela cmentarza.

Art. 109. 1. Nie likwiduje się cmentarzy:

1) wpisanych do rejestru zabytków lub
2) włączonych do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków, z wyłączeniem zabytków archeologicznych.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się przeniesienie cmentarza włączonego do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków, po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

3. Wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 2 zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres lub nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy;
- 2) wskazanie cmentarza, z uwzględnieniem miejsca jego położenia;
- 3) wskazanie numeru księgi wieczystej nieruchomości objętych wnioskiem, o ile jest założona;
- 5) uzasadnienie wniosku;
- 6) wskazanie miejsca, do którego mają być przeniesione zabytki.

Art. 110 1. Jeżeli właściciel albo użytkownik wieczysty nieruchomości, na której zlokalizowany jest cmentarz, który w chwili nabycia własności albo prawa użytkowania wieczystego jest cmentarzem zamkniętym, w wyniku późniejszego wpisania cmentarza do rejestru zabytków lub ujęcia go w gminnej lub wojewódzkiej ewidencji zabytków, utracił możliwość korzystania z nieruchomości lub jej części w dotychczasowy sposób lub zagospodarowania terenu zgodnie z przeznaczeniem ustalonym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, może żądać od Skarbu Państwa:

- 1) odszkodowania za poniesioną rzeczywistą szkodę albo
- 2) wykupienia nieruchomości lub jej części.

2. Realizacja roszczeń, o których mowa w ust. 1, może nastąpić również w drodze zaoferowania przez Skarb Państwa właścicielowi albo użytkownikowi wieczystemu nieruchomości zamiennej. Z dniem zawarcia umowy zamiany roszczenia wygasają.

3. W sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2 Skarb Państwa reprezentuje wojewoda właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości.

4. Cena wykupu nieruchomości odpowiada wartości nieruchomości pomniejszonej o kwotę szacowanych kosztów likwidacji cmentarza. Wartość nieruchomości ustala się według stanu i przeznaczenia nieruchomości z dnia wpisania cmentarza do rejestru zabytków lub ujęcia go w gminnej lub wojewódzkiej ewidencji zabytków, i według cen z dnia wykupu. W odniesieniu do zasad i trybu określania wartości nieruchomości stosuje się przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

5. Roszczenia, o których mowa w ust. 1, można zgłaszać w terminie 5 lat od dnia, w którym decyzja o wpisaniu cmentarza do rejestru zabytków stała się ostateczna albo od dnia ujęcia cmentarza w gminnej lub wojewódzkiej ewidencji zabytków.

6. W przypadku uchylecia lub stwierdzenia nieważności decyzji o wpisaniu cmentarza do rejestru zabytków, skreślenia cmentarza z rejestru zabytków albo wyłączenia cmentarza z gminnej lub wojewódzkiej ewidencji zabytków, Skarb Państwa może żądać od aktualnego właściciela albo użytkownika wieczystego nieruchomości zwrotu kwoty stanowiącej równowartość wypłaconego odszkodowania.

7. Roszczenia, o których mowa w ust. 6, można zgłaszać w terminie 5 lat od dnia, w którym:

1) ostateczna stała się decyzja:

- a) stwierdzająca nieważność decyzji o wpisaniu cmentarza do rejestru zabytków albo
- b) o skreśleniu cmentarza z rejestru zabytków albo

2) nastąpiło wyłączenie cmentarza z gminnej lub wojewódzkiej ewidencji zabytków.

8. Wykonanie obowiązku wynikającego z roszczeń, o których mowa w ust. 1, następuje w terminie 6 miesięcy od dnia złożenia wniosku, chyba że strony postanowią inaczej. W przypadku opóźnienia w wypłacie odszkodowania lub wykupie nieruchomości właścicielowi albo użytkownikowi wieczystemu nieruchomości przysługują odsetki ustawowe za opóźnienie.

9. Spory w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2 rozstrzygają sądy powszechne.

10. Uprawnienia przysługujące Skarbowi Państwa do nieruchomości nabytych na podstawie ust. 1 pkt 2 albo ust. 2, do czasu rozstrzygnięcia o sposobie ich zagospodarowania, wykonuje wojewoda. O sposobie zagospodarowania nieruchomości rozstrzyga wojewoda, który może przekazać je protokolarnie do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa, Agencji Mienia Wojskowego, Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa albo Krajowego Zasobu Nieruchomości.

11. Przepisów niniejszego artykułu nie stosuje się do jednostek samorządu terytorialnego, kościołów lub innych związków wyznaniowych albo ich osób prawnych.

Art. 111. 1. Zwłoki, szczątki i prochy ludzkie pochowane na terenie likwidowanego cmentarza, przenosi się na inny cmentarz przed rozpoczęciem korzystania z tego terenu.

2. Przeniesienie zwłok, szczątków lub prochów ludzkich znajdujących się w grobach:

- 1) weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, podlega uzgodnieniu z Prezesem Instytutu;
- 2) osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, podlega uzgodnieniu z właściwym miejscowo wojewodą;
- 3) osób odznaczonych, podlega uzgodnieniu z właściwym miejscowo wojewodą.

3. Do przenosin zwłok, szczątków i prochów ludzkich, o których mowa w ust. 1 i 2, stosuje się przepisy o ekshumacji.

4. Koszty związane z przenosinami, o których mowa w ust. 1-3, ponosi właściciel likwidowanego cmentarza.

5. Zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą zostać pochowane w ossarium.

Art. 112. 1. Zabytki znajdujące się na terenie likwidowanego cmentarza zachowuje się na tym terenie lub przenosi się na inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

2. Wniosek o wydanie pozwolenia, o którym mowa w ust. 1 zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres lub nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy;
- 2) wskazanie cmentarza, z uwzględnieniem miejsca jego położenia;
- 3) wskazanie numeru księgi wieczystej nieruchomości objętych wnioskiem, o ile jest założona;
- 4) uzasadnienie wniosku;
- 5) wskazanie miejsca, do którego mają być przeniesione zabytki.

3. Koszty związane z przenosinami, o których mowa w ust. 1, ponosi właściciel likwidowanego cmentarza.

Art. 113. 1. Likwidacji grobu, nagrobka i przynależnych do grobu innych kompozycji architektonicznych może dokonać właściciel cmentarza po upływie 12 miesięcy od wygaśnięcia prawa do grobu, o którym mowa w art. 52 ustawy i nie wcześniej niż przed upływem 20 lat od dnia ostatniego pochowania w tym grobie.

2. Przed dokonaniem likwidacji grobu właściciel cmentarza, nie wcześniej niż 20 lat od ostatniego pochowania w tym grobie:

- 1) dokonuje adnotacji o przeznaczeniu grobu do likwidacji w księdze grobów i miejsc spoczynku w systemie teleinformatycznym;
- 2) oznacza grób jako przeznaczony do likwidacji w sposób zwyczajowo przyjęty, w szczególności umieszcza na grobie, w widocznym, miejscu, tabliczkę z informacją o przeznaczeniu grobu do likwidacji;
- 3) informuje osoby, którym przysługiwało prawo do grobu, o przeznaczeniu grobu do likwidacji oraz wzywa je do usunięcia nagrobka, grobowca lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej na grobie jeśli osoby te dobrowolnie udostępniły mu dane umożliwiające ich powiadomienie i dane te zostały zawarte w księdze grobów i miejsc spoczynku.

3. Likwidacji grobu dokonuje się najwcześniej po upływie 12 miesięcy od dnia dokonania czynności, o których mowa w ust. 2 pkt 1 - 3.

4. W przypadku gdy osoby, o których mowa w ust. 2 pkt 3 nie usunęły nagrobka, grobowca lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej na grobie przed upływem

terminu, o którym mowa w ust.3 likwidacja grobu obejmuje również usunięcie nagrobka, grobowca lub innej kompozycji architektonicznej wzniesionej na grobie.

5. Właściciel cmentarza w terminie 30 dni od dnia dokonania czynności, o których mowa w ust. 2 pkt 1 - 3 zawiadamia:

- 1) Prezesa Instytutu, w przypadku grobu wpisanego do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski,
- 2) właściwego miejscowo wojewodę, w przypadku grobu wpisanego do rejestru grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) właściwego miejscowo wojewodę, w przypadku grobu osoby odznaczonej – o przeznaczeniu grobu do likwidacji.

Art. 114. 1. Likwidacji grobu nie przeprowadza się, jeżeli przed likwidacją grobu złożony zostanie sprzeciw wobec likwidacji oraz zostanie wniesiona opłata przewidziana w regulaminie cmentarza lub jeżeli zostanie wniesiona opłata, o której mowa w art. 52 ust. 10, 12 lub 13 (odnowienie prawa do grobu). W przypadku, w którym cmentarz nie pobiera opłat, warunki złożenia sprzeciwu wobec likwidacji grobu określa regulamin cmentarza.

2. Podmioty, którym przysługuje prawo do grobu mają pierwszeństwo przy składaniu sprzeciwu wobec likwidacji grobu w kolejności, o której mowa w art. 52 ust. 3.

3. W razie wniesienia sprzeciwu przez kilka podmiotów, którem przysługuje prawo do grobu i po uiszczeniu przez nie opłat, opłaty wniesione przez te podmioty podlegają zwrotowi zgodnie z pierwszeństwem, o którym mowa w art. 52 ust.3 W przypadku wniesienia sprzeciwu przez osoby o równych prawach zwrot wniesionych opłat następuje proporcjonalnie, chyba że ustalono inaczej.

4. Sprzeciw wobec likwidacji grobu zgłasza się najwcześniej na 5 lat przed terminem, w którym prawo do grobu wygasa.4. Prezes Instytutu lub właściwy miejscowo wojewoda, mogą zgłosić sprzeciw wobec likwidacji odpowiednio grobu wpisanego do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobu wpisanego do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej lub grobu osoby odznaczonej oraz wnieść opłatę za udostępnienie grobu do pochowania zwłok, szczątków lub prochów ludzkich po upływie terminu, w którym prawo do grobu wygasło.

Art. 115. Termin, przed upływem którego likwidacja grobu jest zabroniona, może zostać przedłużony na podstawie umowy zawartej między właścicielem cmentarza a osobą posiadającą prawo do grobu.

Art. 116. Zwłoki, szczątki lub prochy ludzkie z likwidowanego grobu mogą zostać pochowane w ossarium.

Rozdział 2

Ewidencje osób pochowanych, grobów i miejsc spoczynku

Art. 117. 1. Właściciel cmentarza prowadzi:

- 1) księgę osób pochowanych na cmentarzu,
- 2) księgę grobów i miejsc spoczynku, z wyszczególnieniem grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, grobów osób odznaczonych, grobów wojennych oraz grobów wpisanych do rejestru zabytków albo włączonych do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków
– zwane dalej „księgami cmentarnymi”.

2. Właściciel cmentarza prowadzi księgi cmentarne w sposób zapewniający ich kompletność i zgodność z rzeczywistym stanem oraz aktualizuje informacje zawarte w tych księgach w terminie 7 dni od dnia wystąpienia zmian.

3. Właściciel cmentarza prowadzi księgi cmentarne:

- 1) przy użyciu systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji;
- 2) przy użyciu innego systemu teleinformatycznego przekazując jednocześnie dane tych ksiąg do systemu teleinformatycznego, o którym mowa w pkt 1, przy użyciu usługi sieciowej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

4. Minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnia w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej warunki organizacyjne i techniczne:

- 1) prowadzenia ksiąg cmentarnych w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 3 pkt 1 oraz
- 2) przekazywania danych za pośrednictwem usługi sieciowej, o której mowa w ust. 3 pkt 2.

5. Księga osób pochowanych na cmentarzu zawiera:

- 1) numer ewidencyjny;
- 2) nazwisko osoby zmarłej;
- 3) nazwisko rodowe osoby zmarłej;
- 4) imię (imiona) osoby zmarłej;
- 5) płeć osoby zmarłej;
- 6) obywatelstwo osoby zmarłej;

- 7) stan cywilny osoby zmarłej;
- 8) datę oraz miejsce urodzenia osoby zmarłej;
- 9) imiona i nazwiska matki i ojca, o ile są znane;
- 10) miejsce i datę zgonu albo jeżeli nie są one znane miejsce, datę i godzinę znalezienia zwłok;
- 11) numer PESEL osoby zmarłej, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania, a w przypadku osób o nieustalonej tożsamości – identyfikator, o którym mowa w art. 21 pkt 2;
- 12) oznaczenie aktu stanu cywilnego i datę rejestracji zgonu w rejestrze stanu cywilnego oraz nazwę urzędu, który zgon zarejestrował lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane dotyczące osoby pochowanej - o ile są znane;
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę zgonu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok albo oznaczenia dokumentu, o którym mowa w art. 64 ust. 2;
- 14) oznaczenie protokołu spopielenia, jeżeli dotyczy;
- 15) informację, że zgon nastąpił w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi – lub jest takie podejrzenie;
- 16) informację o przyznanych orderach i odznaczeniach, o których mowa w art. 2 pkt 14;
- 17) datę i formę (zwłoki, szczątki, prochy ludzkie) pochowania;
- 18) w przypadku ekshumacji i przeniesienia do innego grobu – datę i miejsce ponownego pochowania ze wskazaniem lokalizacji nowego grobu;
- 19) dane podmiotu, który dokonał pochowania:
 - a) w przypadku osoby fizycznej:
 - imię (imiona),
 - nazwisko,
 - numer PESEL, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania;
 - b) w przypadku innych niż w lit. a podmiotów:
 - nazwę,
 - numer w rejestrze publicznym;
- 20) numer ewidencyjny grobu.

6. W przypadku dziecka martwo urodzonego księga osób pochowanych zawiera:

- 1) numer ewidencyjny;
- 2) nazwisko dziecka, o ile jest znane;
- 3) nazwisko rodowe dziecka, o ile jest znane;
- 4) imię (imiona) dziecka, o ile jest znane;
- 5) płeć dziecka albo wskazanie, że ustalenie płci nie jest możliwe;
- 6) datę i miejsce urodzenia dziecka;
- 7) imię (imiona) matki dziecka;
- 8) nazwisko matki dziecka;
- 9) nazwisko rodowe matki dziecka;
- 10) nazwisko ojca dziecka, o ile jest znane;
- 11) imię (imiona) ojca dziecka, o ile jest znane;
- 12) oznaczenie aktu stanu cywilnego i datę rejestracji urodzenia w rejestrze stanu cywilnego oraz nazwę urzędu, który zarejestrował martwe urodzenie lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane dotyczące osoby pochowanej - o ile są znane;
- 13) unikalny numer identyfikujący kartę urodzenia z adnotacją o martwym urodzeniu lub oznaczenie dokumentu przewozowego, w przypadku przywozu zwłok;
- 14) oznaczenie protokołu spopielenia, jeżeli dotyczy;
- 15) adnotacja, że pochówek dotyczy dziecka martwo urodzonego;
- 16) informację czy martwe urodzenie nastąpiło w przebiegu zakażenia lub choroby zakaźnej, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo podejrzeniu zakażenia lub zachorowania na tę chorobę zakaźną;
- 17) datę i formę (zwłoki, szczątki, prochy ludzkie) pochowania;
- 18) w przypadku ekshumacji i przeniesienia do innego grobu – datę i miejsce ponownego pochowania ze wskazaniem lokalizacji nowego grobu;
- 19) dane podmiotu, który dokonał pochowania;
 - a) w przypadku osoby fizycznej:
 - imię (imiona),
 - nazwisko,
 - numer PESEL, w przypadku osób, którym nie nadano numeru PESEL - rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania;

b) w przypadku innych niż w lit. a podmiotów:

- nazwę,

- numer w rejestrze publicznym;

20) numer ewidencyjny grobu.

7. Księga grobów i miejsc spoczynku zawiera:

- 1) numer ewidencyjny;
- 2) nazwiska i imiona oraz daty pochowania i numery ewidencyjne osób pochowanych;
- 3) rodzaj grobu;
- 4) oznaczenie lokalizacji;
- 5) informacje o przysługującym prawie do grobu oraz o terminie obowiązywania tego prawa;
- 6) nazwiska i imiona lub nazwę podmiotów, którym przysługuje prawo do grobu, oraz inne dane w tym dane kontaktowe dobrowolnie udostępnione przez te podmioty;
- 7) informacje o przysługującym prawie do grobu odpowiednio Prezesowi Instytutu albo wojewodzie w przypadku grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej oraz grobów wojennych;
- 8) adnotację o dziennej dacie, w której upływa 20 lat od dnia ostatniego pochowania lub dochowania;
- 9) oznaczenie o przeznaczeniu grobu do likwidacji;
- 10) adnotację o wpisie nagrobka do rejestru zabytków albo wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków;
- 12) adnotację o grobach:
 - a) wpisanych do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski,
 - b) osób odznaczonych orderami lub odznaczeniami, o których mowa w art. 2 pkt 14,
 - c) wpisanych odpowiednio do ewidencji cmentarzy wojennych i kwater wojennych oraz ewidencji grobów wojennych położonych poza terenem cmentarza wojennego i kwatery wojennej,
 - d) wpisanych do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

8. Właściciel cmentarza zamieszcza w księdze grobów i miejsc spoczynku adnotacje, o których mowa w ust. 7 pkt 10 i 11, niezwłocznie, po otrzymaniu od:

- 1) Prezesa Instytutu - informacji o wpisaniu danego grobu do ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski oraz o zmianach w ewidencji dotyczących danego grobu;

- 2) wojewody - informacji o wpisaniu danego grobu odpowiednio do ewidencji cmentarzy wojennych i kwater wojennych oraz ewidencji grobów wojennych położonych poza terenem cmentarza wojennego i kwatery wojennej albo do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianach w tych ewidencjach dotyczących danego grobu;
- 3) wojewódzkiego konserwatora zabytków - informacji o wpisaniu nagrobka do rejestru zabytków albo do wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków.

9. Adnotacje, o których mowa w ust. 7 pkt 10 i 11, mogą samodzielnie zamieszczać w księdze grobów i miejsc spoczynku, za pomocą systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, organy, o których mowa w ust. 8.

10. Adnotacje, o których mowa w ust. 7 pkt 6 przechowywane są przez rok od dnia likwidacji grobu.

11. Szef Kancelarii Prezydenta RP, Prezes Instytutu i wojewoda mogą przekazywać właścicielom cmentarzy informację o odznaczeniu orderem lub odznaczeniem, o których mowa w art. 2 pkt 13, osób pochowanych.

12. Właściciel cmentarza zamieszcza w księdze grobów i miejsc spoczynku adnotację, o której mowa w ust. 7 pkt 11 lit b, niezwłocznie po otrzymaniu informacji, o których mowa w ust. 10.

13. Księga grobów i miejsc spoczynku oraz księga osób pochowanych jest prowadzona dla wszystkich grobów, a dane, o których mowa w ust. 4-7, dotyczą wszystkich osób zmarłych pochowanych w danym grobie albo miejscu spoczynku.

14. Księga osób pochowanych: w zakresie danych, o których mowa w art. 117 ust. 5 pkt 1-5, 8, 10, 16, 17 i 20 oraz ust. 6 pkt 1-6, 17 i 20, jest powszechnie dostępna.

15. Dostęp do księgi osób pochowanych w zakresie danych, o których mowa w art. 117 ust. 5 pkt 6, 7, 9, 11-15, 18 i 19 oraz ust. 6 pkt 7-16, 18 i 19, przysługuje podmiotom określonym w art. 120 ust. 2.

16. Księga grobów i miejsc spoczynków z wyjątkiem danych, o których mowa w art. 117 ust. 7 pkt. 6, jest powszechnie dostępna.

17. Dostęp do księgi grobów i miejsc spoczynku w zakresie danych, o których mowa w art. 117 ust. 5 pkt 6, 7, 9, 11-15, 18 i 19 oraz ust. 6 pkt 7-16, 18 i 19, przysługuje podmiotom określonym w art. 120 ust. 2.

18. Właściciel cmentarza może wyrazić zgodę na udostępnienie danych, o których mowa w art. 117 ust. 5 pkt 6, 7, 9, 11-15, 18 i 19 oraz ust. 6 pkt 7-16, 18 i 19, a także art. 115 ust. 7 pkt 6 na uzasadniony wniosek podmiotu, który wykaże interes faktyczny.

19. Dane w księgach cmentarnych przechowywane są bezterminowo, chyba że ustawa określa inaczej.

Art. 118. Minister właściwy do spraw informatyzacji w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych oraz ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia ksiąg cmentarnych, kierując się koniecznością zapewnienia przejrzystości, kompletności, rzetelności i dostępności ksiąg cmentarnych, w tym księgi grobów i miejsc spoczynku.

Art. 119.1. Minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzi w systemie teleinformatycznym rejestr grobów i miejsc spoczynku.

2. Rejestr grobów i miejsc spoczynku zawiera informacje zamieszczone w księgach cmentarnych.

3. Informacje, o których mowa w ust. 2, wprowadza do rejestru grobów i miejsc spoczynku, właściciel cmentarza, za pomocą systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji albo za pomocą usługi sieciowej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji w informacji.

4. Minister właściwy do spraw informatyzacji prowadzi w systemie teleinformatycznym rejestr cmentarzy.

5. Rejestr cmentarzy zawiera:

- 1) lokalizację cmentarza;
- 2) status cmentarza (czynny, zamknięty);
- 3) zbiór danych przestrzennych w obowiązującym państwowym systemie odniesień przestrzennych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne, zawierający informację o lokalizacji granic cmentarzy;
- 4) granice powierzchni grzebalnej o ile została określona w regulaminie cmentarza;
- 5) dane właściciela lub użytkownika wieczystego cmentarza, albo dane zarządcy cmentarza w przypadku jeżeli nie jest nim właściciel lub użytkownik wieczysty:
 - a) będącego osobą prawną:
 - nazwę lub firmę podmiotu,
 - formę organizacyjną,

- siedzibę i adres, NIP,
 - adres do doręczeń elektronicznych,
 - adres poczty elektronicznej,
 - imiona i nazwiska oraz adresy do doręczeń członków organu uprawnionego do reprezentowania tej osoby prawnej,
- b) będącego osobą fizyczną:
- Imię i nazwisko,
 - NIP,
 - REGON
 - adres do doręczeń elektronicznych, jeżeli taki adres posiada;
 - adres poczty elektronicznej;
- 6) dane zarządcy cmentarza w przypadku, gdy nie jest nim właściciel.

6. Dane, o których mowa w ust. 5 pkt 4, są przechowywane bezterminowo w rejestrze cmentarzy, w celu ustalenia historii zmian właścicielskich oraz odpowiedzialności za zarządzanie i administrację cmentarzem oraz grobami i miejscami pochówku,

7. Informacje, o których mowa w ust. 5, wprowadza do rejestru cmentarzy właściciel cmentarza, za pomocą systemu teleinformatycznego, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, albo za pomocą usługi sieciowej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

8. Minister właściwy do spraw informatyzacji, prowadząc rejestry, o których mowa w ust. 1 i 4:

- 1) zapewnia ochronę przed nieuprawnionym dostępem do rejestrów;
- 2) zapewnia integralność danych w rejestrach;
- 3) zapewnia dostępność systemu teleinformatycznego, w którym rejestry są prowadzone, dla podmiotów przekazujących informacje do tych rejestrów;
- 4) przeciwdziała uszkodzeniom systemu teleinformatycznego, w którym rejestry są prowadzone;
- 5) określa zasady bezpieczeństwa przetwarzanych danych, w tym danych osobowych;
- 6) określa zasady zgłoszenia naruszenia ochrony danych osobowych;
- 7) zapewnia rozliczalność działań dokonywanych na danych w rejestrach;
- 8) zapewnia poprawność danych przetwarzanych w rejestrach.

9. Minister właściwy do spraw informatyzacji, określi w drodze rozporządzenia , wymagania organizacyjne i techniczne związane z wprowadzaniem przez właścicieli

cmentarzy informacji do rejestrów, o których mowa w ust. 1 i 4, w szczególności wymagania w zakresie:

- 1) sposobu wprowadzania oraz aktualizacji informacji,
- 2) tworzenia kont i nadawania uprawnień,
- 3) metod uwierzytelnienia użytkowników,
- 4) warunki organizacyjne i techniczne wprowadzania informacji za pośrednictwem usług sieciowych, o których mowa w ust. 3 i 7

– uwzględniając konieczność zapewnienia sprawności, prawidłowości i bezpieczeństwa prowadzenia rejestrów, o których mowa w ust. 1 i 4, w systemie teleinformatycznym oraz prawidłowości przetwarzanych informacji.

Art. 120. 1. Rejestr grobów i miejsc spoczynku w zakresie danych, o których mowa w art. 117 ust. 5 pkt 1-5, 8, 10, 16, 17 i 20, ust. 6 pkt 1-6, 17 i 20 oraz ust. 7 pkt 1-6 i 8-11 , jest powszechnie dostępny.

2. Dostęp do rejestru grobów i miejsc spoczynku w zakresie danych, o których mowa w art. 117 ust. 5 pkt 6, 7, 9, 11-15, 18 i 19 ust. 6 pkt 7-16, 18 i 19 oraz ust. 7 pkt 7 , posiadają:

- 1) minister właściwy do spraw zdrowia;
- 2) minister właściwy do spraw administracji;
- 3) minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego;
- 4) organy inspekcji sanitarnej;
- 5) Szef Kancelarii Prezydenta RP;
- 6) Prezes Instytutu;
- 7) wojewoda;
- 8) Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa;
- 9) wojewódzki konserwator zabytków.

3. Minister właściwy do spraw informatyzacji może wyrazić zgodę na udostępnienie danych, o których mowa w art. 117 ust. 5 pkt 6, 7, 9, 11-15, 18 i 19 ust. 6 pkt 7-16, 18 i 19 oraz ust. 7 pkt 7 na uzasadniony wniosek podmiotu, który wykaże interes faktyczny.

4. Rejestr cmentarzy jest powszechnie dostępny, z włączeniem danych osobowych wymienionych w art. 119 ust. 5 pkt 4.

Art. 121. Właściciel cmentarza aktualizuje i przekazuje do rejestru grobów i miejsc spoczynku informacje zawarte w księgach cmentarnych niezwłocznie nie później niż w terminie 30 dni od dnia wystąpienia zmiany.

Art. 122. Księgi cmentarne, rejestr cmentarzy oraz rejestr grobów i miejsc spoczynku podlegają obowiązkowi archiwizacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 r. poz. 164).

Art. 123. Kontrolę w zakresie przestrzegania przez właściciela cmentarza obowiązków dotyczących prowadzenia ksiąg cmentarnych zgodnie z wymogami określonymi w przepisach niniejszego rozdziału przeprowadza państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

Art. 124. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do właścicieli nieruchomości, na których znajdują się miejsca pochowania, o których mowa w art. 57 i art. 58, lub na których znajduje się miejsce spoczynku.

Rozdział 3

Zasady sprawowania opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski

Art. 125. 1. Prezes Instytutu prowadzi, w systemie teleinformatycznym, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, ewidencję grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, która zawiera w szczególności:

- 1) imię (imiona) i nazwisko weterana walk o wolność i niepodległość Polski pochowanego w danym grobie;
- 2) dane dotyczące danego grobu, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatera, rząd, numer w rzędzie);
- 3) informacje o udziale weterana w walkach, prowadzonej działalności lub pełnionych funkcjach oraz o okolicznościach śmierci weterana, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, jeżeli okoliczności te nie były podstawą uznania grobu weterana za grób wojenny;
- 4) informacje, czy Prezesowi Instytutu przysługuje prawo do grobu.

2. Udostępnienie ewidencji, o której mowa w ust. 1, następuje w sposób umożliwiający przetwarzanie informacji w nim zawartych, w tym ich przeszukiwanie według kryteriów przedmiotowych i podmiotowych.

3. Ewidencja obejmuje groby weteranów walk o wolność i niepodległość Polski znajdujące się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poza jej granicami.

4. Wpis do ewidencji grobu weteranów walk o wolność i niepodległość Polski następuje na wniosek lub z urzędu.

5. Wniosek o wpis do ewidencji zawiera co najmniej:

- 1) imię i nazwisko lub nazwę wnioskodawcy oraz wskazanie jego adresu lub siedziby;
- 2) określenie miejsca położenia grobu;
- 3) wskazanie okoliczności, które przemawiają za uznaniem danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

6. Wpisu do ewidencji dokonuje się po potwierdzeniu przez właściwego wojewodę, że grób, którego dotyczy wniosek nie spełnia przesłanek uznania go za grób wojenny oraz nie jest wpisany do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

7. W celu uzyskania potwierdzenia, o którym mowa w ust. 6, Prezes Instytutu w uzasadnionych przypadkach kieruje zapytanie do właściwego wojewody. Wojewoda udziela odpowiedzi w terminie 30 dni od dnia wpływu zapytania.

8. Prezes Instytutu przed wpisaniem grobu do ewidencji bada, czy grób, którego dotyczy wniosek o wpis do ewidencji, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

9. Wojewoda niezwłocznie informuje Prezesa Instytutu o odkryciu grobu, który nie spełnia przesłanek uznania go za grób wojenny, a który w ocenie wojewody może być uznany za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

10. Prezes Instytutu niezwłocznie informuje właściwego miejscowo wojewodę o odkryciu grobu, który spełnia przesłanki uznania go za grób wojenny, a w przypadku grobów położonych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej – ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

11. Po uzyskaniu informacji wojewody, o której mowa w ust. 9, Prezes Instytutu bada zasadność uznania danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

12. Prezes Instytutu niezwłocznie informuje wnioskodawcę o wpisie danego grobu do ewidencji albo o odmowie uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

13. W przypadku odmowy uznania przez Prezesa Instytutu danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski wnioskodawcy przysługuje odwołanie do Kolegium Instytutu.

14. W wyniku rozpatrzenia odwołania Kolegium Instytutu może:

- 1) uznać za prawidłową odmowę uznania przez Prezesa Instytutu danego grobu za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski;

- 2) przekazać wniosek o wpis do ewidencji do ponownego zbadania przez Prezesa Instytutu, czy grób, którego dotyczył wniosek o wpis do ewidencji, spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski;
- 3) uznać dany grób za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Art. 126. 1. W uzasadnionych przypadkach Instytut z urzędu lub na wniosek podmiotów wskazanych w art. 127 może dokonać zmian w ewidencji.

2. Do dokonywania zmian w ewidencji stosuje się odpowiednio art. 125 ust. 5, 8 oraz 11-13.

Art. 127. Prezes Instytutu może, drodze decyzji, uznać, że dany grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski przestał spełniać przesłanki, o których mowa w art. 2 pkt 16 i wykreślić go z ewidencji grobów weteranów walk o wolność i niepodległość Polski. Przepisy art. 125 ust. 10-12 stosuje się odpowiednio.

Art. 128. Instytut współpracuje z organami władzy publicznej, fundacjami, stowarzyszeniami, instytucjami społecznymi, kościołami lub związkami wyznaniowymi i innymi podmiotami, posiadającymi informacje o grobach weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w celu pozyskiwania danych i informacji służących badaniu, czy dany grób spełnia kryteria uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

Art. 129. 1. Instytut może z urzędu podejmować działania dotyczące opieki nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, w szczególności ponosić koszty budowy i utrzymania takich grobów, w tym opłat za te groby i ich remontów.

2. Osoby posiadające prawo do grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski przed złożeniem wniosku o ekshumację oraz przed dokonaniem zmian dotyczących grobu uzgadniają podjęcie tych działań oraz zakres prac z Prezesem Instytutu.

Art. 130. 1. Fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, sprawujące opiekę nad grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, wpisanymi do ewidencji, mogą się ubiegać o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad tymi grobami, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem tych grobów.

2. Dotacja na dofinansowanie zadań, o których mowa w ust. 1, może być udzielona w wysokości do 80% nakładów koniecznych na wykonanie tych zadań.

3. Dotacja może być udzielona przez Instytut na wniosek podmiotów wskazanych w ust.

1.

4. Wniosek o udzielenie dotacji zawiera:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres do korespondencji wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu będącego wnioskodawcą, telefon kontaktowy;
- 2) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy wniosek, w tym jego lokalizacji (adres cmentarza, kwatery, rząd, pole, numer grobu), imienia i nazwiska osoby pochowanej, numeru wpisu do ewidencji;
- 3) opis stanu utrzymania grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski (należy dołączyć aktualną dokumentację fotograficzną);
- 4) wskazanie rodzaju zadania, na które zostanie przeznaczona dotacja (należy dołączyć dokumentację wskazującą sposób wykorzystania dotacji, np. dokładny opis prac, treść inskrypcji, projekt nagrobka);
- 5) określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca;
- 6) harmonogram wykonania zadania;
- 7) oświadczenie wnioskodawcy o dysponowaniu zasobami rzeczowymi i kadrowymi zapewniającymi prawidłowe wykonanie zadania;
- 8) kosztorys całkowity kosztów wykonania zadania, z wyszczególnieniem poszczególnych prac;
- 9) w przypadku ekshumacji i sprowadzenia szczątków w kraju lub zza granicy wymagane jest przedstawienie przez wnioskodawcę zgód i pozwoleń wymaganych przez prawo krajowe i prawo kraju, z którego szczątki są sprowadzane.

Art. 131. 1. Osoba fizyczna sprawująca opiekę nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski, wpisanym do ewidencji może ubiegać się o przyznanie świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów sprawowanej opieki, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem grobu oraz pokryciem opłat. W tym celu osoba ta składa wniosek do Prezesa Instytutu.

2. Wniosek o przyznanie świadczenia zawiera:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres do korespondencji wnioskodawcy, telefon kontaktowy;
- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość wnioskodawcy oraz państwo jego wydania;

- 3) wskazanie grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski, którego dotyczy wniosek, w tym jego lokalizacji (adres cmentarza, kwatera, rząd, pole, numer grobu), imienia i nazwiska osoby pochowanej, numeru wpisu do ewidencji;
- 4) opis stanu utrzymania grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski (należy dołączyć aktualną dokumentację fotograficzną);
- 5) wskazanie rodzaju zadania, na które zostanie przeznaczone świadczenie (należy dołączyć dokumentację wskazującą sposób wykorzystania świadczenia, np. dokładny opis prac, treść inskrypcji, projekt nagrobka);
- 6) określenie wysokości świadczenia, o które ubiega się wnioskodawca;
- 7) oświadczenie o sprawowaniu opieki nad grobem weterana walk o wolność i niepodległość Polski;
- 8) kosztorys całkowity kosztów wykonania zadania, z wyszczególnieniem poszczególnych prac;
- 9) w przypadku ekshumacji i sprowadzenia szczątków w kraju lub zza granicy wymagane jest przedstawienie przez wnioskodawcę zgód i pozwoleń wymaganych przez prawo krajowe i prawo kraju, z którego szczątki są sprowadzane.

Art. 132. Udzielanie dotacji oraz przyznawanie świadczeń następuje w ramach środków finansowych przeznaczonych na ten cel na dany rok w budżecie państwa, w części, której dysponentem jest Instytut.

Art. 133. 1. Do rozpatrywania wniosków, o których mowa w art. 125 ust. 3, art. 130 ust. 3 oraz art. 131 ust. 1, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

2. Dochodzenie przez Instytut należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem udzielonej dotacji lub przyznanego świadczenia następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Rozdział 4

Zasady sprawowania opieki nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 134. 1. Wojewoda, po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu, może nadać grobowi, w drodze decyzji, status grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, kierując się

wybitnymi zasługami osoby zmarłej dla Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem aktualnej wiedzy historycznej.

2. Wojewoda przed nadaniem grobowi statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej zwraca się do Prezesa Instytutu z zapytaniem, czy dany grób nie spełnia kryteriów uznania go za grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski.

3. Zgłoszenie sprzeciwu wobec likwidacji grobu osoby odznaczonej oraz wniesienie opłaty, o której mowa w art. 114 ust. 4, oznacza nadanie grobowi statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej. Zgłoszenie sprzeciwu następuje po zasięgnięciu opinii Prezesa Instytutu, który wyraża swoje stanowisko w terminie 30 dni od otrzymania zapytania, o którym mowa w ust. 2.

Art. 135. 1. Wojewoda prowadzi, w systemie teleinformatycznym, którego funkcjonowanie zapewnia minister właściwy do spraw informatyzacji, ewidencję grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Ewidencja zawiera:

- 1) dane osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej pochowanej w danym grobie;
- 2) dane dotyczące danego grobu, w tym lokalizację cmentarza i grobu (kwatery, rząd, numer w rzędzie);
- 3) uzasadnienie nadania danemu grobowi statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4) informację, czy wojewodzie przysługuje prawo do grobu.

Art. 136. 1. Wojewoda, w drodze decyzji, może pozbawić grób statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli zmieniły się okoliczności uzasadniające nadanie grobu statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Z chwilą utraty statusu grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej wpis do ewidencji grobów osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej podlega wykreśleniu.

Art. 137. Do decyzji, o których mowa w art. 134 ust. 1 i art. 136 ust. 1, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

Art. 138. Wojewoda współpracuje z organami władzy publicznej, fundacjami, stowarzyszeniami, instytucjami społecznymi, kościołami lub związkami wyznaniowymi i innymi podmiotami, posiadającymi informacje o grobach osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Wojewoda w drodze porozumienia może powierzyć jednostce samorządu terytorialnego obowiązek utrzymania grobów osób zasłużonych, z jednoczesnym przekazaniem odpowiednich funduszy, jeżeli jednostka samorządu terytorialnego nie przejmie tego obowiązku bezpłatnie.

Art. 139. 1. Wojewoda z urzędu może podejmować działania dotyczące opieki nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności ponosi koszty budowy i utrzymania takich grobów, w tym opłaty, oraz ich naprawy.

2. Podmioty posiadające prawo do grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej przed złożeniem wniosku o ekshumację oraz przed dokonaniem zmian dotyczących grobu, uzgadniają podjęcie tych działań oraz zakres prac z wojewodą.

Art. 140. 1. Fundacje, stowarzyszenia, kościoły lub związki wyznaniowe, jednostki samorządu terytorialnego, inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, sprawujące opiekę nad grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej, wpisanymi do ewidencji, mogą się ubiegać o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa w celu sfinansowania albo dofinansowania zadań związanych z opieką nad tymi grobami, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem, przeniesieniem lub utrzymaniem tych grobów.

2. Dotacja na dofinansowanie zadań, o których mowa w ust. 1, może być udzielona w wysokości do 80% nakładów koniecznych na wykonanie tych zadań.

3. Dotacja może być udzielona przez wojewodę na wniosek podmiotów wskazanych w ust. 1.

4. Wniosek o udzielenie dotacji zawiera:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres do korespondencji wnioskodawcy albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu będącego wnioskodawcą, telefon kontaktowy;
- 2) wskazanie grobu, którego dotyczy wniosek, w tym jego lokalizacji (adres cmentarza, kwatera, rząd, pole, numer grobu), imienia i nazwiska osoby pochowanej, numeru wpisu do ewidencji;
- 3) opis stanu utrzymania grobu (należy dołączyć aktualną dokumentację fotograficzną);
- 4) wskazanie rodzaju zadania, na które zostanie przeznaczona dotacja (należy dołączyć dokumentację wskazującą sposób wykorzystania dotacji, np. dokładny opis prac, treść inskrypcji, projekt nagrobka);

- 5) określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca;
- 6) harmonogram wykonania zadania;
- 7) oświadczenie wnioskodawcy o dysponowaniu zasobami rzeczowymi i kadrowymi zapewniającymi prawidłowe wykonanie zadania;
- 8) kosztorys całkowity kosztów wykonania zadania, z wyszczególnieniem poszczególnych prac;
- 9) w przypadku ekshumacji i sprowadzenia szczątków w kraju lub z zagranicy wymagane jest przedstawienie przez wnioskodawcę zgód i pozwoleń wymaganych przez prawo krajowe i prawo zagranicy, z którego szczątki są sprowadzane.

5. Wniosek o udzielenie dotacji rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

6. Dotacji udziela się na podstawie umowy zawartej przez wojewodę z podmiotami, o których mowa w ust. 1.

7. Umowa o udzielenie dotacji zawiera:

- 1) określenie szczegółowego zakresu planowanego zadania, celu, na jaki dotacja została przyznana, oraz terminu wykonania zadania;
- 2) wskazanie grobu osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości udzielonej dotacji oraz terminu i trybu jej płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu i terminu rozliczenia udzielonej dotacji, nie dłuższego niż do dnia 31 grudnia roku budżetowego, w którym zadanie zostanie wykonane;
- 6) określenie warunków, sposobu i terminu zwrotu niewykorzystanej dotacji albo dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, który nie może być dłuższy niż 15 dni od określonego w umowie terminu wykonania zadania, a w przypadku zadania realizowanego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej - 30 dni od określonego w umowie dnia jego wykonania.

Art. 141. 1. Osoba fizyczna sprawująca opiekę nad grobem osoby zasłużonej dla Rzeczypospolitej Polskiej, wpisanym do ewidencji, może ubiegać się o przyznanie świadczenia pieniężnego na pokrycie całości lub części kosztów sprawowanej opieki, w szczególności na pokrycie nakładów koniecznych na wykonywanie czynności związanych z budową, remontem,

przeniesieniem lub utrzymaniem grobu. W tym celu osoba ta składa wniosek do właściwego miejscowo wojewody.

2. Wniosek o przyznanie świadczenia zawiera:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres do korespondencji wnioskodawcy, telefon kontaktowy;
- 2) numer PESEL, a w przypadku jego braku rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość wnioskodawcy oraz państwo jego wydania;
- 3) wskazanie grobu, którego dotyczy wniosek, w tym jego lokalizacji (adres cmentarza, kwatera, rząd, pole, numer grobu), imienia i nazwiska osoby pochowanej, numeru wpisu do ewidencji;
- 4) opis stanu utrzymania grobu (należy dołączyć aktualną dokumentację fotograficzną);
- 5) wskazanie rodzaju zadania, na które zostanie przeznaczone świadczenie (należy dołączyć dokumentację wskazującą sposób wykorzystania świadczenia, np. dokładny opis prac, treść inskrypcji, projekt nagrobka);
- 6) określenie wysokości świadczenia, o które ubiega się wnioskodawca;
- 7) oświadczenie o sprawowaniu opieki nad grobem;
- 8) kosztorys całkowity kosztów wykonania zadania, z wyszczególnieniem poszczególnych prac;
- 9) w przypadku ekshumacji i sprowadzenia szczątków w kraju lub zza granicy wymagane jest przedstawienie przez wnioskodawcę zgód i pozwoleń wymaganych przez prawo krajowe i prawo kraju, z którego szczątki są sprowadzane.

3. Wniosek o przyznanie świadczenia rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania.

4. Świadczenie przyznaje się na podstawie umowy zawartej przez wojewodą z osobą, o której mowa w ust. 1.

5. Umowa o przyznanie świadczenia zawiera:

- 1) określenie sposobu i terminu jego wykorzystania;
- 2) wskazanie grobu osoby zasłużonej, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości przyznanego świadczenia oraz terminu i trybu jego płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu rozliczenia przyznanego świadczenia;
- 6) określenie warunków i sposobu zwrotu niewykorzystanego świadczenia albo świadczenia wykorzystanego niezgodnie z umową.

Art. 142. Udzielanie dotacji oraz przyznawanie świadczeń następuje w ramach środków finansowych przeznaczonych na ten cel na dany rok w budżecie państwa, w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art. 143. 1. Do rozpatrywania wniosków, o których mowa w 140 ust. 3 oraz art. 141 ust. 1, nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

2. Dochodzenie przez wojewodę należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem udzielonej dotacji lub przyznanego świadczenia następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Rozdział 5

Ekshumacje

Art. 144. Ekshumację przeprowadza się w celu:

- 1) oględzin sądowych lub lekarskich;
- 2) naprawy grobu;
- 3) pogłębienia lub przekształcenia grobu;
- 4) likwidacji grobu;
- 5) pobrania materiału genetycznego celem ustalenia tożsamości zmarłego lub określenia pokrewieństwa;
- 6) przeprowadzenia prac poszukiwawczych miejsc spoczynku osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych w okresie od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.;
- 7) przeniesienia zwłok, szczątków lub prochów ludzkich do innego grobu;
- 8) w innych uzasadnionych przypadkach.

Art. 145. Ekshumację przeprowadza się na:

- 1) uzasadniony wniosek podmiotu posiadającego prawo do grobu;
- 2) podstawie decyzji właściciela cmentarza w celu, o którym mowa w art. 144 pkt 2-4;
- 3) zarządzenie prokuratora lub sądu;
- 4) podstawie decyzji właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w przypadku likwidacji cmentarza;

- 5) podstawie decyzji wojewody w sprawie sposobu postępowania z grobami weteranów walk o wolność i niepodległość Polski, grobami osób zasłużonych dla Rzeczypospolitej Polskiej i grobami wojennymi w przypadku likwidacji cmentarza;
- 6) wniosek Prezesa Instytutu lub na podstawie jego decyzji;
- 7) uzasadniony wniosek upoważnionych przedstawicieli kościoła lub innego związku wyznaniowego w celach związanych z kultem religijnym poprzedzony uzyskaniem zgody podmiotu, któremu przysługuje pierwszeństwo prawa do grobu w kolejności, o której mowa w art. 52 ust. 3;
- 8) wniosek komendanta wojewódzkiego Policji w przypadku, gdy w związku z identyfikowaniem zwłok ludzkich o nieustalonej tożsamości lub ich szczątków nie zostało wszczęte postępowanie karne.

Art. 146. 1. Ekshumację na wniosek podmiotów określonych w art. 145 pkt 1, 4-8 przeprowadza się za zgodą właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

2. Ekshumacja zwłok, szczątków lub prochów ludzkich, w sytuacji gdy którykolwiek pochówek w danym grobie dotyczył osoby zmarłej w przebiegu choroby zakaźnej określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 28a ust. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi albo osoby podejrzanej o zakażenie lub zachorowanie na tę chorobę zakaźną, wymaga uzyskania zgody państwowego powiatowego inspektora sanitarnego, chyba że w grobie są pochowane wyłącznie prochy ludzkie osoby zmarłej na chorobę zakaźną albo osoby podejrzanej o zakażenie tą chorobą.

3. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydaje zgodę, o której mowa w ust. 1 i 2 kierując się względami zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego.

4. Zgodę, o której mowa w ust. 1 i 2, wydaje się w formie decyzji administracyjnej, określając termin, w którym można przeprowadzić ekshumację.

5. Nie wymaga się zgody, o której mowa w ust. 1, z zastrzeżeniem ust. 2 w przypadku:

- 1) ekshumacji prochów ludzkich złożonych w urnie, jeżeli w danym grobie zostały złożone tylko urny;
- 2) ekshumacji prochów ludzkich złożonych w urnie, jeżeli od ostatniego pochowania zwłok lub szczątków ludzkich w danym grobie upłynęło co najmniej 20 lat;
- 3) ekshumacji szczątków ludzkich przeprowadzanej po upływie 20 lat od dnia ostatniego pochowania zwłok lub szczątków ludzkich w danym grobie.

6. W przypadkach określonych w ust. 5 ekshumacja przeprowadzana na wniosek podmiotu, który posiada prawo do grobu, wymaga poinformowania właściciela cmentarza, na terenie którego będzie przeprowadzana ekshumacja oraz przedstawienia oświadczenia o gotowości przyjęcia ekshumowanych szczątków lub prochów ludzkich wydanego przez właściciela cmentarza na którym ma odbyć się ponowny pochówek ekshumowanych szczątków lub prochów ludzkich.

Art. 147. 1. Wniosek, składany w formie pisemnej w postaci papierowej lub elektronicznej, o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji zawiera:

- 1) imię i nazwisko albo nazwę wnioskodawcy;
- 2) adres miejsca zamieszkania albo siedziby wnioskodawcy;
- 3) w przypadku gdy wnioskodawcą jest osoba, której przysługuje prawo do grobu – numer PESEL, a w przypadku braku takiego numeru – rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz państwo jego wydania;
- 4) imię (imiona) i nazwisko osoby zmarłej oraz nazwisko rodowe;
- 5) uzasadnienie przeprowadzenia ekshumacji.

2. Do wniosku o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji dołącza się:

- 1) oświadczenie o możliwości przeprowadzenia ekshumacji, wydane przez właściciela cmentarza;
- 2) dane podmiotu, który będzie przeprowadzał ekshumację;
- 3) w przypadku gdy wnioskodawcą jest osoba, której przysługuje prawo do grobu – oświadczenie o innych osobach posiadających prawo do tego grobu, jeżeli są takie osoby, albo oświadczenie, że nie ma takich osób;
- 4) w przypadku, o którym mowa w art. 145 pkt 1 i 7, oświadczenie o możliwości pochowania ekshumowanych zwłok, szczątków lub prochów ludzkich na cmentarzu wydane przez właściciela cmentarza na którym mają one być pochowane.
- 5) odpis skrócony aktu zgonu lub inny dokument, o którym mowa w art. 64 ust. 1 i 2.

3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, składa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń.

Art. 148. 1. Do wniosku Prezesa Instytutu o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji dołącza się:

1) oświadczenie o możliwości przeprowadzenia ekshumacji, wydane przez właściciela cmentarza;

2) oświadczenie o wyrażeniu zgody przez podmioty, które posiadają prawo do grobu i oświadczenie o braku innych osób posiadających prawo do grobu;

3) odpis aktu zgonu osoby zmarłej.

2. Prezes Instytutu może wydać decyzję o przeprowadzeniu ekshumacji w przypadku braku zgody, o której mowa w ust. 1 pkt 2. Od decyzji Prezesa Instytutu przysługuje odwołanie do Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej.

3. Po uzyskaniu zgody właściwego miejscowego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego na przeprowadzenie ekshumacji Prezes Instytutu zawiadamia podmioty, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, o terminie ekshumacji.

4. W przypadku, o którym mowa w art. 146 ust. 5 Prezes Instytutu przed wydaniem decyzji o przeprowadzeniu ekshumacji uzyskuje:

1) oświadczenie o możliwości przeprowadzenia ekshumacji, wydane przez właściciela cmentarza;

2) oświadczenie o wyrażeniu zgody przez podmioty, które posiadają prawo do grobu i oświadczenie o braku innych osób posiadających prawo do grobu.

5. Prezes Instytutu może wydać decyzję o przeprowadzeniu ekshumacji w przypadku braku zgody, o której mowa w ust. 4 pkt 2. Od decyzji Prezesa Instytutu przysługuje odwołanie do Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej.

6. Prezes Instytutu, po wydaniu decyzji o przeprowadzeniu ekshumacji zawiadamia, o których mowa w ust. 4 pkt 1 i 2, o terminie ekshumacji.

Art. 149. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia: wzór wniosku o uzyskanie zgody na przeprowadzenie ekshumacji oraz warunki i sposób jej przeprowadzania mając na względzie konieczność zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego oraz poszanowania godności i czci należnej osobom zmarłym.

Art. 150. 1. Przeszukania w celu wydobywania zwłok lub szczątków ludzkich z miejsc i obiektów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 35d ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej można dokonać po uzyskaniu zgody wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

2. Przeszukania w celu wydobywania zwłok lub szczątków ludzkich z wraków statków, statków powietrznych lub obiektów technicznych zlokalizowanych na wodach śródlądowych można dokonać po uzyskaniu zgody wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej.

3. Zgodę, o której mowa w ust. 1 i 2, wydaje się w formie decyzji administracyjnej.

4. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do przeszukiwań prowadzonych przez organy państwowe oraz inne podmioty wykonujące zadania publiczne.

5. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej oraz ministrem właściwym do spraw żeglugi śródlądowej określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowy tryb postępowania w sprawach uzyskiwania zgody, o której mowa w ust. 1 oraz w ust. 2,
- 2) sposób prowadzenia przeszukiwań, o których mowa w ust. 1 i 2,
- 3) wzór zgody, o której mowa w ust. 1 oraz w ust. 2

– mając na względzie poszanowanie zwłok i szczątków ludzkich, bezpieczeństwo osób prowadzących przeszukania w celu wydobywania zwłok lub szczątków ludzkich oraz względy bezpieczeństwa żeglugi.

DZIAŁ V

Zasady prowadzenia działalności przedsiębiorców pogrzebowych

Art. 151. 1. Działalność gospodarcza w zakresie prowadzenia krematoriów, domów pogrzebowych, przenoszenia i przewozu (transportu) zwłok i szczątków, ekshumacji zwłok zwanych dalej łącznie „działalnością w branży pogrzebowej”, jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162 oraz z 2022 r. poz. 24 i 974).

2. Przedsiębiorcy wykonujący działalność w branży pogrzebowej podlegają wpisowi do rejestru podmiotów prowadzących działalność w branży pogrzebowej.

3. Obowiązek, o którym mowa w ust. 2, dotyczy również przedsiębiorcy z innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz z państw, które zawarły z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi

Unii Europejskiej umowę regulującą swobodę świadczenia usług, czasowo prowadzącego działalność w branży pogrzebowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie domów pogrzebowych może być przedsiębiorca który jest właścicielem, dzierżawcą lub najemcą budynku, części budynku, w których znajduje się co najmniej :

- 1) chłodnia lub urządzenie chłodnicze zapewniające temperaturę przechowywania zwłok lub szczątków ludzkich nie wyższą niż 4°C;
- 2) pomieszczenie, w którym odbywa się mycie, ubieranie, balsamowanie lub konserwowanie zwłok ludzkich;
- 3) dom pogrzebowy.

5. Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie transportu zwłok może być przedsiębiorca, który jest właścicielem bądź leasingobiorcą środków transportu do przewozu zwłok, szczątków lub prochów ludzkich spełniającym wymagania określone w przepisach wydanych na podstawie art. 78 pkt 4.

6. Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie prowadzenia krematoriów może być przedsiębiorca, który jest właścicielem, dzierżawcą lub najemcą krematorium spełniającym wymagania organizacyjno-techniczne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 70.

7. Przedsiębiorcą wykonującym działalność w branży pogrzebowej w zakresie prowadzenia ekshumacji może być przedsiębiorca, który opracował i wdrożył procedury zapewniające ochronę osób zatrudnionych przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi oraz zapewniające bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne tych osób, w tym zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 149.

8. Przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej wdraża i stosuje procedury zapewniające ochronę osób zatrudnionych przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi oraz zapewniające bezpieczeństwo sanitarno-epidemiologiczne tych osób.

9. Wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej jest dokonywany na wniosek przedsiębiorcy złożony na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzony podpisem własnoręcznym albo na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym drogą elektroniczną z wykorzystaniem funkcjonalności udostępnionej w systemie teleinformatycznym obsługującym rejestr zawierający następujące dane:

1) imię i nazwisko lub nazwę (firmę) przedsiębiorcy oraz jego adres zamieszkania albo siedzibę i adres;

2) numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, o ile taki numer posiada;

3) numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile taki numer posiada;

4) zakres wykonywanej działalności, zgodnie z ust. 1;

5) adres miejsca wykonywania działalności;

6) datę.

10. Wraz z wnioskiem, o którym mowa w ust. 9, przedsiębiorca składa oświadczenie następującej treści:

„Oświadczam, że:

1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej są kompletne i zgodne z prawdą;

2) znane mi są i spełniam warunki wykonywania działalności w zakresie działalności w branży pogrzebowej określone w ustawie z dnia (...) r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych.”.

11. Oświadczenie powinno również zawierać:

1) imię i nazwisko lub pełną nazwę(firmę);

2) oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia;

3) podpis składającego oświadczenie lub osoby uprawnionej do występowania w imieniu przedsiębiorcy, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz pełnionej funkcji.

12. Do przedsiębiorców podlegających wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej stosuje się art. 43 ust. 2 zdanie drugie ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców.

13. Za wpis do rejestru jest pobierana opłata w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego, w drodze obwieszczenia, przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej polskiej „Monitor Polski”, obowiązującego w dniu złożenia wniosku o wpis do rejestru. Opłata stanowi dochód budżetu państwa.

14. 1) Po wpisaniu przedsiębiorcy do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej organ prowadzący rejestr wydaje z urzędu zaświadczenie potwierdzające wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej.

2) Zaświadczenie wydaje się poprzez udostępnienie przedsiębiorcy do wydruku z wykorzystaniem funkcjonalności udostępnionej w systemie teleinformatycznym obsługującym rejestr.

3) Zaświadczenie w postaci wydruku jest równorzędne formie pisemnej.

15. W przypadku zmiany danych zawartych w rejestrze podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej przedsiębiorca jest obowiązany do wystąpienia z wnioskiem w trybie określonym w ust. 9. Po aktualizacji danych w rejestrze organ prowadzący rejestr wydaje aktualne zaświadczenie potwierdzające wpis do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej. Przedsiębiorca, który złożył wniosek w postaci elektronicznej pobiera aktualne zaświadczenie z systemu teleinformatycznego obsługującego rejestr.

Art. 152. 1. Organem prowadzącym rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej jest Główny Inspektor Sanitarny.

2. Zadania organu prowadzącego rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej dotyczące:

- 1) wpisów i usunięć w tym rejestrze,
- 2) prowadzenia postępowań administracyjnych, w tym wydawania decyzji administracyjnych

- wykonuje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny właściwy dla miejsca wykonywania działalności w branży pogrzebowej.

3. Jeżeli działalność pogrzebowa jest wykonywana na obszarze więcej niż jednego województwa, zadania, o których mowa w ust. 2, wykonuje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny właściwy dla siedziby przedsiębiorcy, z wyjątkiem wydawania decyzji, o której mowa w art. 157 ust. 1 zd. drugie. W takim przypadku decyzję wydaje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny właściwy dla miejsca wykonywania działalności, w którym doszło do rażącego naruszenia warunków wykonywania działalności w branży pogrzebowej.

4. Wpisowi do rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej podlegają dane, o których mowa w art. 150 ust. 9 pkt 1-5.

5. Główny Inspektor Sanitarny prowadzi, w systemie teleinformatycznym, rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej, zawierający następujące dane:

- 1) imię i nazwisko lub nazwę podmiotu prowadzącego działalność w branży pogrzebowej;

- 2) numer w rejestrze przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz numer identyfikacji podatkowej (NIP), o ile podmiot takie numery posiada;
 - 3) siedzibę i adres podmiotu prowadzącego działalność w branży pogrzebowej albo adres zamieszkania, o ile jest tożsamy z miejscem prowadzenia działalności;
 - 4) zakres wykonywanej działalności;
 - 5) adres miejsca wykonywania działalności.
6. Domniemywa się, że dane wpisane do ewidencji, o której mowa w ust. 3 są prawdziwe.
7. Jeżeli dane wpisano do ewidencji niezgodnie ze zgłoszeniem podmiotu lub bez tego zgłoszenia, podmiot ten nie może zasłaniać się wobec osoby trzeciej działającej w dobrej wierze zarzutem, że dane te nie są prawdziwe, jeżeli zaniedbał wystąpić niezwłocznie z wnioskiem o sprostowanie, uzupełnienie lub wykreślenie wpisu.

Art. 153. 1. Administratorem danych zgromadzonych w: rejestrze podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej są:

- a) organ prowadzący rejestr,
- b) państwowi wojewódzcy inspektorzy sanitarni,
- c) państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni

- w zakresie zadań określonych w przepisach niniejszego rozdziału;

2. Dane, o których mowa w ust. 1, są ogólnodostępne.

3. Na wniosek przedsiębiorcy wpisanego do rejestru organ prowadzący rejestr może udostępnić w ewidencji, o której mowa w art. 152 ust. 5, również jego dane kontaktowe oraz adres miejsca wykonywania działalności.

4. Państwowi wojewódzcy inspektorzy sanitarni, Główny Inspektor Sanitarny oraz minister właściwy do spraw zdrowia mogą pozyskiwać dane objęte rejestrem podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej w związku z wykonywaniem zadań określonych w ustawie.

Art. 154. 1. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej prostuje z urzędu wpis do rejestru zawierający oczywiste błędy lub niezgodności ze stanem faktycznym.

2. W przypadku zmiany danych wpisanych do rejestru przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej jest obowiązany złożyć wniosek o zmianę wpisu w rejestrze w terminie 14 dni od dnia zajścia zdarzenia, które spowodowało zmianę tych danych.

Art. 155. 1. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej jest obowiązany dokonać wpisu przedsiębiorcy do tego rejestru w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku o wpis.

2. Jeżeli organ prowadzący rejestr nie dokona wpisu w terminie, o którym mowa w ust. 1, a od dnia wpływu do niego wniosku upłynęło 14 dni, przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej może rozpocząć działalność. Nie dotyczy to przypadku, gdy organ prowadzący rejestr wezwał przedsiębiorcę do uzupełnienia wniosku o wpis nie później niż przed upływem 7 dni od dnia jego otrzymania. W takiej sytuacji termin, o którym mowa w zdaniu pierwszym, biegnie odpowiednio od dnia wpływu uzupełnienia wniosku o wpis.

Art. 156. Kontrolę działalności w branży pogrzebowej przeprowadza:

- 1) w zakresie warunków wymaganych do wykonywania działalności regulowanej innych niż określone w pkt 2 – państwowy powiatowy inspektor sanitarny właściwy dla miejsca wykonywania działalności lub siedziby albo miejsca zamieszkania przedsiębiorcy wykonującego działalność w branży pogrzebowej;
- 2) w zakresie wymagań ochrony środowiska określonych dla instalacji służących do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich, o których mowa w art. 71- 73 - wojewódzki inspektor ochrony środowiska.

Art. 157. 1. Wojewódzki inspektor sanitarny właściwy dla miejsca wykonywania działalności w branży pogrzebowej, wykonując zadanie organu prowadzącego rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej, wydaje decyzję administracyjną o zakazie wykonywania działalności regulowanej, o której mowa w art. 151 ust. 1, przez przedsiębiorcę wykonującego działalność w branży pogrzebowej w przypadku rażącego naruszenia warunków wykonywania działalności w branży pogrzebowej. W przypadku gdy rażące naruszenie warunków wykonywania działalności branży pogrzebowej, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, dotyczy jednego lub kilku miejsc i zakresów wykonywania działalności, decyzja dotyczy tych miejsc i zakresów.

2. Rażącym naruszeniem warunków wykonywania działalności w branży pogrzebowej jest:

- 1) złożenie nieprawdziwego oświadczenia, o którym mowa w art. 151 ust. 10;
- 2) niespełnienie wymagań, o których mowa w art. 151 ust. 4, 5 lub 6;
- 3) naruszenie obowiązku, o którym mowa w art. 66.

3. Decyzja, o której mowa w ust. 1, podlega natychmiastowemu wykonaniu.

4. W przypadku wydania decyzji, o której mowa w ust. 1, organ prowadzący rejestr z urzędu wykreśla przedsiębiorcę wykonującego działalność w branży pogrzebowej z rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, wykreślenie następuje na wniosek właściwego miejscowo wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

5. Do dnia 15 marca każdego roku kalendarzowego Główny Inspektor Sanitarny przekazuje ministrowi właściwemu do spraw zdrowia zbiorcze dane dotyczące:

- 1) liczby wpisanych do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej;
- 2) liczby przeprowadzonych kontroli przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej;
- 3) wysokości kar nałożonych na przedsiębiorców wykonujących działalność w branży pogrzebowej w wyniku stwierdzenia nieprawidłowości podczas kontroli.

Art. 158. 1. Przedsiębiorca wykonujący działalność w branży pogrzebowej, który został wykreślony z rejestru podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej może uzyskać ponowny wpis do tego rejestru nie wcześniej niż po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji, o której mowa w art. 157 ust. 1.

2. Przepis ust. 1 stosuje się do przedsiębiorcy wykonującego działalność w branży pogrzebowej, który wykonywał działalność bez wpisu do rejestru. Nie dotyczy to sytuacji określonej w art. 155 ust. 2.

Art. 159. Organ prowadzący rejestr podmiotów wykonujących działalność w branży pogrzebowej wykreśla przedsiębiorcę wykonującego działalność w branży pogrzebowej z tego rejestru na jego wniosek, a także po uzyskaniu informacji z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo Krajowego Rejestru Sądowego o wykreśleniu tego przedsiębiorcy.

Art. 160. 1. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska w przypadku stwierdzenia naruszenia wymagań, o których mowa w art. 71-73, w stopniu wskazującym na możliwość wystąpienia lub na wystąpienie zagrożenia dla środowiska, w drodze decyzji, określa termin usunięcia stwierdzonych naruszeń.

2. W razie nieusunięcia nieprawidłowości przez prowadzącego instalację służącą do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich w terminie określonym na podstawie ust. 1, wojewódzki inspektor ochrony środowiska wstrzymuje, w drodze decyzji,

eksploatację tej instalacji. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska informuje organ prowadzący rejestr o wstrzymaniu eksploatacji instalacji służącej do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich.

3. Postępowania w sprawie wydania decyzji, o których mowa w ust. 1 i 2, wszczyna się z urzędu.

4. W decyzji, o której mowa w ust. 2, określa się termin wstrzymania eksploatacji instalacji służącej do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich, uwzględniając potrzebę bezpiecznego dla środowiska zakończenia eksploatacji instalacji.

5. Po stwierdzeniu, że ustały przyczyny wstrzymania eksploatacji instalacji służącej do prowadzenia procesu spopielenia zwłok lub szczątków ludzkich, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, na wniosek przedsiębiorcy prowadzącego tę instalację, wyraża, w drodze decyzji, zgodę na podjęcie eksploatacji instalacji.

6. Po stwierdzeniu, że ustały przyczyny wstrzymania działalności krematorium, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, na wniosek przedsiębiorcy prowadzącego krematorium, wyraża, w drodze decyzji administracyjnej, zgodę na podjęcie wstrzymanej działalności.

DZIAŁ VI

Przepis karny oraz przepisy o administracyjnych karach pieniężnych

Art. 161. Kto:

- 1) zakłada cmentarz wbrew przepisom art. 99 ust. 1,
 - 2) zakłada krematorium wbrew przepisom art. 99 ust. 3,
 - 3) dokonuje spopielenia zwłok lub szczątków wbrew przepisom art. 55 ust. 2 i 3
- podlega grzywnie.

Art. 162. 1. Kto zakłada cmentarz w odległości mniejszej niż określona w art. 101 ust. 1 i 2 albo jako właściciel cmentarza dopuszcza do pochowania na terenie cmentarza w odległości mniejszej niż określona w art. 101 ust. 1-3 albo art. 101 ust. 1-4 podlega administracyjnej karze pieniężnej do 500 000 zł.

2. Tej samej administracyjnej karze pieniężnej podlega właściciel nowej zabudowy, o której mowa w art. 100, która znajduje się w odległości mniejszej niż określona w art. 101 ust. 1 pkt 2, ust 2 i 3.

Art. 163. 1. Kto dokonuje pochówku poza cmentarzem albo miejscem określonym w art. 57 i 58 podlega administracyjnej karze pieniężnej do 1 000 000 zł.

2. Kto dokonuje likwidacji cmentarza z naruszeniem przepisów art. 108 - 112, podlega administracyjnej karze pieniężnej do 1 000 000 zł.

Art. 164. 1. Kto:

- 1) narusza zakaz likwidacji grobów przed upływem 20 lat od dnia w którym, została wniesiona opłata za pochowanie lub dochowaniem zwłok, szczątków lub prochów ludzkich albo został zgłoszony sprzeciw wobec likwidacji,
 - 2) przeprowadza likwidację grobu z naruszeniem procedury, o której mowa w art. 112, 114 i 116,
 - 3) przeprowadza ekshumację z naruszeniem procedury, o której mowa w art. 144-146.
- podlega administracyjnej karze pieniężnej do 50 000.

Art. 165. Kto, będąc do tego zobowiązany, nie spełnia wymagań określonych w art. 100 oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 103 podlega administracyjnej karze pieniężnej do 50 000 zł.

Art. 166. Kto, będąc do tego zobowiązany, nie opracowuje lub nie podaje do publicznej wiadomości regulaminu organizacyjnego cmentarza, podlega administracyjnej karze pieniężnej do 50 000 zł.

Art. 167. 1. Kto, będąc do tego zobowiązany na podstawie art. 117 ust. 1 i 2, nie prowadzi ksiąg cmentarnych, prowadzi te księgi w sposób niekompletny lub niezgodny ze stanem rzeczywistym albo nie aktualizuje tych ksiąg w wyznaczonym terminie, podlega administracyjnej karze pieniężnej od 5 000 zł do 15 000 zł.

2. Kto, będąc do tego zobowiązany na podstawie art. 119, nie przekazuje do rejestru grobów i miejsc spoczynku informacji zawartych w księgach cmentarnych lub nie aktualizuje tych informacji w wyznaczonym terminie, podlega administracyjnej karze pieniężnej do 5 000 zł.

Art. 168. Kto, będąc do tego zobowiązany, nie prowadzi ewidencji zwłok i szczątków ludzkich przeznaczonych do spopielenia, o której mowa w art. 66 ust. 1, podlega administracyjnej karze pieniężnej od 5000 do 50 000 złotych.

Art. 169. Kto prowadzi działalność w branży pogrzebowej bez wpisu do właściwego rejestru, podlega administracyjnej karze pieniężnej do 100 000 zł.

Art. 170. 1. Administracyjne kary pieniężne, o których mowa w art. 163 ust. 2 wymierza, w drodze decyzji, wojewoda.

2. Administracyjne kary pieniężne, o których mowa w art. 162, 163 ust. 1 – 168, wymierza, w drodze decyzji, państwowy powiatowy inspektor sanitarny.

3. Ustalając wysokość administracyjnych kar pieniężnych, o których mowa w art. 160 - 168, uwzględnia się zakres naruszenia oraz dotychczasową działalność podmiotu.

4. Administracyjne kary pieniężne wnosi się na odrębny rachunek bankowy odpowiednio wojewody albo państwowego powiatowego inspektoratu sanitarnego.

5. Administracyjne kary pieniężne wnosi się w terminie 14 dni od dnia, w którym decyzja o wymierzeniu kary pieniężnej stała się ostateczna.

6. Wpływy z tytułu administracyjnych kar pieniężnych stanowią dochód budżetu państwa.

DZIAŁ VII

Przepis końcowy

Art. 171. Ustawa wchodzi w życie w terminie określonym w ustawie - Przepisy wprowadzające ustawę o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

ZA ZGODNOŚĆ POD WZGLĘDEM PRAWNYM,
REDAKCYJNYM I LEGISLACYJNYM

Aleksandra Wrochna
Zastępca Dyrektora Departamentu Prawnego
w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
/- podpisano elektronicznie/